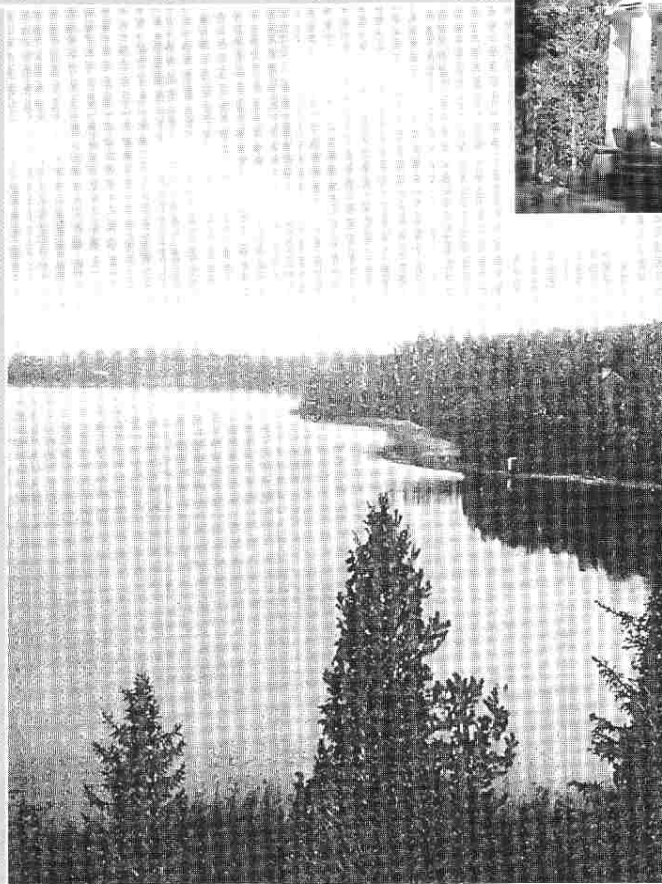

LIPPAJÄRVI

KAUPUNGINOSA KARTANOIDEN MAILLA

*Lippajärveläiset ry
50-vuotta*

LIPPAJÄRVI

KAUPUNGINOSA KARTANOIDEN MAILLA

HISTORIAA HAASTATTELUJA TÄTÄ PÄIVÄÄ ESPOON LIPPAJÄRVELLÄ

LIPPAJÄRVELÄISET RY 50 VUOTTA

Lippajärven erikoisnumero 4/2002

Julkaisija

Lippajärveläiset ry

Työryhmä

Aapo Kivimäki

Jorma Lehto

Arja Mäkelä

Marja Lehtonen

Riitta Simonsen

Juha Hämeri

Toimittaja

Riitta Simonsen

Ulkoasu ja taitto

Mirikka Tynkynen

Painopaikka

Picser Oy

Painosmäärä

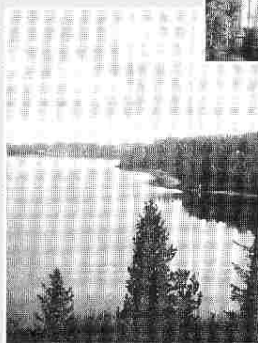
2 500 kpl

Jakelu

Jokaiseen talouteen Lippajärvellä

Kannen kuvat

Postikortti Lippajärvellä 30-luvulta. Kortti on kulkenut Kumpulanlehtä Pariisiin. Yömyynästä kuvassa Auroran puiston huvimaja, Diana-toppeli.

SISÄLTÖ

- 3 ESPOON KAUPUNGIN TERVEHDYS
- 4 LIPPAJÄRVEN KAUPUNGINOSAN KEHITYS KARTTOJEN KERTOMANA
- 11 LIPPAJÄRVEN ASUKKAAT TILASTOISSA
- 12 PAIKAN NIMET KERTOIVAT HISTORIASTA
- 13 LIPPAJÄRVEN KAUPUNGINOSA SYNTYI KARTANOIDEN MAILLE
Riislan kartano Vilniemessä
Petaksen kartanon alue
Heiniemen erikoinen kyläyhteisö
- 24 LIPPAJÄRVI - LUONNONKAUNIS JÄRVI KESKELLÄ KAUPUNKIA
Lippajärvi tarjoaa luonnonkauneutta ja virkistystä
Lippajärvi kala- ja uimavetenä
- 28 LIPPAJÄRVELÄISET ASUVAT LUONNON KESKELLÄ
Auroran puisto
Alueen muut puistot ja suunnitelmat
- 32 VANHAA JA UUTTA RAKENNUSKULTTUURIA
Auroran puiston huvimaja
Auroran seurakuntatalo
Träskändan kartanon pesutuvan mielenkiintoisia vaiheita
Kadonneita ja nykyisiä rakennuksia
- 39 TEISTÄ, LIIKENTEESTÄ JA KULKUVÄLINEISTÄ
- 43 PALVELUT LIPPAJÄRVELLÄ
- 45 PETAKSEN PELLON "RANTAIHMISIÄ"
- 46 LIPPAJÄRVELLÄ ON HYVÄ KASVAA
Koulu 1914-1960
Tarinaa uudesta koulurakennuksesta
Päiväkodit ja lastenkodit
- 51 LIPPAJÄRVEN ASUKKAIDEN HAASTATTELUJA JA MIELENKIINTOISTA HISTORIAA
- 61 KAUPUNGINOSAYHDISTYS LIPPAJÄRVELÄISET RY - ASUKASTOIMINTAA 50 VUOTTA
- 64 ESPOON KAUPUNGINOSAYHDISTYSTEN LIITON TERVEISET 2000-LUVULLE

Kiitämme Espoon kaupunkia ja ilmoittajia saamastamme taloudellisesta mahdollisuudesta tämän julkaisun ilmestymiseksi.

ESPOON KAUPUNGIN TERVEHDYS

HYVÄ 50-VUOTIAS - HYVÄT LIPPAJÄRVELÄISET

Tarttuiko kesän 1952 reipas Olympia-henki nykyisin Lippajärven nimeä kantavan alueen asukkaisiin vai oliko aktiivisten asukkaiden keskuudessa jo pitempään kytynyt halu ja tarve toimia oman asuin alueen hyväksi, eli "edistää asumisviihtyvyyttä Espoon kunnan Kvarnbyn kylässä olevan Petaksen maakirjatalon alueella ja sen lähinaapuruuksessa". Lainausta on Petaksen asukkaiden yhdistyksen säännöistä, jotka allekirjoitettiin elokuussa 1952. Tuosta ajasta lähtien asukkaiden oma järjestö, kotiseutuyhdistys, kaupunginosayhdistys on toiminut alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti. Vuosien varrella toiminnan laatu ja aktiivisuuskin ovat vaihdelleet ja kaksi kertaa ollaan oltu tilanteessa, jossa hiipunutta toimintaa kokoonnuttiin elvyttämään.

Alkuperäinen henki on jäljellä ja tärkeänä osana toimintaa on edelleen asuin ympäristön vaaliminen ja kehittäminen - vaikuttaminen alueen kaavoitukseen ja maankäyttöön. Leimallista yhdistyksen toiminnalle on koko ajan ollut nuorisolle suunnatun toiminnan runsas määrä. Lapsille ja nuorille on järjestetty mm. elokuvakerhoja, musiikkiliikuntaa, askartelukerhoja ja on tuettu merkittävästi alueen nuorten bändi-harrastusta harjoitustiloja tarjoamalla. Yhteiset tapahtumat, kuten Auroran kyläjuhlat vahvistavat yhteishenkeä ja kotiseututunnetta sekä tuovat tunteen omista juurista ja kuulumisesta yhteisöön.

Arvokasta työtä yhdistys on tehnyt selvittäessään ja tallentaessaan paikallista historiaa ja tuomalla sen asukkaiden tietoisuuteen mm. oman lehden välityksellä. Yhdistys on ollut aloitteellinen Espoon vesistöjen tilan selvittämiseksi ja ollut aktiivisesti mukana Lippajärven mittavissakunnostustalkoissa ja kalakannan selvittämisessä. Yhdistys on myös osoittanut yhteisen kulttuuriperintömme ymmärtämistä ja arvostamista. Tästä päällimmäisenä ja tulokseen johtaneena osoituksena on taistelu Träskändan kartanoon kuuluvien, ns. meijeriryhmän rakennusten puolesta.

Espoon kaupungin kannalta Lippajärveläiset ry:n kaltaiset kaupunginosayhdistykset ovat tärkeä voimavara ja yhteistyökumppani. Sieltä välittyvät paikallinen asiantuntemus ja asukkaiden mielipiteet. Vuoropuhelu asukkaiden ja virkamiesten välillä on tärkeää ja kaupunkisuunnittelussa sillä on olemassa lainsäädännössäkkin määriteltyjä tavoitteita. Tämän vuoro-vaikutteisuuden kehittäminen ja lisääminen on kaupungin etujen mukaista. Yhdistyksillä on oma haasteensa koota ja viestittää alueen asukkaiden yhteinen mielipide - joskus varmasti monestakin eri mielipiteestä yhteen sorvattuna.

Lippajärveläisten tekemä kotiseututyö on arvokasta työtä alueen ja asukkaiden tämän päivän ja myös tulevaisuuden hyväksi. Espoon kaupungin puolesta esitän parhaimmat onnittelut juhlavuottaan viettävälle yhdistykselle. Samalla toivotan jatkuvaa menestystä sekä voimia ja innostusta kohdata aina uudet haasteet.

Kirsti Salminen
Kotiseutus sihteeri

LIPPAJÄRVEN KAUPUNGINOSAN KEHITYS KARTTOJEN KERTOMANA

Kirjoittaja Aapo Kirvesniemi

Karttoja on tehty jo kauan. Kartat kertovat paljon historiasta. Tavalliset maaseutualueet ja niiden elämä varhaisina aikoina on muistiinmerkitty oikeastaan vain kahdella tavalla, tapahtumat ovat kirkonkirjoissa yksittäisten ihmisten kohdalta ja heidän ympäristönsä on kartoissa. Sanomalehtiä, valokuvia, puhumattakaan muista muista teknisemmistä tiedontalletusmenetelmistä ei ollut olemassa. Kansanperintönä kulkeva muistitieto ei ole kovin luotettavaa, vaikkakin mielenkiintoista ja usein totuutta noudattelevaa ja sen alkulähteille viittaavaa.

Lippajärven alue on jo varhain tullut karttoihin merkityksi. Kulkihan Suuri Rantatie nyt Kuninkaantiekse ristittyinä alueen läpi ja lopulta yli neljäsataa vuotta sitten Helsingin perustamisen jälkeen pääväylä Turku-Helsinki kulki nykyisen Lippajärven alueen eteläreunaa sivuten. Lippajärven alueella on ollut postilaitos jo 1600-luvulla. Kirkollisen hallinnon edustajan, kappalaisen pappila on sijainnut Myllykylässä joen rannalla jo kolmesataa vuotta ja on samassa paikassa edelleen.

Karttoja on monenlaisia ja monia eri tarkoituksia varten tehtyjä. Mittakaavoja on erilaisia. Yksittäisen seudun historiaa ja asutuksen seuraamista varten tarvitaan kartalta tietty tarkkuus. Varhaisissa kartoissa on niiden epätarkkuuksista ja alkeellisuuksista huolimatta se etu, että usein talot ja muut rakennukset, viljelysmaat, tiet ja sillat ovat merkityt tarkemmin kuin kartan mittakaava sinänsä edellyttäisi. Seuraavassa katsauksessa tukeudumme muutamiin edustaviin karttoihin Lippajärven alueelta.

Karttojen teko alkoi Ruotsin vallan aikoihin mutta siirtyminen Venäjän tsaari-imperiumin alaisuuteen 1809 ei mitenkään vaikuttanut karttojen tekovilkkauteen. Mittakaavat ja karttamerkit saattoivat olla hieman eri järjestelmän mukaisia, mutta tarkkuus ja monimuotoisuus paranivat. Kartanteko oli silloin

tarkkaa työtä ja kaikki perustui itse maastossa tehtyihin havaintoihin. Tästä syystä myös rakennukset pystyttiin määrittämään käyttötarkoituksensa mukaan. Kartoista pystyttiin näkemään oliko kyseessä asuinrakennus vai karjasuoja tai varastorakennus. Nykyisissä ilmakuvaukseen perustuvassa kartanteossa ei tällainen erottelu aina ole mahdollista. Paljon käytettiin myös kirjallisia ilmauksia: gård, torp, paja jne.

Tässä tarkastelussa Lippajärven alueesta ei ole pyritty tieteelliseen tarkkuuteen eikä ole tutkittu kaikkia arkistojen kätköistä löytyviä karttalehtiä. On tehty huomioita sopivin aikavälein, vuosien 1750, 1790, 1870, 1920, 1932, 1950 ja 1975 kartoista ja lopuksi viimeisimmästä seudun yleiskartasta.

Tarkastelun kohteena ovat olleet tiet, pellot, metsät ja niiden muuttuminen asutusalueiksi. Yksittäisten talojen olemassaolosta ja historiasta on tehty joitakin havaintoja. Samoin on 1800-luvun kartanokauden ajalta joitakin yksityiskohtaisempia rakennushavaintoja.

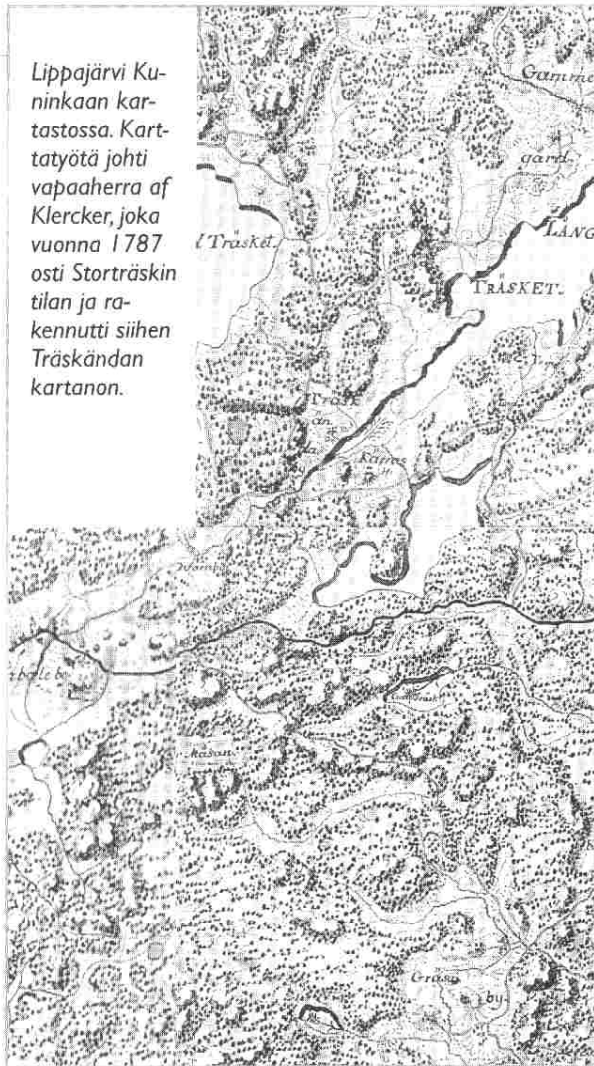
Alueelta ei ole julkaistu mitään yhtenäistä seutuhistoriikkaa, joten tieteelliselle perinneseututkimukselle alue olisi mainio kohde.

C.H. FONSEENIN KARTTA VUODELTA 1750 KERTOO LIPPAJÄRVEN ENSIMMÄISEN TALON PAIKAN

Varhaisin Espoon pitäjänkartta, joka siis näyttää koko Espoon alueen, on kuuluisa C.H. Fonseenin kartta vuodelta 1750. Alkuperäistä karttaa säilytetään Tukholman arkistossa. Tämä kartta on kuitenkin liian suurimitakaavainen, jotta se antaisi kovinkaan yksityiskohtaista kuvaa kaupunginosamme silloisesta tilasta, siksi siitä ei ole kuvaa tässä yhtydessä. Kvarnbyn, eli Myllykylän kylä monine rakennuksineen on toki tunnistettavissa nykyisellä paikallaan, sekä Kärransin piskuinen muutaman talon rypäs nykyisen Heiniityn uuden päiväkodin tienoilla. Kylä on ollut olemassa jo 1500-luvun keskivaiheilta, mutta se ei koskaan kasvanut muutamaa rakennusta suuremmaksi. Ilmeisen toimeentulevaa väkeä on siellä kuitenkin asunut, koska 1500-luvun veroluettelon mukaan talolla oli jopa kaksi hevosta ja viisi lehmää. Isäntä on myöskin ollut arvostettu, koska hän on ollut myös lautamiehenä. Hänen nimensä, Morten i Kärr, löytyy Espoon käräjien pöytäkirjasta vuodelta 1545.

Tiluskarttoja alkaa alueelta olla jo 1600-luvun loppupuolelta. Kun kartoitustoiminta Suomessa ruotsinvallan aikana oikein virallisten maanmittarien toimesta alkoi, ovat Lippajärven alueet tältä ajalta eteenpäin jo tarkasti kartoitetut. Alueella oli silloin jo suhteellisen paljon asutusta ja veroa maksavia taloja, joiden maa-alueet ja metsät oli syytä pitää tarkasti laskettuna, jotta valtio ja kirkko olisivat saaneet sille määrättyt verotulot, päivätyöt ym. senaikaiset saatavansa.

Lippajärvi Kuninkaan kartastossa. Karttatyötä johti vapaaherra af Klercker, joka vuonna 1787 osti Storträskin tilan ja rakennutti siihen Träskändan kartanon.

AF KLERCKERIN NS. KUNINKAAN KARTASTO 1776-1805

Kustaa III:n aikana tehtiin koko eteläistä Suomea käsittävä maastokartoitus, jonka perusteella piirrettiin erityisesti sotilaallisiin ja puolustuksellisiin tarkoituksiin soveltuva ns. Kuninkaan kartasto. Sen Lippajärveä koskeva lehti mitattiin noin 1780-1790 ja koko kartasto ilmestyi ruotsinvalan viimeisinä vuosina. Karttatyön yliohtajana toiminut af Klercker omisti silloin Träskändan kartanon, eli hänellä oli maata myös Lippajärven puolella. Hän pääsi siis itse omilla maillaan toteamaan, oliko kartoitustyö tullut hyvin tehdyksi.

Kartan luonteesta johtuen, karttahan pyrki olemaan maastokartta, ei tähän karttaan ole merkitty hallinnollisia rajoja pitäjistä, puhumattakaan tiluksista ja taloista. Sen sijaan maasto on tarkasti kuvattu, samoin tiet, talot ja muut rakennelmat. Kartta on hyvin yksityiskohtaisesti piirretty ja myös väritetty ja piirtämällä on aikaansaatu kolmiulotteinen vaikutelma. Korkeuskäyriä, joita ei vielä silloin oikein osattu

tehdä, ei tarvittukaan mäkien ja pinnanmuotojen selittämiseksi, tilanne näkyy suoraan kartasta.

Harvaa on ollut asutus tuona aikana. Ingaksen pappila on paikallaan käsittäen 12 talon ryhmän joen molemmille puolille asettuneena. Lippajärven puoleisella rannalla on 4 talon ryhmä, joista suurin on varmaankin ollut kappalaisen asumus. Paikkaa on kartassa kutsuttu Kvarnby'ksi. Paikalla on ollut mylly, jota pienen joen vesi on ainakin tulva-aikoina pystynyt pyörittämään.

Ingaksesta kulkee tie etelään, siinä missä nykyinenkin tie yhtyen Bembölestä alkaneeseen Helsinkiin johtaneeseen tiehen. Ainuttakaan taloa ei Lippajärven tässä osassa näy! Ensimmäinen torpaksi merkitty rakennus on kaukana Kilon alueella suunnilleen Puukeskuksen rakennustarvike liikkeen paikkeilla. Ei edes Lippajärven nimeä ole katsottu tarpeelliseksi tähän karttaan laittaa (hieman aikaisemmissa tiluskartoissa on jo esiintynyt ruotsinkielinen nimi Klappträsk).

Suoraa tieyhteyttä pohjoisemmassa kulkevaan Suureen Rantatiehen I. Kuninkaantiehen ei näyttänyt olevan.

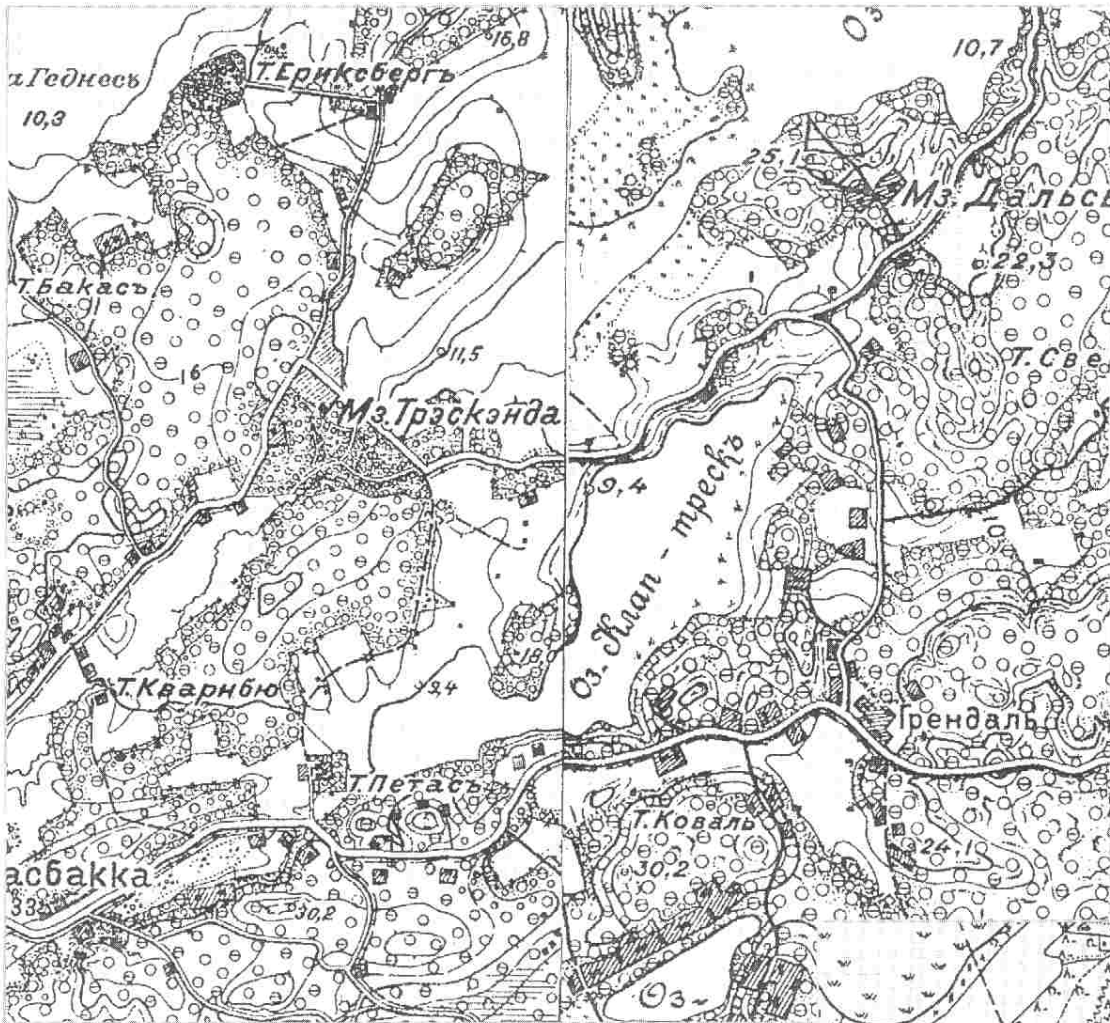
Nykyisen Heiniemen itälaidalta löydämme Kärransin kylän. Tämänkin Kärransin tilan af Klercker osti ja yhdisti sen Träskändan kartanoon.

Lippajärven alavat rantaniityt ovat olleet suurilta aloiltaan viljelyskäytössä tai laidunmaina.

VENÄLÄINEN KARTTA VUODELTA 1870

Venäläinen karttapohja vuodelta 1870 on hämmentävä, karttaan on selvästikin myöhemmin tehty lisäyksiä ja muutoksia. Turku-Helsinki-rata valmistui vasta vuosisadan vaihteessa mutta tässä karttaversiossa se jo näkyy. Petaksen alueen tarkasteluun nämä muutokset eivät paljon vaikuta, vanhat talot ja tiet näkyväy olevan paikallaan. Utta on edelliseen Kuninkaan kartaston näkymään Petaksen kartanon ilmestyminen. Kartanon läheisyyteen Lippajärven eteläpuolelle on tullut Vanhan Turuntien varteen kymmenkunta taloa pienine pihamaineen. Kartantekijän ajatuksia on eräissä kohdassa vaikea ymmärtää. Järvenperän puolella oleva Träskändan kartano oli mainittuna aikana komeimmillaan, siellä oli päärakennuksen lisäksi valtava navetta, talli, meijerikoulun koko rakennusryhmä, työväen asuntoja ja suuret kasvihuoneet. Karttaan on merkitty vain päärakennus ja muutama lato! Näinkin huomattavan kohteen poisjättäminen on varmaan ollut tahallista. On haluttu välttää julkiisuutta tai synnä on ollut puolustusstrategiset näkökohdat.

Uusia kulkuväyliä on ilmestynyt. Petaksesta johti polku Ingakseen ja suora yhteys Kuninkaantielle eli Lippajärventien edeltäjä oli syntynyt. Tien koko oikea puoli oli avointa peltoa rantoihin asti. Tamminiemi on asumaton, sinne ei johda edes polkua.

Venäläisessä kartassa vuodelta 1870 näkyy Lippajärventien linjaus.

PITÄJÄNKARTTA 1920-LUVULTA

Jälleen on kartantutkija ymmällään. Pitäjänkartta vuodelta 1927 näyttää komeasti uuden Turuntien, joka halkaisee Lippajärven eteläpuoleiset maat. Seuraava oikea topografikartta vuodelta 1932 onkin jo ehtinyt hukata koko uuden maantien. On ilmeisesti niin että vanhoihin mittauspohjiin on lisätty jälkeempään suurempia muutoksia. Valitettavasti alkuperäisiä on nykyään vaikea saada, ne alkavat olla antikvariaattisia harvinaisuuksia.

Uutta Turuntietä ei siis kuitenkaan vuonna 1927 ollut olemassa. Muutoin näyttää kuin mitään ei olisi tapahtunut viiteenkymmeneen vuoteen. Eikä luultavasti tapahtunutkaan. Uutta kuitenkin on sähkölinjojen ilmestyminen karttoihin. Ilmeisesti Imatralta asti tuleva sähkö oli työntynyt Espooseen ja 20 kV linja kulki ensin Pitkäjärven yli Heiniemessä sijaitsevaan muuntajaan ja siitä edelleen etelään.

Pitäjänkartoissa tältä ajalta on nähtävissä myös tilojen jakorajat ja tilojen rekisterinumerot. Tämä on hyvä lähtökohta jos haluaa tutustua tarkemmin maanomistusasioihin Lippajärven alueella.

TOPOGRAFIKARTTA VUODELTA 1932

Petaksen kartano, Kärrans, Villnäs ja Tamminiemi

Koko Lippajärven alueelta ei montaakaan karttasanaa löydy. Ingaksen Pappila on tietysti paikallaan, kuten on ollut jo perustamisestaan, vuodesta 1699 lähtien. Jorffin kartano on nykyisen sairaalan paikalla. Petaksen kartanon rakennusryhmä on tiheänä paikalla, jossa nyt on Kauni-aisten kaupungin vanhainkoti. Muutamia Petaksen kartanon rakennuksia on vielä nykyisinkin silloisilla sijoillaan. Lippajärven koko länsipuoli on peltoa. Tie, joka nyt lähtee Suomalaisen radioliikkeen kohdalta Lippajärventienä, oli täysin asumaton, vain muutamia ilmeisesti ladoiksi tul-kittavia rakennuksia oli tien vierellä. Tamminiemessä näyttää olevan kaksi huvilaa. Siitä ylöspäin pohjoiseen sijaitsevat ikivanha Kärransin taloryhmä sekä myöhemmin syntynyt Villnäs.

Heiniemi

Heiniemessä on palstoitus aloitettu, kartasta pystyy erottamaan seitsemän kesämökkiä. Talviasuttavia huiloita ei vielä ollut, ensimmäinen valmistui vasta keväällä 1938. Pekan Pikapainon kohdalla oleva rakennus on van-hempaa perua, se lienee ollut pystyssä jo Aurora Karamzinin aikakaudella. Paikallisen asujaimiston kertoman mukaan siinä oli asunut puistonvartija. Tähän taloon perustettiin vuonna 1948 Osuusliike Elannon myymälä. Tätä ennen se oli toiminut mm. siirtokarjalaisten väliaikaiskotina. Samasta puis-tonkulmasta itään jatkunut hiekkainen maantie, Kuninkaantie, nykyinen Heiniemenpolku oli kuusiaidan reunustama lähes Lähderantaan saakka. Kuusiaitaa on edelleen löydettävissä siellä täällä muutaman korkean kuu-sen rivistönä tai yksittäisinä säästyneinä kuusijättiläisinä.

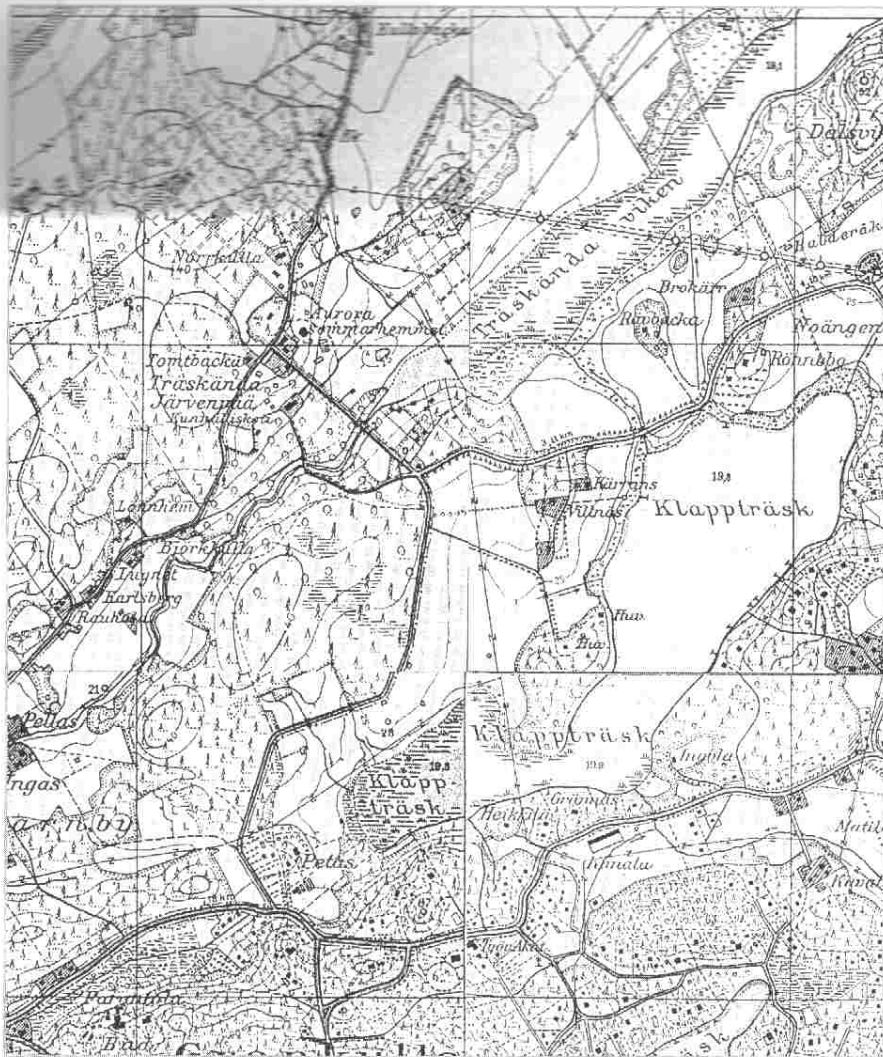
Petaksen pelto ja metsää

Koko alueen rakennuskanta on kolmisenkymmentä rakennusta, joista jäl-jellä tällä hetkellä ovat ainakin Suomalaisen radioliike, Petas-baari, joitakin Petaksen kartanon rakennuksia, Karamzinin kartanoon kuulunut pesutu-parakennus joen rannalla, Heiniemessä eräs vanha sauna ja Tamminiemes-sä muutama huvila. Ingaksen pappilan rakennuksia tietysti on itsestään selvyysinä jäljellä. Jos kuvittelemme kävelevämme Suomalaisen kulmalta Auroran seurakuntatalolle pitkin Lippajärventietä, olisi maisema aivan eri-lainen. Vasemmalla puolella olisi koko matkalta pelkkää metsää ja oikealla puolella paljasta peltoa. Vielä pitkään kutsuttiin tätä nykyisin vehmasta pientalojen ja puutarhojen aluetta Petaksen pelloksi.

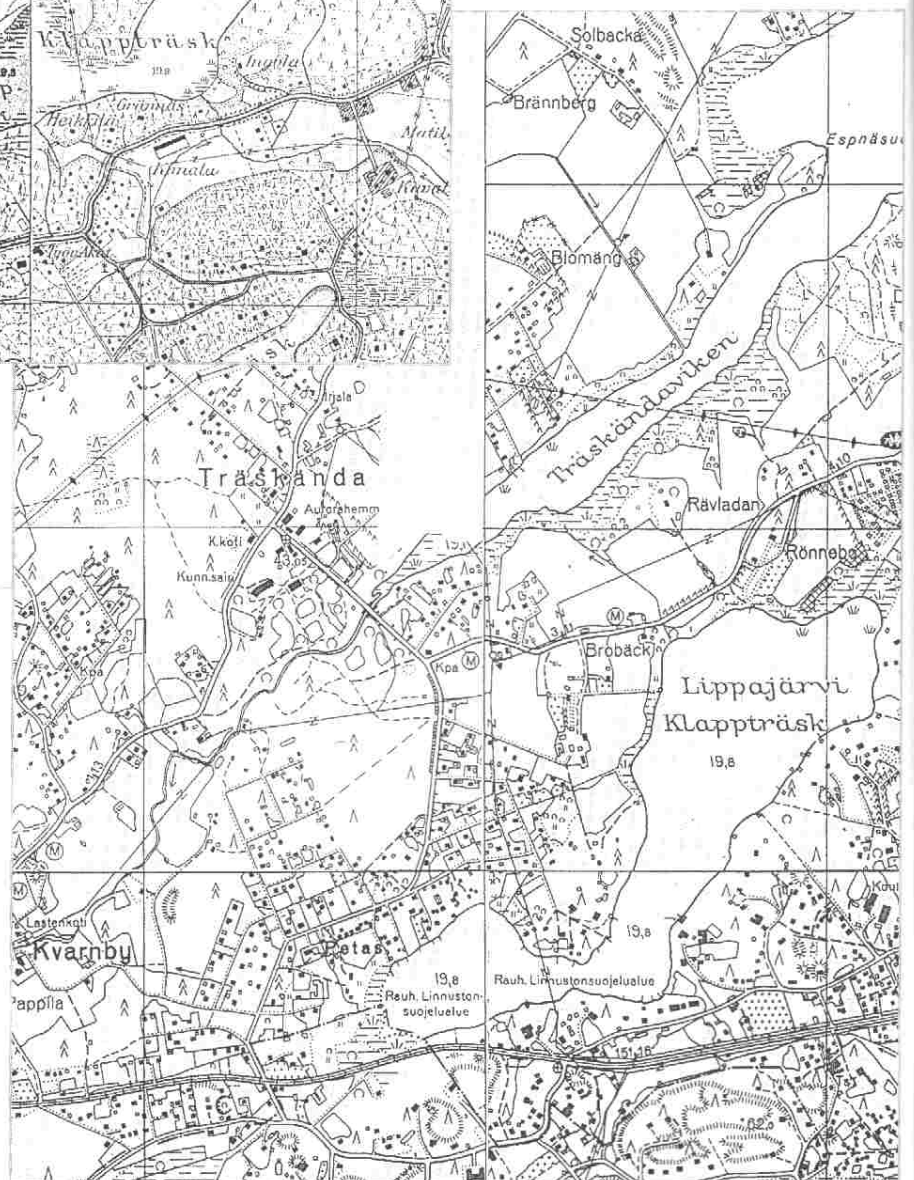
Asukastiheyttä kuvaa konkreettisella tavalla koululaisten määrä. Syk-syllä 1943 aloitti peräti viisi koulunkäynnin, montako on ollut kymmenen vuotta aikaisemmin sopii kysyä?

Pitäjäntkartassa 1920-luvulta
on jo sähkölinjat.

Lippajärven alueen topografikartta vuodelta 1932, peltoa ja metsää.

Lippajärven alueen topografikartta vuodelta 1950. Vireää toimintaa ja hyvin toimivaa joukkoliikennettä.

TOPOGRAFIKARTTA VUODELTA 1950

Topografikartta vuodelta 1950 on jo aivan toisen näköinen. Silmiin pistävin suuri muutos on rakennuskannan valtava kasvu. Petaksen kartanon maat on kaavoitettu ja palstoitettu kokonaan. Heiniemi on rakennettu täyteen taloja, joista osa on talviasuttavia. Aluetta halkova Turuntie on ensimmäisiä kestopäällystettyjä teitä koko maassamme. Liikenne ei tosin ollut vielä vilkasta, koska autoja Suomessa oli tuona aikana vasta 26 000. Lippajärventien molemmat reunat, Auroran puistoa lukuunottamatta, olivat täynnä yleensä ympärivuotisessa käytössä olevia omakotitaloja. Kesähuiloita ja mökkejä oli enemmän Lippajärven rantamilla ja Tammi Niemessä. Yhtään julkista rakennusta tai palvelutilaa ei alueella vielä ollut, jos ei oteta huomioon Elannon kauppa ja Petaksen kartanon yhteydessä toimivaa kansakoulua.

Suuria kartanoita ei alueella koskaan ole ollutkaan, mutta olemukseltaan kartanotyyppinen maatila oli vuori-neuvos Riislan maatila ja koti Vilniemessä, sekä Turuntien varrella oleva Petas.

Sosiaalisena yhteisönä Lippajärvi oli 1950-luvulla ehkä parhaimmillaan. Sodasta oli selvitty, optimistinen mieliala oli vallalla, nuoriso urheili ja ajoi moottoripyörillä. Kulturellisiakin harrastuksia vaalittiin, yleensä aktiivisesti toimivien eri katsantokantoja edustavien poliittisten nuorisojärjestöjen piirissä. Omia toimipisteitä ei järjestöillä kuitenkaan alueella ollut.

Ihmisiä tunnettiin paljon nykyistä laajemmalta alueelta, nuoriso kulki kävellen tai polkupyörillä, siinähan sitä tutustuttiin!

Joukkoliikenne toimi hyvin. Vuorotiheys oli niin suuri että esimerkiksi Heiniemestä Helsinkiin mennessä ei 1950-luvulla tarvinnut katsoa ollenkaan aikatauluja; aina pienen hetken päästä linja-auto ajoi ohi. Autojen päällä luki esim. Rödskog, Margaretheberg, Lahnus, Vanhakylä, Högnäs, Bemböle jne. Yksityisautoja ei vielä paljon ollut, Heiniemessä ei kyllään, Petaksessa oli sentään muutamia, jo pelkästään siellä asuvien autoilua ammattinaan harjoittavien takia.

Nuoriso kokoontui erityisesti Ståltin kioskille. Kioski sijaitsi nykyisen Maran urheiluliikkeen paikalla. Toinen yleinen kokoontumispaikka oli perhe Hännisen pihapiiri ja sen takana oleva metsikkö.

Useina kesinä 1950-luvun alkupuolella pelattiin Träs-kändan puiston portin läheisyydessä olevalla niityllä len-

topalloa ja jalkapalloa. Yhdessä hankittiin kolehtia keräämällä pallot ja verkot. Yleensä pelattiin vaihtelevin joukkuein omassa porukassa, tytöt tietysti mukana.

Joskus pari kertaa kesässä haastettiin joku joukkue lähikylästä ottamaan mittaa Lippajärven valioista. Pelaaminen oli joinakin kesinä aivan jokailtaista ja pelaajien lisäksi kentän laita kanoitti runsas kannustajajoukko. Koskaan ei ollut järjestyshäiriöitä eikä ilkivaltaa!

Henkilöt, jotka olivat nuoria 1950-luvulla ovat nyt eläkeiässä. Paikkakunnalla asuu yllättävän vähän nuoruus- ja lapsuusvuotensa täällä viettäneitä. Muuttoliike on vienyt jopa vieraisiin maihin ja osa on jo poistunut joukostamme.

TOPOGRAFIKARTTA VUODELTA 1975

Kaksikymmentä vuotta on siis edellisestä näkymästä. Espoon väestönkasvu on täydessä vauhdissa, tulijoita olisi enemmän kuin on mahdollisuuksia ottaa. Espooseen syntyy valtavia kerrostalolähiöitä. Lippajärvelläkin tapahtuu, mutta onneksi rauhalliseen tyyliin ja alueen idyllinen olemus pystytään säilyttämään. Uusi asumismuoto, rivitalo, tännekin työntyy.

Lippajärven alkuperäiset tilat, joiksi siis nykyisiä tontteja ennen tonttijakoa kutsuttiin, olivat aika isoja, jopa jotkut yli hehtaarin suuruisia. Lisärakentaminen on tapahtunut näiden tonttien rakennusoikeutta suurentamalla, näin on saatu useita asumuksia entiselle paikalle. Alkuperäisiä ei aina ole edes tarvinnut purkaa, alueella on edelleen joitakin entisöimällä parannettuja hienoja omakotitaloja. Alueen puusto on kasvanut ainakin korkeutta, valitettavasti ennen niin ihanat omenapuutarhat ja muut suuremmat viljelysalat ovat lähes tyystin hävinneet. Tämän kauneuden ovat korvanneet hyvin hoidetut nurmikentät, rakkaudella vaalitut seinänvieruserennat ja geometriseen muotoon taitavasti leikatut aidat. Maisemasta on tullut sivistyneen huoliteltu.

Entiset pusikot ja ryteiköt ovat ainakin kartoissa saaneet puiston merkinnän vaikka käytännössä ei ehkä niin paljoa olisi tapahtunutkaan.

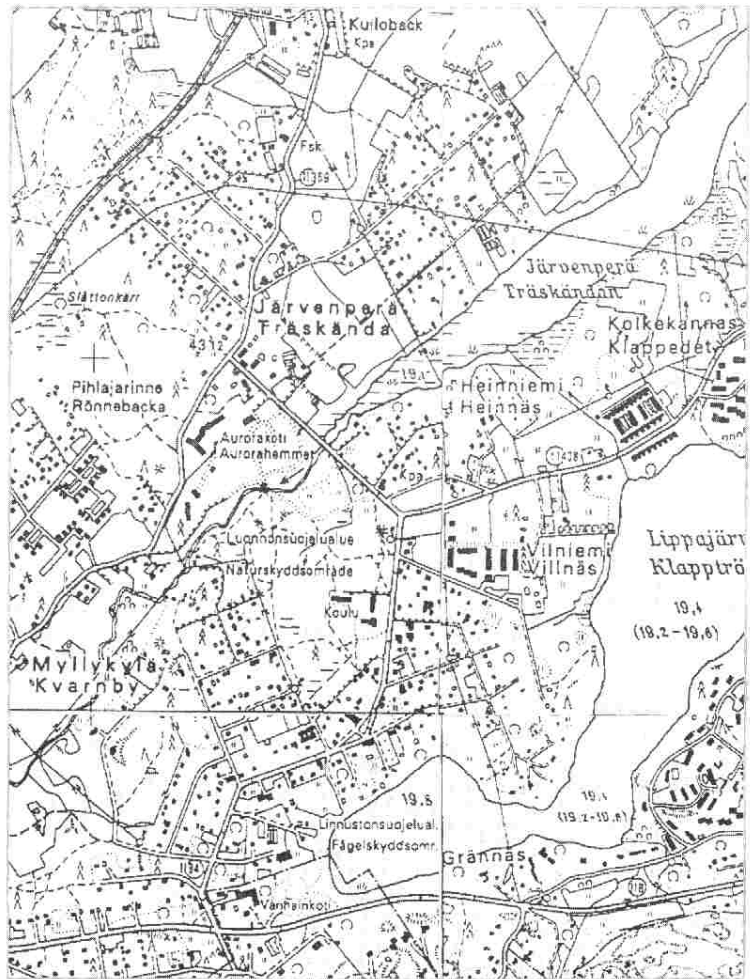
Tiet ovat pysyneet entisellään, mutta uusia julkisrakennuksia on Auroran koulu ja Elannon myymälärakennus Heiniemessä.

LIPPAJÄRVI 2000-LUVULLA

Jälleen kaksikymmentä vuotta kulunut! Alueen perusilme on ennallaan. Lippajärvi on tietysti tiheämpi, kaupunkimaisempi kerrostaloineen, kauppoineen ja julkisrakennuksineen. Mittakaava on onneksi kuitenkin ”ihmisen mittainen” ja entinen kodikas kyläilme on kaikesta huolimatta säilynyt.

Lippajärvi on hieno kaupunginosa. Missä muualla Espoossa kaksi aina vain paremmiksi käyvää järveä ovat aivan jokaisen ulottuvilla. Jokilaakson villi luonto vetoaa luonnonharrastajiin ja tutkijoihin. Luonnonpuiston alue tarjoaa romantikoille viihtyisät haaveilupaiikat ja koiraihmisille vapaata reippailutilaa.

Lippajärvi ei oikeastaan enää voi mennä pilalle. Se on rakennettu oikealla tavalla niin täyteen, että sen ilme ei sillä vähäisellä lisärakentamismahdollisuudella, joka vielä on jäljellä, voi oleellisesti muuttua. Meidän kaikkien Lippajärveläisten on kuitenkin syytä olla valppaina. Historian aikojen kuluessa syntyneen kauniin ja toimivan kaupunginosan puolesta on edelleen tehtävä herkeämätöntä kehitystyötä.

Lippajärven alueen topografi kartta vuodelta 1975. Rivitalot ovat tulleet Lippajärvelle. Koikekannaksentien alkupää on oikaistu nykyiselle paikalleen.

Lippajärvi 2000-luvulla. Kartasta puuttuu vuonna 2000 valmistunut Auroran seurakuntatalo, koska kartat julkaistaan pienellä viiveellä.

Lähteet:

Timo Alanen -Saulo Kepsu: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1989.
Maanmittauslaitos, Helsinki - Topografi kartat. Lupa 508/MYY102.

LIPPAJÄRVEN ASUKKAAT TILASTOISSA

Lippajärven kaupunginosan alueella on ollut asutusta jo yli 450 vuotta. 1500-luvun puolesta välistä löytyy tietoa Morten-nimisestä isännästä, jonka tilan nimi oli Kärrans. Hänellä lienee ollut vaimo, lapsia ja muutamia palkollisia. Alueemme asukasmäärän kehittyminen on tapahtunut hyvin verkkaisesti. Seuraavaksi asukkaita tuli Myllykylään, jonne perustettiin myös pappila 1699. Petas asutettiin ennen 1800-luvun puolta väliä. Heiniemeen muutti perheitä 1930-luvulla ja rantaniitty palstoitettiin 1940-luvulla. Sen jälkeen tulivat asukkaat rintamamiestaloihin ja monet kesäasukkaat muuttivat pysyvästi alueellemme. Myös siirtolaisia ja työväkeä muualta Suomesta saapui ja pikkuhiljaa omakotitaloja ilmestyi jatkuvasti lisää, 1970-luvulla rakennettiin ensimmäiset rivitalot ja kerrostalot.

Nyt 2000-luvun alussa alueemme on suurinpiirtein täyteen kaavoitettu. Lisärakennuksia voidaan rakentaa enimmäkseen vain vanhoille isoille tonteille sitä mukaa kun vanhoja taloja puretaan. Tämän johdosta Lippajärven alue on niitä harvoja alueita Espoossa, jonka väkilukuennuste on laskeva. Koska rauhalliselle alueellemme on viime aikoina muuttanut lapsiperheitä, on ennusteessa otettu huomioon tilanne, jolloin lapset muuttavat pois kotoaan.

Espoon kaupunginosat on jaettu seitsemään suuralueeseen. Lippajärvi kuuluu Suur-Leppävaaran alueeseen. Vuoden 2002 alussa espoolaisia oli 216.836, joista lippajärveläisiä 4.001 (1,8 %). Lippajärven asukkaista suomenkielisiä oli 3.541 (88,5 %), ruotsinkielisiä 385 (9,6 %) ja vieraskieli-

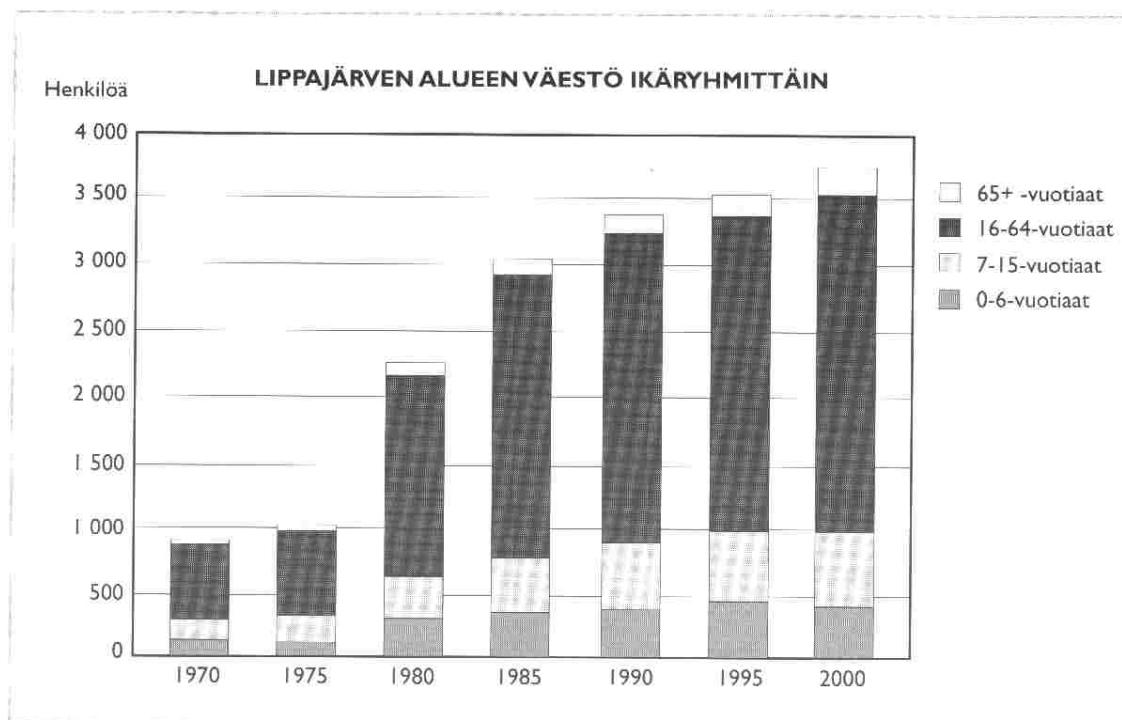
siä 75 (1,9 %). Alueellamme asui 117 ulkomaalaistaustaista asukaista, joista 61 ulkomaan kansalaisia ja 56 ulkomailla syntyneitä Suomen kansalaisia.

Ikäjakauma vuoden 2002 alussa: 0-6 v. 424 (10,6 %), 7-15 v. 582 (14,5 %), 16-24 v. 420 (10,5 %), 25-44 v. 1285 (32,1 %), 45-64 v. 1055 (26,4 %), 65-84 v. 220 (5,5), ja yli 85 v. 15 (0,4 %)

Vuodelta 1999 on viimeisin tehty tilasto Espoon väestön jakaumasta eri ammatti- ja toimialoille. Koko väestö Lippajärvellä oli silloin 3739 asukaista. Heistä työssäkäyviä oli 1955, työttömiä 131 ja työvoiman ulkopuolella 1653 (lapset, eläkeläiset). Työssäkäyvät jakautuivat aloittain seuraavasti: Yhteiskunnalliset palvelut 737, rahoitus-, vakuutusym. toiminta 419, kauppa-, majoitus- ja ravitsemistoiminta 349, teollisuus 227, kuljetus, varastointi ja tietoliikenne 114, rakentaminen 76, sähkö-, kaasu- ja vesihuolto 9, maa-, riista-, metsä- ja kalatalous 3, mineraalien kaivuu 1, toimiala tuntematon 20.

Yhteiskunnallisissa palveluissa ja vakuutustoiminnassa työssä käyvien luku selittyy sillä, että alueellamme on henkilökunnan asuintaloja Jorvin sairaalalla (Vilniemessä) ja vakuutusyhtiöllä (Linnustajantiellä).

Espoossa on tehty aluekohtaisia tilastoja vasta 70-luvulta. Alla olevassa taulukossa on kuvattu Lippajärven kaupunginosan asukasluvun kehittymistä ja ikäjakaumaa viisivuotisjaksoin.

PAIKAN NIMET KERTO VAT HISTORIASTA

Keisarillisen metsästysretken muisto elää Lippajärven nimistössä

Espoo on vanhaa ruotsinkielistä seutua. Kaupunkimme nimi Espoo juontaa juurensa Espå-joesta, joka sai nimensä keskiajalla Espoonkartanon lähellä olleesta Espaby-nimisestä kylästä. Pitäjän nimi mainitaan ensi kertaa 1431. Se on ollut myös asuissa Espå, Espå ja Espåå. Nimeen sisältynee ruotsin sana åspe (haavikko).

Suomenkielestä muodostui enemmistökieli vasta 1950-luvulla. Espoon tultua kauppalaksi 1963 aloitettiin järjestelmällinen nimistösuunnittelu ja nimistötoimikunnat perustettiin. Kylän nimet saivat viralliset suomenkieliset vastineensa vasta 1965. Kun Espoo muuttui kaupungiksi 1972, päätettiin jokaiselle tielle Espoossa antaa nimi ja jokaiselle talolle oma numero. Vuodesta 1976 nimistösuunnittelusta on vastannut kaupunkisuunnitteluvirasto, nykyisin kaupunkisuunnittelukeskus.

Kaupunginosille vahvistettiin nimet 1976-82. Lippajärven lähtökohtana on vanha järven nimi Klappträsk, joka esiintyi jo 1765. Suomenkielinen vastine "Lippajärvi" lienee äänteellinen mukaelma, joka otettiin käyttöön kansan suussa vakiintuneena, vaikka nimistötoimikunta ehdotti Kolkejärveä, joka olisi ollut lähempänä alkuperäistä sanaa "Klapp". Se on tulkittu pyykinpesua kuvaavaksi klapp-ääneksi. Suomenkieliseen käyttöön on usein muokattu mukaeltu nimi ruotsinkielisestä. Kaupunginosayhdistyksemme nimeksi päätettiin ottaa suvereenisti nimi Lippajärveläiset ry - Klappträskgillet rf.

Espoossa nimiä suunniteltaessa pyritään kokoamaan aihepiirejä vanhan historian ja perinteen pohjalta kieltä vaalien. Asukkaat saavat myös itse olla aloitteen tekijöinä. Euroopan Rakennusperintöpäivien teemana oli "Paikannimet - paikan muisti" ja tällöin erityisesti asukkailta pyydettiin tietoja ja muistoja Espoon eri paikoista. Nimet kertovat myös paikkaan liittyvästä kulttuurista ja ovat osaltaan identiteettitekiä alueen asukkailla.

Nimi Petas muotoutui aikanaan tilan nimestä Pätis ja nykyinen Vilniemi Willnäs-nimestä. Heiniemellä on kansanomainen historia. Alue palstoitettiin 1930-luvulla ja siellä asuneen opetusneuvos Yrjö Kallisen sanotaan ehdottaneen alueen nimen tuohon aikaan rennosta Hei! -tervehdyksestä. Alueen ilmapiiri oli poikkeuksellisen tuttavallinen ja vapaa. Tällä hetkellä Hei-johdannaisia tienimiä ovat Heiniemi, Heiniemenpolku (kulkee pitkin vanhaa Kuninkaantietä) ja Heiniitty.

Tamminiemi on aivan ilmeisesti saanut nimensä alueella kasvavien runsaiden tammipuiden mukaan. Tienimiä ovat Tammimäentie, Tammimäenpolku ja Tammihaantie. Kolke-pohjaisia teitä ovat Kolkekannaksentie, Kolkerannantie, Kolkerannankuja, Kolkeniemenpolku ja tietenkin Lippajär-

Tiehoitokunnan puheenjohtaja Artur Harms vaihtaa tiekylttiä 1975. Alueemme nimistöä yhtenäistettiin ja mm. kännen kädessään oleva Välitien kyltti vaihtui uuteen nimeen Jahtitie. Kuvan paikka on Jahtimestarintien risteys. Tien nimi oli ennen Jokitie, koska se johti isolta tieltä suoraan joenrantaan, jossa aikoinaan oli ylityspaikka. (Kuva: Jouko Lindgren)

ventie, jonka aiempi nimi oli Kolkejärventie. Lippajärveläiset ry:n aloitteesta se muutettiin nykyiseen muotoonsa kertoen paremmin kaupunginosastamme. Vilniemestä Lippajärventielle johtava kävelytie Temppelellonpolku on tietenkin saanut nimensä temppelellisen huvimajan ja sen edustalla olleen pellon mukaan.

Petaksen, Heiniemen ja Vilniemen väliin jäävän Lippajärven osan nimistössä vaalitaan metsästystä ja linnustusta. Keisari Aleksanteri II:n vierailusta ja metsästystapahtumasta jäi muisto elämään alueemme nimistöön: Jahtimäki, Jänismäki, Riistaranta. Tienimiä ovat Ajokoirantie, Ajojahdintie, Ajomiehentie, Ajomiehenkuja, Jahtimestarintie, Jahtimestarinkuja, Jahtitorventie, Jahtitie, Jahtikuja, Jäniksentie, Vanha Jäniksentie, Jänismäki, Jänismetsäntie, Linnustajantie ja Linnustajankuja.

Alueemme länsi- ja eteläreunan nimet juontavat Ingaksen pappilasta ja alueen aikaisemmasta omistajasta seurakunnasta. Nimiä ovat Ingaksentie, Ingaksenmäki, Ingaksenkujat, Kappalaisentie, Kappalaisenkujat, Vanha Ingaksentie. Alueen vieritse kulkeneen Turuntien ja kestikievareiden mukaan ovat nimet Matkalaisenkujat, Matkakujat ja Lepotie.

Träskändan kartanon omistajan Aurora Karamzinin nimi näkyy myös meidän alueellamme julkisten rakennusten nimissä Auroran koulu ja Auroran seurakuntatalo.

LIPPAJÄRVEN KAUPUNGINOSA SYNTYI KARTANOIDEN MAILLE

Kirjoittaja Aapo Kirvesniemi

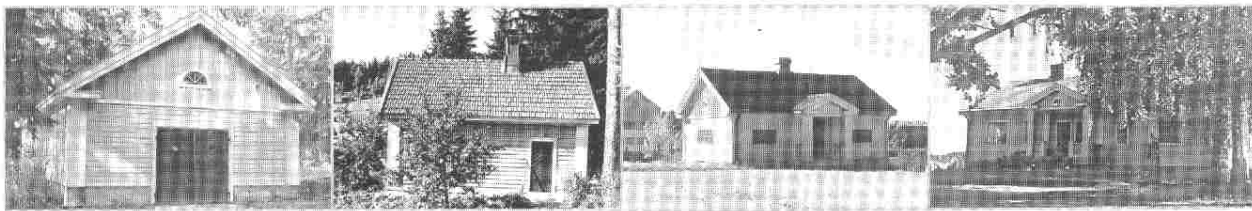
Lippajärven kaupunginosan maa-alueet olivat 1900-luvun alussa harvojen käsissä. Pohjoisosan ja paljon vielä Pitkäjärvenkin takaisia maita omisti senaattori Adolf Törngren. Hän oli ne ostanut Träskändan kartanon omistajalta everstinna Aurora Karamziniilta. Oikeastaan hänen vaimonsa Auroran sisaren tyttärentytär oli kaupat tehnyt, mutta vaimon kuoltua vuonna 1900 oli koko tila joutunut Adolf Törngrenin haltuun. Träskändan kartano oli silloin suurimmillaan käsittäen maita aina Bembölestä Laaksolahteen. Emme tässä kuitenkaan paneudu tarkemmin Järvenperän kaupunginosan alueella olevan kartanon historiaan, vaan keskitymme nykyisen Lippajärven kaupunginosan alueeseen. Träskändan puistossa joki on alueemme rajana.

Lippajärven eteläosa kuului Petaksen kartanon maihin. Kartanoa isännöivät liike miehet Kallio ja Toivonen, sekä lopuksi agronomi Kivialho, jonka aikana 30-40-luvulla osa maista myytiin ja palstoitettiin. Lisäksi seurakunta omisti laajahkoja alueita Pitkäjärvestä lähtevän joen varresta ja omistaa edelleenkin. Ingaksessahan on ollut kappalaisen pappila jo 1700-luvulta lähtien. Senaattori Törngren ajautui taloudellisiin vaikeuksiin ja joutui myymään Träskändan vuonna 1923. Päärakennuksen suurine puistoineen osti Espoon kunta vanhainkodiksi, nykyinen Aurora-koti, muut maat joutuivat yksityisten haltuun varsin suurina alueina.

Kuvat ylhäältä alas: Petaksen kartanon päärakennus, Riislan kartanon päärakennus takapihan puolelta kuvattuna, Petaksen kartanon väenrakennus ja Riislan kartanon pehtoorin talo.

RIISLAN KARTANO VILNIEMESSÄ

Kirjoittaja Aapo Kirvesniemi

Eräs huomattava maanomistaja Lippajärvellä on ollut vuorineuvos Yrjö Ossian Riisla.

Riisla oli syntynyt merikapteenin perheeseen Rymättylässä vuonna 1889 ja antautui nuoresta pitäen liikealalle. Käytyään Tampereen kauppakoulun hän toimi tarmokkaasti koko elämänsä Suomen talous- ja liike-elämässä vastuullisilla paikoilla osallistuen kymmenien yritysten, yhdistysten ja järjestöjen toimintaan. Hänet yleensä tunnetaan perustamansa Suomen Tukkukauppojen Oy:n toimitusjohtajana, missä tehtävässä hän toimi vuosikymmeniä. Hän sai ansioistaan vuorineuvoksen tittelin vuonna 1945. Vuorineuvos Riisla kuoli 68 vuoden ikäisenä, vuonna 1957.

Riislan maat käsittivät Willnäsin tilan ja maat sen pohjoispuolella, siis nykyisen Heiniytyn alueen sekä etelään päin Lippajärventien läntiset alueet aina Kolkerinteentien tienoille asti. Riisla palstoitti ja myi maitaan 40-luvulla ja näin syntyi "Petaksen Peltona" aiemmin tunnettu omakotialue. Vielä sodan jälkeen alue oli puuton, aika vaatimattomien omakotirakennusten kylä, mitä nykyistä vaurautta ja vehmautta katsellessa on vaikea uskoa

Willnäsin maatilana

Willnäsin tilan toiminta varsinaisena kartanotyyppisenä maatilana alkoi vuonna 1938, kun vuorineuvos Riisla muutti paikan vakituisesti kodikseen. Sota, joka pian syttyi pakotti samalla tehostamaan monipuolisesti tilan talouskäyttöä. Venelaiturit, huvimajat ja tenniskentät saivat vierelleen uusia talusrakennuksia, navettoja, talleja ja kasvihuoneita.

Riislan kartanon rakennuksia, kauimpana vasemmalla tilanhoitajan talo.

Yrjö Riislan miniä, rouva Pirkko Riisla (80 v.) on vuonna 2001 muistellut seuraavasti kartanon elämän silloisia piirteitä:

"Kartanoon kuului maata siihen aikaan 10 hehtaaria. Päärakennuksen ympärillä oli puistomainen piha-alue, jossa tavanomaisten kukkaistutusten lisäksi oli tenniskenttä asiaankuuluvine ympäröivine verkkoaitauksineen. Piha-alueiden ympärillä oli puutarhaa, luonnonniittyjä ja istutettua kuusimetsikköä. Päärakennuksen lisäksi oli lukuisia talusrakennuksia, navetta, kasvihuoneita, pari saunaa ja laituria uimarantoinen. Erityisesti muistui mieleen "Kissapotti"-niminen mökkirakennus, jossa hänen siskonsa tapasi asustella kesäisin.

Navetassa oli ollut lehmä, mutta lukumäärä ei ollut painunut mieleen. Leghorn-rotuisia kanoja oli ollut paljon. Kasvihuoneita oli ollut pari kappaletta, joissa viljeltiin erikoisesti kurkkuja. Kartanossa oli maataloustyöntekijöiden lisäksi palkattua väkeä autonkuljettajia, keittäjiä ja sisäkkö. Päärakennus oli valmistunut silloiseen asuunsa 1938 ja sisustuksen suunnittelussa oli käytetty oikein sisustusarkkitehtia."

Riislan herrasväki eli omaa elämäänsä geometrisen puutarhan keskellä

Olen vapusta 1938 asunut Heiniemessä, josta Riislan kartanoon Vilnäsin tilalle on alle puoli kilometriä. Nimi Riisla on minulle tuttu niin varhaiselta ajalta, kun yleensä muistikuvia voi olla. Vuorineuvos Yrjö Riisla oli arvostettu ja huomioitu persoona alueella. Riislat olivat herrasväkeä, jotka elivät ja olivat omissa luokassaan, enkä tiedä oliko kellään heiniemeläisellä kontakteja

Riisloihin. Pikkupojan ensimmäinen huomio oli ihmeellisesti riviin istutettu metsä, josta nyt on vielä muutamia kuusia jäljellä Kolkekannaksen tien eteläpuolella. Metsikkö oli silloin nykyistä paljon laajempi. Kun metsikön laita kulki, puiden säännöllinen rivistö välillä hävisi, mutta taas muutama metrin päästä aukeni uusi säännöllinen puurivistö. Kyllä tässä sinänsä yksinkertaisessa geometriassa oli lapselle ihmettä. Missään muualla ei metsä kasvanut siten kuin Riislan maalla.

Hieman vanhempana kun oli jo katseltu elokuvissa herrasväen elämää, Riislojen herrasväkimäisyys sai lisää uskottavuutta, sillä olihan heillä tenniskenttä! En tiedä missä yhteydessä heidän pihapiirissään silloin lienen kuljeskellut, ehkä vanhempani ostivat sieltä jotain puutarhatuotteita.

Varsinaisesti aloin useammin liikkua alueella, kun sodan jälkeen alueelle muutti karjalaisperhe Toivaala, jonka poikiin tutustuin. Ensio taisi olla ystäväni nimi. Ension äiti työskenteli myyjättärenä Elannon kaupassa, joka avattiin vanhassa puistovartijan talossa nykyisen Pekan Pikapainon paikalla. Tämän Elannon edessä näin tapauksen, joka todella toi vanhat elokuvat mieleen. Hevonen oli lapsuudessani vielä aivan tavallinen näky Lippajärvellä. Mutta kun rouva Riisla tuli Elantoon ostoksille hienoilla mustilla rattailla kahden hevosen vetämänä, olivat silmät todella pudota päästä. Vaikutelmaa korosti valkoinen päivänvarjo ja kuskipukilla jonkinlaisessa uniformissa istuva hevostuskki. Muuten em-

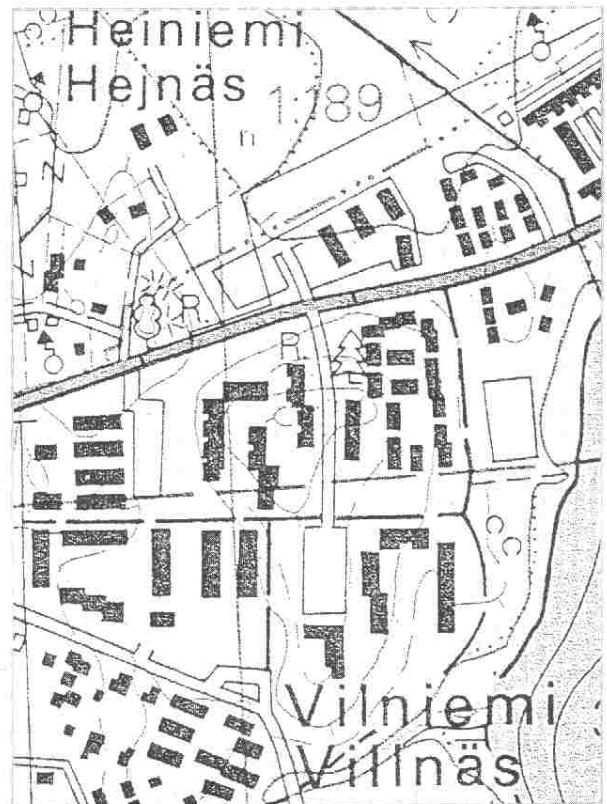
Temppelipellonpolku johtaa Vilniemestä Lippajärventielle. Vasemalla näkyy kartanon aikainen korkeaksi kasvanut kuusiaita. Tässä rinteessä oli kartanolla ruusutarha.

me me Heiniemessä yleensä tienneet mitä kartanossa tapahtui, emme siis ainakaan me lapset.

Hernevarkaissa ja marjattomia viinimarjapensaita

Kartanon maat ulottuivat ilmeisesti Pitkäjärven rantaan asti. Joinakin vuosina pelloilla viljeltiin hennettä. Hernevarkaissa käyntiä ei pidetty silloisen moraalin mukaan kovin pahana rikoksena ja niinpä me usein täytimme vitamiinitarpeemme napsutellen pulleista herneenpaloista maukkaat makupalat suuhumme.

Yllä olevissa kartoissa näkyy nykyisen Vilniemen talojen sijoittuminen Riislan kartanon alueelle. Vasemmassa kartassa nuoli osoittaa suunnan josta viereisen sivun yleiskuva on otettu.

Hernepelto sijaitsi siis suunnilleen siinä paikassa, missä nykyään on Heiniityn rivitalo-alue. Samaisella peltoaukealla viihtyivät 50-luvulla monet kahlaajalinnut mm. kuovi oli vakiuinen pesijä. Kevään ensi merkin antoi töyh-töhyppä. Nyt alue ei enää mahdollista näiden lintujen pesintää. Onneksi ne eivät ole Pitkäjärveltä mihinkään kadonneet, koska pesintään soveltuvia rantaniittyjä on toki vielä jäljellä.

Vilniityn pelloilla kokeiltiin myös laajamittaista viinimarjan viljelyä. Koko alue istutettiin täyteen mustaviinimarjapensaita. Ne kasvoivatkin viljavassa mullassa auringossa ja sopivassa kosteudessa erittäin komeiksi pensaisiksi. Mutta jotain meni pahasti pieleen. Koskaan ei yhteenkään pensaaseen tullut sitten ainukaistakaan marjaa! Tämän vannon todeksi niin tarkkaan noina vuosina niityn kasvi- ja eläinmaailmaa seurasin.

Riislan kartanon rakennuksista muistan vielä, että rannassa nykyisen Vilniemenrannan paikalla olisi ollut jonkinlainen uimakoppi tai venetalas. Laituri siellä ainakin oli, siitä kertovat vieläkin paikalla olevat vanhat pylväät.

TV:sta tuttu toimittaja väliaikaisena asukkaana

Toimittaja Hannu Karpo asui Riislan kartanon päärakennuksessa kuusi vuotta vuosina 1963-69. Hän oli joutunut hieman sattumalta yhteyksiin silloisen omistajan, Kansallis-Osake-Pankin, kanssa ja hänelle oli tarjottu vuokraoikeutta päärakennukseen edullisin ehdoin. Kartano oli hankittu Tuko Oy:ltä ja neuvotte-

Vilniemen uimarannalla on vielä nähtävissä kartanon aikaiset jykevät laiturin tolpat.

lut aluerakennussopimuksesta oli käynnissä Rakennusyhtiö Polarin kanssa. Rakennuksista ei välitetty enää pitää huolta ja Karpon tehtäviin kuului myöskin paikan yleinen valvonta, jotta tarpeetonta hävitystä ja rappiota ei pääsisi syntymään. Alueen moniin rakennuksiin oli "pesiytynyt" varsin kirjavaa porukkaa. Karpolla on monenlaisia hauskoja juttuja tapahtumista tuolta ajalta.

Päärakennus, jossa Hannu Karpo asui, oli kaksikerroksinen hirsirunkoinen lautaverhoiltu, ulkoasultaan kartanotyyppinen. Ympärillä oli puisto, jossa kasvoi suuria tammia, lehmuksia ym. lehtipuita. Tenniskenttä oli vielä hyvässä kunnossa ja usein hänen ja kaveriensä käytössä. Maa-alue oli 17 hehtaaria, ja Karpo muistaa erikoisesti jo vähän villiityneen tempelille

Hannu Karpo yritti turhaan suojella kartanon rakennuksia. "Talonmiehenlahjaksi" hän sai tämän saunan, joka nykyisin seisoo hänen kesäpaikallaan.

viettävän niittyrinteen, jolla kasvoi kaikkien ketokukkien lisäksi runsaasti punaisia ruusuja. Rakennuksen pinta-ala oli 460 neliometriä, joten öljyä kului 3 000 litraa kuukaudessa!

Kun Polar sitten solmi aluerakennussopimuksen joutui toimittaja Karpo lähtemään. Hän kertoi yrittäneensä tapella kartanon edes joidenkin osien säilyttämisen puolesta, mutta turhaan. Jotain on säilynyt, sillä talonmiesvuosiensa loppulahjaksi hän sai saunan, joka purettiin ja seisoo nyt entistä ehompana hänen kesäpaikallaan Kirkkonummella. Valokuvia Karpolla ei ole säilynyt tuolta ajalta, sillä oli nimittäin käynyt niin hullusti, että hänen yksityisarkistoaan oli tuhonnut vesivahinko ja kuvat menneet samalla pilalle.

Willnäsin tilasta Vilniemeksi

Riislan kartanon alueella on Espoon muuttuminen todella kaupungiksi tapahtunut lähes täydellisesti. Vain pieni palanen puurivistöksi kasvanutta kuusiaitaa ja uimarannan lahonneet laituritolpat antavat vanhat ajat nähneelle häivähdyksen entisestä.

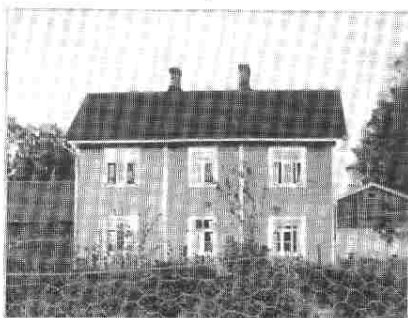
Kirjoittaja kiittää erikoisesti vuorineuvos Riislan omaisia Tuula Riislaa Joensuuista ja Antti Riislaa Espoon Westendistä rouva Pirkko Riislan muisteluista sekä kartanoon liittyvistä valokuvista.

PETAKSEN KARTANON ALUE

Kartano-käsitettähän ei suomen kielessä milloinkaan ole voitu täsmällisesti määrittää. Se ei tutkijoiden mukaan liity talon kokoon, rakennustapaan, maa-alueiden laajuuteen eikä muuhunkaan fyysiseen olemukseen. Enemmänkin se on ollut tapa kutsua joitain tavallisuudesta poikkeavia rakennelmia kartanoiksi. Pohjanmaan komeita päärakennuksia ei kutsuta kartanoiksi. Oli niin tai näin, Kuninkaantien varrella sijaitsevia, Lippajärven tuntumassa olevia rakennuksia kutsuttiin ja kutsutaan kartanoiksi.

Tässä kirjoituksessa käytän käsitettä Petas, sen sijaan että käyttäisin nimitystä Lippajärvi tai lippajärveläiset. Tähän on ainakin kaksi syytä - Petas käsitteenä käsitti Petaksen kartanon toiminta- ja viljelysalueen paitsi nykyisen Lippajärven alueella, myös nykyisen Kauniaisten alueella sijaitsevan Karvasbackan kylän osa-alueella Turuntien eteläpuolella, ja näin koko alue sai yleisnimityksensä Petaksen kartanosta.

*Petaksen kartanon "väenrakennus".
Alemmassa kuvassa Jansson.*

Kirjoittaja Juhani Hämeri

Petaksen nuoret miehet kuvattuna "loistossaan" olevan kartanon parvekkeella.

PETAKSEN KARTANO

Petaksen alkuperäisen kartanon rakentamisen ajankohdasta ei ole varmaa tietoa. Arvaus on, että se rakennettiin 1800-luvun puolivälin jälkeen Glimsin joen tuntumaan, rypääseen jossa olivat Pellas, Ingas ja Petas. Pellas on jäljellä rakennuksena, samoin Ingas. Edellinen toimii ongelmanuorten keskuksena, jälkimmäinen tällä hetkellä seurakuntien toimihenkilöiden asuntona. Vanhoista venäläisistä kartoista voi havaita, että Petas sijaitsi rypäässä vielä 1800-luvun puolella, mutta ei enää 1900-luvun alussa. Siirto nykyiselle paikalle on täytynyt tapahtua siis vuosisatojen vaihteessa. Petaksen kartanon ikäänkuin toinen päärakennus on entisöity. Tietävästi ja visuaalisesti tarkastellen sen on suunnitellut C.L. Engel, joka virkansa puolesta suunnitteli julkisia rakennuksia ympäri Suomen Suurruhtinaskunnan, mutta myös yksittäisiä rakennuksia.

Oma ja isäni tieto ja tietoisuus ulottuvat 1930-luvulle. Kun isäni monien vaiheiden jälkeen tuotiin Petaksen kartanoon, olivat sen isäntinä Kallio ja Toivonen. Tietämykseni mukaan Toivonen kärsi mielenterveydellisistä ongelmista ja päätyi käsittääkseni henkilökohtaiseen katastrofiin. En ole täysin varma prosessin etenemisestä, mutta joka tapauksessa isännäksi tuli seuraavaksi Akseli Kivialho, Suomen Pankin johtajan Kaaperi Kivialhon veli. Kivialho tuli kartanoon lesken kautta. Kuten usein on asiain laita, asiaan liittyi kolmaskin suku, Toiskallio. Koko prosessin selvittäminen vaatisi kuitenkin paljon lisää selvittämistä, johon tässä yhteydessä ei ole mahdollisuuksia. Olen parastaikaa selvittämässä sukujen historiaa ja taustoja.

Kartanon henki

Kartanon ilmapiiri ja henki olivat nuoren näkökulmasta hyvin demokraattisia ja suvaitsevia. Ne ulottuivat niin pitkälle, että kun kävimme omena-

Petaksen kartanon sivurakennus. Tässä rakennuksessa toimi sittemmin lastenkoti ja koulu. Rakennus purettiin 1960-luvulla vanhainkodin tieltä.

varkaissa, oli lopputulemana lähinnä hyväntahtoinen naureskelu. Tottakai he tiesivät vintiöiden nimet, asuinpaikat ja muut tiedot. Jo aikaisin saimme pelata jalkapalloa kartanon keskuspuistossa ilman, että isäntä tuli hätistelemään pois. Tästä tulee mieleeni isäni kertoma Akseli Kivialhon jo 1930-luvulla omaksuma asenne, hän halusi aina olla mukana nuorten touhuissa nimenomaan urheilun, liikunnan ja luonnon merkeissä. Tutustuin häneen varsin etäältä, mutta mieleeni iskostui suurenmoinen henkilö, josta mitään kielteistä en ole koskaan kuullut

Isästäni voin mainita sen, että hän oli vaatimattomalla tavalla kiitollinen siitä, että 1930-luvun alussa hänet panttiin kellosepän oppiin, jossa hän saavutti mestarin arvonimen. Kartano oli huolehtinut siis siitä, että yksinäiselle nuorelle hankittiin ammatti.

Kansainvälistä tunnelmaa väenrakennuksessa ja palkollisia päärakennuksessa

Kesäilta oli kaunis ja tuuleton. Väenrakennuksen ikkuna oli auki ja jo kaukaa kuului haitarin soittoa ja kauniita venäläisiä kansanlauluja. Kyseessä oli Klumoffin perheen iltatuokio. Isä Klumoff ei osannut suomea, mutta oli kohteliaisuuden ja huomaavaisuuden huippu. Alakerrassa asui unkarilainen Molnarin perhe kolmine tyttärineen.

Molnarilla oli hevonen ja seudun parhaat kasvi- ja marjapensasmaat kartanon liepeillä. Alakerran asukkaita olivat myös juutalaisperhe Krizin useine lapsineen. Kaikenkaikkiaan väenrakennuksessa oli kuusi asuntoa ja niissä asui ainakin neljää eri kansallisuutta.

Kartanomiljöön asukkaat eivät jääneet tähän. Kellari/makasiinirakennuksessa oli kaksi asuntoa. Päärakennuksessa asusti kartanon omistajan ohella palveluhenkilökuntaa, mm. apulainen Vappu Maja. Keittäjä Elli Laakso asui nk. San-

tamässä lähellä Työväen Akatemiaa. Makasiinirakennuksessa asuivat mm. Jäälinnan ja Emil Mantilan perheet sotien jälkeen.

Kartanoon sijoittui lastenkoti ja koulu

1940-luvulla alkoi kartanolla mennä huonosti. Kantatilaa palstoitettiin jatkuvasti ja perinteisen kartanon puitteet alkoivat rapistua 1940-luvun puolivälistä lähtien. Alun perin päärakennuksessa, sittemmin sivurakennuksessa aloitettiin sotien jälkeen lastenkotitoiminta. Toimintaa johti Tyyne Hämäläinen, joka oli vuokrannut Petaksen kartanorakennuksen toimintaansa varten. Kun Bembölen koulun käyttö Viherlaakson koulun sivukouluna lopetettiin vuonna 1949, siirrettiin koulu Petaksen kartanon sivurakennukseen ja se toimi siinä vuoteen 1959 asti täysimittaisena kansakouluna. Koulusta tarkemmin tämän julkaisun luvussa "Lippajärvellä on hyvä kasvaa".

ELÄMÄÄ JA IHMISIÄ PETAKSESSA

Legendaarisia kylähahmoja

Vielä sotien jälkeen Petas oli kuin uinuva maalaishäme. Kaikki tunsivat toisensa. Tästä johtuen syntyi myös miniskaalassa nk. legendaarisia kyläläishahmoja. Esittelen heistä muutamia.

Ilman tärkeysjärjestystä kartanon isäntä Akseli Kivialho oli eräs heistä. Hän oli jo 1930-luvun lopulla niin edistysellinen, että sai hakemuksen kautta Lippajärven ympäristön luonnonsuojelualueeksi. Kunta/kaupunki ei sittemmin piitannut päätöksestä ja rannat rakennettiin täyteen.

Kaikkien petaslaisten tuntema henkilö oli skitu-Eklund (suomeksi paska-Eklund). Hän toimitti omasta hiekkakuopastaan (Vanhan Turuntien varrelta) minikokoisella

Kartanon herrasväkeä. Takarivissä oik. Akseli Kivialho, eturivissä vas. Johan Fred sitt. Hämeri.

Legendaarinen Lippajärven ensimmäinen kauppias "Husse" Wahlstedt 1946. Vas. kirjoittaja 9-vuotiaana.

hevoskärryllään hiekkaa petaslaisille. Sen lisäksi (siitä nimi), hän ajoi lantaa palstoille, kävi kyntämässä ihmisten perunapellot ja niin edelleen. Vaimo oli venäläissyntyinen mukava pullukka, Eklund kuin riu'un varsi. Kun Eklund 1950-luvun lopulla kuoli, eli Pekka-niminen hevonen pari viikkoa ja seurasi isäntäänsä. Se kuoli siis kovaotteisen isännän kaipauksessa ja työn puutteessa yksinkertaisesti ikävään!

Edelleen voi mainita kauppias Edel Wahlstedtin, jonka maito- ja sekatavarakauppa sijaitsi Uolevi Suomalaisen radioliikkeen nykyisissä tiloissa. Edel eli "Husse" oli aina paikalla, palveli päivät ja yöt kyläläisiä. Se oli kylän ainoa kauppaliike, jonka pihalla oli myös bensamakki. Muistan, kuinka 1956 yleislakon aikana paikallinen satraappi tuli lakkovahtina synnäämään ettei Husse myynyt bensiiniä. Synnääminen loppui lyhyeen Hussen massiivisen olemuksen, karisman ja

Lippajärven rannassa oli huvimaja, jossa sukulaiset vielä 1950-luvulla viettivät kesälomiaan.

päätäväisyyden takia. Husse omisti nykyisen vanhan tienhaaran toisella puolella sijaitsevan peltotontin, johon kehitettiin pienoistolgrata 1950-luvun lopulla. Vuosia sitä hoiti näyttelijä Pekka Laihon isä, joka myi kioskista myös jätskiä, karkkia ja tupakkaa. Pellolla pelattiin futista ja heitettiin tikkaa. Petaksen ensimmäinen monitoimikeskus oli syntynyt Petaksen kartanon tuntumaan.

Kansalaisaktiiviteetteja, urheilua ja politiikkaa

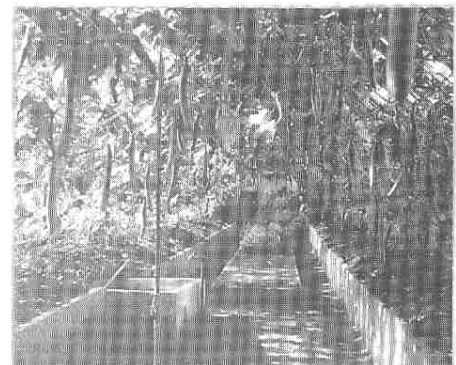
Omakotiliikkeen voimahahmo oli ilman muuta Toivo Mantila. Vaikka toiminta ei ollut järin järjestäytyntä, Topi osasi vedota kansaan ja kansalaismielipiteeseen. Samalla hän toimi aktiivisesti sosiaalidemokraattisessa työväenliikkeessä ja itse asiassa omalla aktiivisuudellaan piti yllä Kaunialaisen työväentaloa. Työväentalohan sijaitsi Vanhan Turuntien varrella, Jorfin kartanon isännän von Wrightin mailla. Talossa vietettiin iltamia, häitä, hautajaisia ja muita tilaisuuksia. Taloon liittyi "urheilukenttä", jossa me nuoret pelasimme jalkapalloa, heitimme keihästä jne. Sittenkin, sosiaalidemokraattisen liikkeen hajaannuksen aikaan talo rapistui ja purettiin pois.

Sotien jälkeen, pitkälle 1950-luvulle, vallitsi eräänlainen yhteiskunnallinen kaaos myös Petaksessa. Rintamamiehet olivat takaisin kotiseuduillaan turhautuneina ja vailla kosketusta suomalaisen yhteiskunnan siviilielämään. Vahvoja petaslaisia olivat taitelijat Jyrki Sailo ja Mikko Laasio, jotka toivat sykkähdyttävän panoksen petaslaisten jokapäiväiseen elämään. Heistä olisi paljon kerrottavaa. Voi vain sanoa, että sodanjälkeinen poliittinen polarisaatio näkyi ja tuntui Petaksessa. Kommunismista oli alueella vahvoja. TUL oli vahvoja. Viherlaakson URA-niminen urheiluseura hallitsi osaltaan liikunta- ja urheilutoimintaa. Vastareaktio oli oikeistovoimien tiivistyminen lähes kaikilla elämänoilla. Nuorisonkin oli valittava yhteiskuntapoliittinen kantansa.

Siirtolaiset, ruotsinkielisyys ja sotavammassairaala

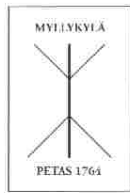
Sotien jälkeen tulivat siirtolaiset myös tänne Petakseen. Kyseessä olivat tietenkin ne ihmiset, jotka joutuivat jättämään kotinsa Kirkkonummella sen jouduttua Neuvostoliitolle vuokra-alueeksi. Heistä ei ole kuin myönteistä sanottavaa. Heidät sijoitettiin niihin koteihin, joissa oli tilaa. Ummikkoruotsinkielisinä kommunikaatiovaikeuksia tietenkin ilmaantui, mutta toisaalta Petaksessa ja sen lähituntumassa asui jo valmiiksi vahva ruotsinkielinen väestö, joka helpotti kirkkonummelaisien elämää. Elimme kaikin tavoin sovussa.

Oman lukunsa muodosti Kaunialan sotavammassairaala sotien jälkeen. Se oli perustettu entisen kylpylän Bad Grankullan tiloihin. Nuorina emme tie-

Kartanon kasvihuoneet sijaitsivat nykyisen Turuntien kohdalla pohjois-eteläsuunnassa.

PETAKSEN PUUMERKKI

Petaksen puumerkki on vuodelta 1764. Puumerkkiä käytettiin kirjoitustaidottoman henkilön signeerauksena. Usein puumerkki oli yhtä kuin nimen alkukirjaimet.

Kaikki omaisuus merkittiin puumerkillä. Usein omistajan vaihtuessa puumerkki jäi, mutta uusi omistaja lisäsi siihen oman osuutensa. Tällainen saattoi olla esimerkiksi pieni viivanpidennys tms. Kantatalon puumerkki säilyi kyllä periaatteessa.

Oldermannin eli kylän vanhimman sauvassa olivat kaikki kyläkunnan talojen puumerkit.

tenkään tajunneet asian vakavuutta, mutta olimme kosketuksissa vammaisiin. Heistäkin olisi tietenkin paljon kerrottavaa.

Vaikuttavia rakennuksia ja muita ihmetyksen aiheita

Nuoren ihmisen näkökulmasta ja suhteellisen vaatimattomista oloista kohtoisin olevalle jäivät mieleen lähinnä rakennettuun ympäristöön liittyvät asiat. Näitä olivat tietenkin kartanot Ingas, Pellas ja Petas, mutta myöskin Lars Sonckin piirtämä Weinsteinin talo lähellä Dalkullaa, taiteilija Alpo Sailon Siesta -niminen asuintalo, Mannerheim-liiton kodinhoitajaopiston talo ja nk. Salaman ranta eli Vakuutusyhtiö Salaman kesäviikkoasunon Lip-pajärven kaakkoisrannalla. Tietenkin oli muitakin ihmetyksen aiheita; Jorfin kartanon miehet esimerkiksi sahasivat vielä 1950-luvulla jääkuutioita Lip-pajärvestä kartanon kylmiön tarpeisiin ja veivät ne hevosvedolla perille.

NUORUUDEN AJAN PETAKSELAISSUUS ON MUISTOJEN KULTAAMAA AIKAA

Tämän kaiken keskellä ja lomassa me lähialueen petaslaiset nuoret elimme mielenkiintoista ja antoisaa ja ennen kaikkea avointa elämää. 1930-luvun alkupuolella alettiin rakentaa Turuntietä, joka katkaisi kartanoalueen kah-tia.

1950-loppuun saakka Petaksen nuorten, mutta myös aikuisten toi-minnallinen painopiste oli aika vahvasti Turuntien tuntumassa. Tietenkin Träskändan kartanon tuntumassa ja Heiniemen alueella oli aktiviteettia, mutta alueen yhteisöllisyys ei toiminut. Joissain pisteissä intressimme yh-tyivät. Näitä olivat esimerkiksi Petaksen ja Tamminiemen uimarannat, joi-hin väki yhdessä kokoontui.

Sotien jälkeen aloitettiin kartanon palstoitus, joka sitten eteni linjaa rintamiestalot, kesämökkit ja sittemmin jopa kerrostalot. Asutus valui poh-joista kohden, kunnes se kasvoi yhteen pohjoisen Petaksen kanssa. Kartano ja sen monipuolinen toiminta ikään kuin säteili vaikutustaan eri puolille Petasta. Lopulta, aikojen muuttuessa, sen merkitys väheni, laantui ja loppui. Sieluun se jätti syvän jäljen. Siitäkin olisi paljon kerrottavaa.

Jos ajattelen tämänpäivän petaslaisia, olen suhteellisen varma, etteivät nykyajan kiireiseen elämänrytmiin tottuneet ole keskimäärin kiinnostu-neita asuinalueensa taustasta. Muuttoliike on ollut valtava ja on täysin ymmärrettävää, etteivät muualta tänne muuttaneet kertakaikkiaan jaksaa kiinnostua menneistä ajoista oletettavasti koska että heillä ei ole taus-

tallaan minkäänlaista kiinnekohtaa fyysisesti tai psyykkisesti tai muutoin a) pääkaupun-kiseutuun, b) Espooseen, c) nimenomaan Petaksen/Lippajärven alueeseen. Toisin on meillä "peruspetaslaisilla", Henkinen ja kult-tuurin perimä seuraa meitä koko elämä-mme ajan tahdomme sitä tai emme.

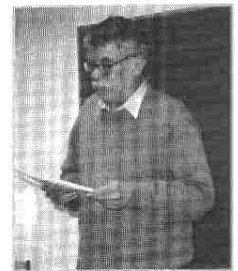
Olen yrittänyt kuvata Petaksen karta-non merkitystä lippajärveläisen elämänmuo-don ja kokemuspiirin akselaattorina ja ker-toa, miltä nuoresta ihmisestä tuntui olla osallisena ja toimijana tuossa ympäristössä. Sosiologina olen kiinnostunut kansalaistoi-minnasta, joukkoliikkeistä ja yhteisöjen toi-mintastrategioista, mutta myös siitä, miten meille on käynyt ja mitä meistä on tullut pe-taslaisina yksilöinä. Joskus tulee ajatelleeksi vanhoja kavereita ja miettineeksi sitä, että missähän sekin majoilee ja mitä hänestä on tullut. Kun on ollut mahdollista, olemme ta-

"Aitta". Yläkerrassa kaksi asuntoa.
(Kuva: Kaarle Hämeri 2001)

pailleet, muistelleet menneitä ja jopa löytä-neet uudelleen toisemme yhteisen intressin kautta. Mieleeni tulevat Kirvesniemen Aapo, Sandellin Reiska, Jäälinnan Hara, Hännisen Eetu ja Hultmanin Pena, joiden kanssa on ol-lut yhteistä. Kaikilla on käsittääkseni men-nyt hyvin. Kaikki olivat Petaksen kundeja par-haasta päästä. Siitäkin olisi paljon kerrotta-vaa.

Kotiseutu on tärkeä kir-joittajalle VTM Juhani Hämerille. Hän on Laak-solahden Huvilayhdis-tyksen kunniapuheenjohtaja ja myös Espoon Perinneyhdistys Auroran puheenjohtaja.

HEINIEMEN ERIKOINEN KYLÄYHTEISÖ

Kirjoittaja Aapo Kirvesniemi

Tupaantulijaiset Utrion Lintulassa. Oik. Yrjö Kallinen, vas. rva Sai Utrio. Rakennus purettiin 1998.

Heiniemen kyläyhteisön syntyminen tapahtui noin kymmenen vuoden kuluessa vuosina 1930-1938. Esimerkkejä Helsingin ympäristöön Espooseen syntyneistä keskiluokkaisen väestöpohjan kesänvietto- ja vapaa-aikasukuksista oli jo olemassa. Laaksolahti rakentui jo hieman aikaisemmin ja Kauniaisissa oli ollut kukoistava kokovuotiseen asumiseen rakennettu huvilakaupunki jo vuosisadan alkupuolelta lähtien.

Heiniemi, joka nimi on kyläläisten itse alueelleen antama, kuului alun perin Aurora Karamzinin maihin. Kun Träskändan kartanon myöhempi omistaja, senaattori, lääketieteen ja kirurgian tohtori, synnytysopin professori, intomielinen itsenäisyysmies, sortoaikojen aktivisti ym. Adolf Törngren, joutui sitten 20-luvun alkaessa kartanonsa kanssa taloudellisiin vaikeuksiin, oli maat myytävä. Pääosan osti Espoon kunta tulevaksi vanhainkodiksi. Osa maista joutui spekulanttien ja sijoittajien käsiin. Liikemies, varatuomari Edward Eriksson oli hankkinut omistukseensa Sommarbo-nimisen tilan, siis nykyisen Heiniemen alueen. Tätä hän ryhtyi kauppaamaan. Rahapula ei liene aivan hirvittävä sitten kuitenkaan ollut, koska viimeinen palsta myytiin vasta 1938.

Filosofi, opetusneuvos Yrjö Kallinen ensimmäisenä asukkaana

Ensimmäinen ostaja sai palstansa mukana talon. Toisen taloista, joka tällä noin 10 hehtaarin alueella oli. Yrjö Kallinen ihastui Aune-rouvansa kanssa joen rannalla olevaan erikoiseen malliseen vanhaan Karamzinin aikaiseen pesutuparakennukseen, joka jo silloin oli muutettu kesäasumiseen sopivaksi. Nuori pari teki kaupat ja näin sai Heiniemi ensimmäisen asukkaansa. Koska kyse oli tilan kaupasta tilalla oli oltava myös nimi. Länsirinne tuntui sopivalta.

Yrjö Kallinen oli "legenda jo eläessään". Hän oli osuustoiminta-aatteen suuria nimiä, myöhemmin Kulutusosuuskuntien Keskusliiton toimitusjohtaja, hän oli sodanjälkeisissä vaikeissa olosuhteissa puolustusministeri jne. Hän oli jo Heiniemeen tullessaan tärkeä yhteiskunnallinen vaikuttaja ja ennenkaikkea armoitettu puhuja ja filosofi.

Tuttavat seurasivat kesäparatiisiin

Kallisella oli laaja tuttavapiiri. Ystävykset tekniikko Toimi Tanner, Erland Paganus ja Väinö Lehtonen, olivat yhtiökumppaneita helsinkiläisessä Paganuksen Sähköliikkeessä. Heihin iski myös halu saada omaa maata. Ja Eriksson myi. Mutta isommissa paloissa oli ostettava. Ostettiin koko ranta Kallisen Länsirinteestä itäänpäin. Ystävykset sitten jakotoimituksen tullessa jakoivat tilan kolmeen osaan ja vetivät arvalla kuka sai minkäkin lohkon. Lehtoselle tuli läntisin, Rauhala. Tannerille lankesi keskimäinen, jonka hän nimesi Kuusamaksi. Viimeinen, jo järven alueelle ulottuva jäi Paganukselle ja hän nimesi omaisuutensa vaimonsa nimen mukaan Ainolaksi. Tämä kaikki tapahtui vuonna 1931. Kaikki olivat perheellisiä miehiä ja Paganuksella oli jo kolme poikaakin.

Odotettiin taas vuosi ja uusia kyläläisiä ilmestyi. Kaverukset Vilenius ja Untamo Utrio vaimoineen (Utrio toimi myöhemmin kustannusosakeyhtiö Tammen johtajana ja on kirjai-

Heiniemeläiset menossa elojuhlinsa.

Eräs Heiniemen ensimmäisistä saunoista vuodelta 1934 on edelleen viikoittaisessa käytössä.

Yksi Heiniemen tärkeimmistä virkamiehistä "viinivouti" asiaankuuluvine työkaluineen.

lija Kaari Utrion isä) olivat asialla. Erikssonkin oli nyt mukautuvainen ja myi näiden halukkaiden mieliksi tällä kertaa pienet palstat Länsirinteen yläpuolelta, nykyisen Heiniemen tien varrelta. Palstojen nimiksi tuli Jarmola, Vileniuksien pojan mukaan (hänestä tuli aikanaan lastentautiopin professori Jarmo Visakorpi) ja koska Utrion mielestä koko tontti oli täynnä linnunlaulua tuli sen nimeksi Lintula.

Talon nimiä kauempaakin ja uutta jälkipolvea

Kesällä 1933 Heiniemen väki taas kasvoi. Uusi tulokas oli Antti Kirvesniemi, jonka hulppean, kylän korkeimmalla paikalla olevan, lähes hehtaarin kokoisen tontin nimeksi pantiin Paarmala. Paarmojakin paikalla oli kiusaamassa uutta korvenraatajaa ja Alma-rouvaa, mutta nimi tuli kauempaa. Kirvesniemi oli kotoisin Taipalsaarelta, jossa hänen syntymäkotinsa nimi oli ollut Paarmala.

Jälleen meni vuosi ja oltiin kesässä 1934. Sana oli kiertänyt toveripiirissä. Kirvesniemien ja Tannerien yhteinen tuttavapariskunta Finnbergit saivat tartunnan. Tautia ei parantanut muu kuin oman palstan ostaminen. Se löytyi Paarmalan alapuolella olevasta laaksosta ja Laaksola oli luonteva nimi.

Heiniemen täytyminen koki yhden tyhjän vuoden. Seuraava 1936 oli jo parempi. Heiniemi sai ensimmäisen itsellisen naisensa, kun neiti Aina Hemming osti oman maatilkun Paarmalan länsipuolelta. Itsenäisyyttänsä osoittaen hän nimitti myös palstansa Ainalaksi.

Ensimmäinen toisen polven heiniemeläinen tulokas näki päivänvalon, sillä Paarmalan Kirvesniemille syntyi Aapo-poika.

Vähitellen Heiniemen kunnaat alkoivat täytyä. Tammimäki oli iso, reilusti yli hehtaarin maapala Heiniemen toisella mäellä. Sen onnelliseksi omistajaksi tuli Hietalahden laivatelakan putkiosaston pomo Harald Lemberg, Vera-nuorikkonsa kanssa. Heiniemen mökinrakentajien työkaluhuoneet olivat poispyyhityt, ei sellaisia putkitonkia tai jakoavainta ollutkaan mitä ei olisi "Harkin" nurkista löytynyt.

Päämaantien varressa oleva palsta niinikään löysi omistajansa samana kesänä. Helsingiläinen autoliikkeen johtaja T.A. Nieminen hankki tilan itselleen. Koska tila oli jo rekisterissä kantatilan nimisenä, nimenanto oli periaatteessa tarpeetonta. Jotain kuitenkin tehtiin, yleistä ruotsalaisperäis-

ten nimien suomennusinnostusta seuraten tämä Sommarboet muutettiin Kesäpesäksi.

Koitti uusi kesä ja Heiniemi oli tuleva täyteen. Jälleen helsinkiläinen nuoripari Osian Nordqvist Rauha-rouvineen eivät voineet Heiniemen lumolle mitään. Muita palstoja oli jo paljonkin siistitty, puita kaadettu ja istutuksia suunniteltu. Rakennettu ympäristö sai ehkä heidän "Eldoradonsa" näyttämään tavallista villimmältä ja niinpä he ristivät paikansa Korpelaksi.

Kesäasunnoista ympärivuotiseen asumiseen

Kaikki tulijat tyytyivät aluksi kesäasumiseen. Rakennuslupia ei tarvittu, kukin sai toteuttaa omaa arkkitehtoonista näkemystään miten halusi. Monenmoista mökkiä tehtiin yleensä ilman piirustuksia, joskus aivan silmämitalla.

Elojuhissa asukkaat esittivät monenlaista ohjelmaa.

Halpoja, rakennussarja periaatteella koottavia kesämökkejä sai myöskin ostaa, Paarmalaankin tällainen hankittiin. Sen pystytykseen oli mennyt kokonaista neljä tuntia.

Kaikille tämä yksinkertaisuus ei riittänyt. Heiniemen ensimmäinen talviasuttava rakennus tehtiin Lintulaan kesällä 1935. Toinen hieman suurempi kaksikerroksinen funktivaikutteinen huvila nousi Paarmalaan talvella 1938. Mukavuudet olivat kovin vaatimattomia, ei ollut sisävesiä, vesi sen sijaan tuli käsipumpulla omasta kaivosta. Lämmitysjärjestelmä oli kuitenkin aika näppärä, puuhellalla yhteyteen oli rakennettu keskuslämmityskattila. Kattilaa voitiin lämmittää joko puilla tai hiilillä. Eräs hieno etu tuli samalla, kaikki mahdollinen jäte voitiin polttaa samaisessa uunissa. Ulkokäymälöiden tuotteet niinkään palautettiin luonnon kierto-kuuluun.

Kulttuuririentoja ja sosiaalista kanssakäymistä

Kun alkurynnistyksen rasituksista oli palautettu ja jonkinlainen majapaikka oli olemassa alkoivat kulttuuririennot. Rakennus- ja rai-vausvaiheen aikana oltiin tutustuttu paremmin ja kunkin perheen tiedot, taidot ja suuntautuneisuus oli selvillä. Kylään olikin kerääntynyt järjestöissä, urheiluseuroissa ja liikelämässä järjestäytyneeseen sosiaaliseen toimintaan kouliintunut joukko.

Sosiaalisen kanssakäymisen muotoja syntyi spontaanisti ja paljon. Vuoden kohokohdaksi muodostuivat loppukesästä järjestettävät elojuhlat. Juhlien pitopaikka vai-

Aikakauslehti Kuvan toimittaja 1942 oli otsikoinut heiniemeläisistä kertovan jutunsa "Miellyttävien hullujen kylä". Tässä lehdessä olleessa kuvassa ovat asukkaat kokoontuneina lain määräämään elonkorjuujuhlaan.

Kuvat Aapo Kirvesniemen albumista

teli pihalta toiselle ja yleensä sääsuosi tapahtumaa. Juhlassa oli aina runsas ja monipuolinen ohjelma oman väen suorittamana. Kutsuvieraitakin oli, mutta varsin rajoitetusti. Juhlien järjestelyä helpotti kylälle laadittu oma toimihenkilöjärjestelmä, jota johti kylänvanhin eli oldermanni. Muita virkamiehiä olivat: skriivari I. sihteeri, rajakreivi, juomanlaskija, laulumestari, palopäällikkö, juhlamarsalkka, kukkakonsulentti, hyvien tapojen tarkastaja, saunaparoni, karhumarski ym. Kukin velvollisuuksineen ja oikeuksineen. Kaikkea toimintaa säätelivät Heiniemen Laki, annettu vuonna 1935. Laki oli oikein kirjapainossa vanhalla lakisuomella ja fraktuura-kirjasimilla painettu laitos. No, kaikki tämä oli leikkimielistä, mutta taidolla ja työllä vakavasti tehtyä ilonpitoa, josta säilyneiden arkistotietojen perusteella oli suurta nautintoa heiniemeläisille.

Yhteisiä hankkeita ja julkisuutta

Totisempaa aherrusta olivat ne yhteiset hankkeet ja kirjelmät, joilla saatiin Heiniemeen posti, puhelin ja sähköt kolmekymmentäluvun puolivälin paikkeilla. Innokasta talkootyötä edellytti myös Heiniemen tien kunnostus ja uimalaiturin rakentaminen. Joka ainoa kyläläinen näihin talkoisiin jollakin tavalla osallistui.

Tämä toimielias ja aikaansaava kylä sai myös ansaittua julkisuutta. Suomen Sosiaalidemokraatti -lehti julkaisi artikkelin Heiniemestä ja Yleisradiossa oli ohjelma kesällä 1937. Yleisradio olisi ollut halukas äänittämään sen vuoden elojuhlista isommankin ohjelman, mutta tällaista julkisuutta eivät heiniemeläiset "perhejuhliinsa" halunneet. Taidekuvalehti Kuva toimitti varsin mittavan katsauksen kylän elämästä sotavuonna 1942. Nämä kaikki tiedot ovat tallentuneet Untamo Utrion kirjoittamaan "Heiniemen historiaan".

Sodan jälkeen ei entisenlaista kyläelämää kaikessa seremoniaalisuudessaan enää vietetty. Oli kuitenkin tehty arvokas työ yhteisöllisyyden, naapurisovun ja keskinäisen kunnioittamisen eteen. Vielä nytkin tuntee, että oleellisin perintö Heiniemen alkuaikojen uudisraivaajien hengestä on jäljellä.

Lähteet:

Uuno Hermanninpoika (Untamo Utrio): Heiniemen historia, monistettu käsikirjoitus 1940, Heiniemen arkisto.
Suomen sosiaalidemokraatti 14.8.1935.
Aikakauslehti Kuva 1942.
Teuvo Rasku: Yrjö Kallinen, legenda jo eläissään, WSOY Porvoo 1979.

Me PAGANUS Ensimmäinen,

Sattuman oicusta, Aurora Karanjinin ja heuen jälleensä olleiden cautta, Kylan Wanhin yli caiken HEINIEMENMAAN, LANSIRINTEEN, JARMOLAN, LINTULAN, RAUHALAN, KUUSAMAN, AINOLAN, PAARMALAN ja LAAKSOLAN tuomari, Ainolan patriarcka ym. ym. ym. Me tygo lanomme Teille Meidan rakadit caaverit Wapahat Miehöt ja Waimot parahimmat tervehdysemme ja pitkän iän ja onnen toivotusemme, että Paivan ja menesthyrellijesti ihilijlittien ja maalijlittien tätä ra-casta Heiniemen Maata caitefa sotuja ja yhteisyymäärjyryjä.

Wapahat Suomen Miehöt ja Waimot ovat alati seurannehet hyviä tapoja ja oicutta ja pöccotta ja pöccorakenneet itjellensä Lait ja ajeturet, jolla canlan wanka oicustajunta ilmeneepi, niin kuin se näyttäydytöi icimanholla sananlaesulla. Yhijeit sananlaesut pibetän uijasti Lain iwerosta, jota myds ovat Lait, jencalbijet quin nämät seuratoijiset: Lailla ja ei ihymällä oidaman pitä / Joca mene tacayen, hän mene myds mazon / Jolla ei calua ole, palkicon facon tuumillansa / Joca enjoti ihö, hän riidö / Ei se caidei toji ole, quin on toden tuotoinen / Joca Wapaudenja wäärin läyittä, on mahdollinen sen cadottaman / ym, ym, ym.

Kosca täncädaisten oicennusten mucoon tule Heiniemen canjänkin elää ja menesthyä Me teemme Teille tämän canja tiettemperi. Että Me olemme antanehet seurawaisen Sakstertin, jonka Almo Hermanninpoika Suomen wanhoien ajetuspöccälten mucailjesti laittanut on ja jona edejä ja jälten caidei aitanomajet itjensä alamajjuudeja oientacoot.

Annettu Heiniemessä linä 17 päiwänä Elocuuja Anno 1935.

PAGANUS

Heiniemen ensimmäinen
Kylan Wanhin.

Heiniemeläisillä oli oma laki - Heiniemen Laki vuodelta 1935

LIPPAJÄRVI - LUONNONKAUNIS JÄRVI KESKELLÄ KAUPUNKIA

Sotien jälkeen Karhumäen veljekset lennättivät ihmisiä Lippajärven jäällä.

Veneiden talvisäilytystä Lippajärven rannalla.

Kirjoittaja Riitta Sinkkonen

LIPPAJÄRVI TARJOAA LUONNONKAUNEUTTA JA VIRKISTYSTÄ

Useimmilla suomalaisilla on haaveena asua veden äärellä tai ainakin mökkeillä. Meillä lippajärveläisillä on tällainen suuri onni, että omalla alueellamme on järvi. Monet varmasti ovat juuri tämän järven vuoksi muuttaneet Lippajärvelle ja monet ovat asuneet täällä sen vuoksi koko ikänsä haluamatta muuttaa minnekään muualle.

Järvellämme on ikää noin 4 500 vuotta. Alueemme paikalla lainehti vielä 10 000 vuotta sitten Baltian jääjärvi, 7 000 vuotta sitten Tanskan salmien auettua vettä oli vielä 34 metriä, Pitkäjärvi oli merenlahti. Vasta 4 000 vuotta sitten järvemme oli muotoutunut makeavetiseksi, jonka jälkeen se pysyi melkein omassa rauhassaan aina viime vuosisadan alkupuolelle asti.

Järvi näyttäytyy meille vieläkin erämaajärven oloisena, koska sen rannat ovat suurelta osin aivan hoitamattomia, vieläpä ryteikköisiä. Ennen aikaan meidän puolella järveä pellot laskeutuivat aivan vesirajaan, mutta nykyisin puusto peittää melkoiselta osin asutusta.

Järvi on eri vuodenaikoina ja vuorokauden aikoina omanlaisensa. Se tarjoaa myös erilaisia mahdollisuuksia harrastuksiin ja virkistymiseen. Kesällä uidaan, Viherlaakson puolella on kaupungin ylläpitämä uimaranta, Lippajärveläiset ry on vuosittain kunnostanut Vilniemessä olevaa uimapaiikkaa ja joillakin järven rannan taloilla on omat laiturinsa. 50-luvun alussa Tamminiemessä oli iso yleinen laiturit. Uimapaiikka ja laiturit oli joitakin vuosia sitten myös Riistatiestä pistävän pienen tien päässä, mutta sen kunto on nykyisellään melko keho. Petaksen entinen uimaranta Kolkerannantien päässä, jossa oli myös 40-50-luvuilla laiturit, on rehevöitynyt täysin umpeen. Järven etelärannalla Viherlaakson puolella on joitakin isompiakin laitureita, muunmuassa Ravintola Lagunan ja Viherkodin laiturit. Myös veneitä järvellä näkyy ja kalastajien ja joitakin saunoja on myöskin järven rannoilla. Syksyllä järvellä luistellaan ympäriinsä, jos sää t sen sallivat, talvella asukkaat ovat auranneet joitakin pieniä pelikenttiä ja jotkut pujahtavat avantouinnillekin. Järven ympäri kiertää latu, jota voi hiihtää mainiosti pimeälläkin ym-

päristön valojen kajossa. Jääkelkkakin on jääle tuotu, ja sillä onkin mainio pyöriä isän tai kavereiden antaessa vauhtia.

Lippajärvestä johtaa Pitkäjärveen puro, jota pitkin ennen varsinkin kevät- ja syksy aikaan, kun vesi oli korkealla pääsi melomaan kanootilla, kävipä joku heiniemeläinen peräti Viherlaaksossa koulussa kanootilla. Nyt se on padottu.

Lippajärvi luonnonsuojelualueeksi vuonna 1933

Lippajärvellä oli runsas linnusto, jota ammuskelemaan järvenrantaruovikoihin saapuivat ulkopuoliset linnustajat heti lintujen pesimäajan jälkeen. Koska joitakin lintulajeja alkoi peräti kadota järveltä ja ampuminen aiheutti myös vaaraa alueen asukkaille ja varsinkin rannalla leikkiville lapsille, alueen maanomistajat anoivat järven rauhoittamista luonnonsuojelualueeksi. Päätös hyväksyttiin maaherran allekirjoituksella kesäkuussa 1933 ja se merkittiin maarekisteriin. Järvellä ei saanut päätöksen tultua voimaan ampua kuin variksia ja niitäkin vain luvalla.

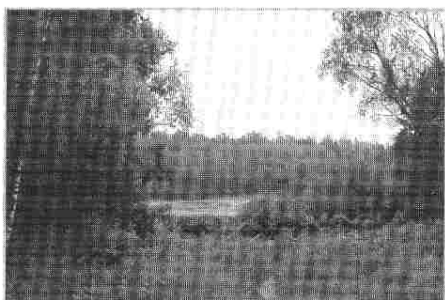
Tätä päätöstä ei vuosien varrella kummottu, se vain unohdettiin, kun asutus alkoi laajemmin levitä. 60-luvulla alkaneen rakentamisen seurauksena voitiin parikymmentä

vuotta myöhemmin todeta, että alue oli menettänyt suojelevarvonsa. Maanomistajat hakivat useissa paikoin suojele purkamista ja Korkein Hallinto-oikeus hyväksyi 90-luvun lopulla anomukset. Nykyisin vain järven kummassakin päässä on rauhoitusalue. Osa Nuuniittyä kuuluu myös rauhoitusalueeseen. Alueella on aikaisemmin sijainnut Helsingin Sanomien henkilökunnan puutarhamökki-alue, mutta se on nykyisin täysin ruovittunut ja tarjoaa hyvät pesintämahdollisuudet linnustolle. Joitakin vuosia sitten tällekin alueelle alettiin suunnitella kerrostaloaluetta, jota ei kuitenkaan ole vielä saatu rakentaa.

Pro Espoonjoki ry

Espoossa perustettiin syksyllä 1999 uusi yhdistys, joka katsottiin tarpeelliseksi ajamaan nimenomaan Espoonjoen valuma-alueen vesistöjen suojelemista ja hoitoa. Pro Espoonjoki ry on sitoutumaton Espoonjoen vesistön vaikutusalueella toimivien rekisteröityjen kansalaisjärjestöjen muodostama kattojärjestö, johon kuuluu likimain kolmekymmentä kaupunginosayhdistystä, kalastuskuntaa, po-

Yllä: Tässä umpeenrehevöityneessä suvannossa Kolkerannantien päässä oli petaslaisten uimaranta 1930-50-luvulla. Alla: Runsaslumisen talven jälkeen vuonna 1999 Pitkäjärvi tulvi Heiniityn rivitalojen pihalle asti.

Kuva: hiihtäjiä jäällä. Kolme sukupolvea ja koira hiihtoretkellä. Pienin nukkuu ahkiassa.

liittistä yhdistystä ja Espoon ympäristöyhdistys. Myös Lippajärveläiset ry on jäsen tässä yhdistyksessä ja meillä on edustaja sen hallinnossa. Yhdistys on tehnyt aloitteita ja niihin on myös kaupunki suhtautunut hyvin myönteisesti. Tällainen yhdistys on tarkoituksenmukainen, koska näin pystytään turvaamaan Espoon vesistöjen kokonaisuuden säilyttäminen ja huomioimaan myös kulttuuriset ja historialliset kohteet osana tätä kokonaisuutta. Vastaavalla tavalla on hoidettu Vantaanjokea kokonaisuutena ja siitä on jo saatu erittäin näkyvät positiiviset tulokset.

Tulevaisuuden suunnitelmia

Espoon kaupunki tilasi vuonna 1999 konsulttitoimistolta selvityksen järven tilanteesta ja tässä yhteydessä järjestettiin useitakin tilaisuuksia, joissa asukkaat saivat kertoa omia näkemyksiään. Toivomuksia tuli paljon; hyvä uimaranta, järveä kiertävä polku, venepaikat, järven ympärikiertävä latu haluttiin osaksi Espoon latuverkostoa, lintutorni, rantapuiston käytön monipuolistaminen, veden laadun parantaminen jne.

Veden laadun parannustoimenpiteisiin on jo ryhdytty. Rantapuistosta, uimarannasta ja venelaitureista tehtiin myös suunnitelmat ja piirroset, mutta vielä ei ole mitään alettu toteuttaa eikä ehkä ihan lähiaikoina toteutetakaan Espoon jouduttua taas kiristämään kukkaron nyörejä.

Asukkaat yhdessä toimimaan

Asukkaiden tulee muistaa, että jokaisella on oikeus tehdä aloitteita. Kun asutus kaupunginosassamme alkoi kasvaa, kunkin kulmakunnan väki toimi yhdessä ja ajoi asioitaan ja järjesti talkoita, jotta aikaiseksi saatiin muun muassa tiet, viemärit ja laiturit. Nyt on aika asukkaiden jälleen yhdessä toimia. Asukkailla on monia eri näkemyksiä järvestään. Osa haluaa järven pysyvän luonnontilaisena, osa haluaa ryteikköjen siistimistä ja rantojen kunnostamista. Osa haluaa kävelytien kiertämään järveä, osa haluaisi vain pitkospuut kosteikkokohtiin. Jotta toiveet saataisiin yhdistymään ja kaikki olisivat suhteellisen tyytyväisiä, pitäisi yhdessä tehdä suunnitelmia edelleen ja päättää minkälainen järven ympäristö halutaan olevan. Tähän juuri kaupunginosayhdistys tarjoaa yhteisen toimimisen foorumin, jota myös kaupungin viranomaiset kuuntelevat ja määrärahojen puuttuessa voitaisiin tietysti vieläkin tehdä paljon yhdessä toimien rantojemme parantamiseksi.

LIPPAJÄRVI KALA- JA UIMAVETENÄ

Kirjoittaja Juha Bergdahl

Järvenparannustoimenpiteinä Lippajärvestä on nuotattu roskakalaa ja poistettu romua huonekaluista pontikkapannuun.

Upinniemen sukeltajat paikallistivat romut pohjasta ja ne nostettiin pohtooninosturilla.

Kalasto

Lippajärnessä esiintyvät luonnostaan ahven, hauki, lahna, kiiski, pasuri, salakka, sorva, suutari, särki ja säyne, sekä istutuksella kotiutettuina karppi, kuha ja toutain. Näistä kuha myös lisääntyy järnessä. Aiemmistä lajeista on made hävinnyt, koska se on pohjakalana pahiten kärsinyt happikadosta.

Mielenkiintoista on, että kuhaa ei Lippajärnessä esiintynyt ennen vuoden 1984 emokalaistutusta, vaikka viereiseen Pitkäjärveen laskee Lippajärvestä puro ja Pitkäjärnessä on tunnetusti ollut jo kauan vahva kuha-kanta. Kuhat eivät siis nouse vastavirtaan.

Haukijärvenä Lippajärvi on aina ollut hyvä ja jo vuoden 1984 tutkimuksissa todetaan: "...järven haukikantaa voidaan pitää melko korkeana ja urheilukalastusmiehessä kotiuttaa järven kissamonna".

Kalastus

Lippajärven kalastuksen järjestämisestä on vuodesta 1955 lähtien huolehtinut Myllykylän kalastuskunta, nykyinen Myllykylän osakaskunta. Tuolloin sallittuja pyydyksiä olivat: rysä, verkko, pitkäsiima, katiska, pilkki, uistin ja onki.

Vuonna 1963 tehtiin radikaali päätös kieltää muut pyydykset, paitsi katiska, uistin, pilkki ja onki eli käytännössä Lippajärvi haluttiin jo tuolloin 39 vuotta sitten pyhittää virkistyskalastukselle. Uskoakseni historiallinen ja ainutlaatuinen päätös Suomen kalastuskulttuurissa. Tämä päätös on taannut isojen kalojen esiintymisen runsaina järnessä ja se hän on juuri virkistyskalastuksen suola.

Myllykylän osakaskunta huolehtii kalastuslupien myynnin järjestämisestä (luvat myy Viherlaakson Neste, katiska ja uistinlupa 8,50 euroa/kpl), valvonnasta, istutuksesta ja yhteistyöstä eri tahojen kanssa Lippajärven kunnostuksen toteuttamiseksi.

Veden laatu

Lippajärven on todettu, jo vuosina 1948-1949 tehdyissä professori Järnefeltin tutkimuksissa, rehevöityneen sekä alusveden happipitoisuuden talvella heikentyneen. Näkösyvyys oli elokuussa 1948 samaa luokkaa kuin tällä hetkellä.

Veden laatu alkoi parantua 1970-luvulla, kun 1960-luvun puolivälissä tehty viemäri- ja 1972 asennettu huonoa pohjavettä poistava lappoputki olivat Espoon kaupungin suorittamina valmistuneet.

Parannus veden laadussa oli niin merkittävä, että 1980-luvulle tultaessa olivat ennen niin yleiset uimakiellot (bakteerimäärät sekä sinilevät huipussaan) taaksejääneitä harmeja.

Kalavedenhoito elpyi myös, kun happikadot eivät enää uhanneet kalakantoja. Tärkeimpänä saavutuksena on 1984 suoritettu n. 400 kpl emokuhastutus, minkä ansiosta Lippajärnessä on suhteellisen hyvä, lisääntyvä kuhakanta.

Kaksikymmentäkaksi vuotta olikin pelkkää positiivista kehitystä, kunnes 1994 puhkesi viemäriputki ja 1995-1996 oli kova pak-kastalvi, jolloin molemmilla kerroilla aiheutui happikato ja myös kalakuolema.

Samoihin aikoihin ajoittui myös Espoon vesi- ja viemärilaitoksen liikelaitostaminen,

jolloin mikään taho ei käytännössä vastannut ns. yleisistä vesiensuojelutehtävistä. Niinpä Lippajärven ilmastuskin jäi hoitamatta, valittavain seurauksin.

Yleiset vesien suojelutehtävät ovat kuuluneet ympäristölautakunnalle / ympäristökeskukselle vuodesta 1998. Samana vuonna tehtiin Espoon kaupunginhallitukselle anomus Lippajärven ilmastuksesta ym. kunnostuksesta, anojina Myllykylän, Bembölen ja Järvenperän kalastuskunnat sekä Lippajärveläiset ry.

Tätä voidaan pitää lähtölaukauksena vuonna 1999 alkaneelle Lippajärven kunnostushankkeelle, joka sisältää hoitokalastuksen, ilmastuksen, romun poiston sekä hulevesitutkimuksen. Tähän mennessä ovat toteutuneet romun poisto, ilmastus, hulevesitutkimus ja hoitokalastus, joka jatkuu edelleen.

Nuottamiehet ovatkin saaneet Lippajärvestä mahtavia saaliita (arvokalat laskeetaan takaisin järveen), yhdellä vedolla jopa 4 000 kg ja vuonna 2001 yhteensä 9 500

Lippajärven kuhaemokalat haettiin Ry-mättylän avarista merivesistä kesäkuussa 1984. Haavin varressa kirjoittaja, Myllykylän osakaskunnan puheenjohtaja Juha Bergdahl.

Lapsia ja äitejä uimarannalla Lippajärveläiset ry on vuosittain kunnostanut Vilniemen kaunista uimaniemeä.

kg (sisältäen Lippajärveläiset ry:n ja Myllykylän osakaskunnan isorysällä pyytämät 500 kg).

Saalis oli niin merkittävä, että se todennäköisesti jo tänä kesänä vaikuttaa vettä kirkastavasti ja lähivuosina lisääntyvinä petokalamäärinä/saaliina. Petokaloja, toutainta ja kuhaa, tullaan istuttamaan heti kun nuottaukset päättyvät.

Kun Lippajärveen nyt vihdoin panostetaan, olisi mielestäni syytä ottaa vakavasti esille järven eteläpäässä pohjassa makaavan viemäriputken poisto, sillä putki voi rikkoutuessaan hetkessä mitätöidä nyt aikaansaadun Lippajärven tilan parantumisen.

Tulevaisuus

Olen kalastellut Lippajärvellä reilut kolmekymmentä vuotta ja olen nähnyt järven todellisessa alennustilassa. Tästä näkökulmasta on kehitys ollut väliaikaisista takaiskuista huolimatta parempaan päin.

Kalastuksen näkökulmasta on siinä mielessä surkuhupaisaa, että Lippajärvellä kalastaminen on lähes samassa tahdissa hiipunut, kun järven vedenlaatu ja kalasto ovat kohentuneet.

No, sen suhteen, että espoolaisia kiinnostavat nykyisin muut kuin lähivedet, ei liene paljon tehtävissä, mutta ehkäpä tällaisen lähijärven merkitys onkin paikallisille lapsille ja nuorille suurin, tarjoten mahdollisuuden kalastus- ja muunkin luontoharrastuksen syntymiseen, uimareita unohtamatta toteaisin, kuten jo seitsemänkymmentäluvulta asti olemme kalakavereiden kesken lausuneet: "Ei kannata mennä Lippajärveä edemmäs kalaan"!

Lippajärvihän on alun perin ruotsiksi Klappträsk ja "tutkijat" ovat päätelleet sen viittaavan järven rannalla tapahtuneeseen pyykin htkimiseen (klapp=kolke, kalke). Myllykylän osakaskunnan puheenjohtajan Juha Bergdahlin mukaan nimi voisi yhtä hyvin tarkoittaa haukien ja mateiden syysjäällä tapahtuvaa kolkkalastusta. Tämä sopisi hyvin kalarikkaan järven historiaan ja on jo historiaan jäänyt kalastusmuoto, kuten myös onneksi pyykinpesu järven rannoilla.

AURORAN PUISTO

Auroran puiston historia alkaa vuodesta 1787. Tällöin Suomenlinnan päällikkö, vapaa-herra Carl Nathanael af Klercker Kuninkaantietä matkatessaan ilmeisesti ihastui kauniiseen jokeen laskeutuvaan mäkirinteeseen Pitkäjärven päässä ja osti paikalla olleen Storträskin tilan ja rakennutti siihen uuden kartanon. Tiloja rakennettiin myös sotilaille, jotka näin pääsivät lepäämään ja kalastelemaan tänne kauniin sisämaan luonnon keskelle. Näin Träskändan kartano sai alkunsa.

Itse kartano ja sivurakennukset sijoitettiin ikäänkuin valeperspektiiviin, kartano keskelle ja siipirakennukset aukeamaan viuhkanomaisesti joelle päin. Niiden väliin suunniteltiin erikoislaatuinen pihasommitelma, jonka mallina käytettiin todennäköisesti Suomenlinnan Isoa Linnanpihaa. Ylämiespihassa oli käytäviä ja istutuksia, alamiespiha oli avoin. Rakennusten itäpuolella oli karjapiha ja keittiöpuutarha hedelmäpuineen ja kalalammi-koineen. Länsipuolella sijaitsivat kasvilavat ja erikoisviljelmät. Kuninkaantie kulki vielä tällöin vanhaa reittiään tilan läpi. Puistossa on vielä jäljellä vanhaa kivijalkaa. Aurora Karamzin suunnitteli tähän kukkaistutuksen ja nyt tulevilla suunnitelmissa on myös tarkoitus tuoda tämä vanha rakennusjäännös kauniisti esille.

Walleenin aikana puistoa laajennettiin ja luotiin pohja kartanon tulevalle loistolle

Kartanon seuraava omistaja oli senaattori, vapaaherra Carl Johan Walleen, joka osti tilan perheelleen 1820.

Näin alkoi Espoon vaikutusvaltaisimman naisen, Aurora Karamzinin, juurtuminenseudellemme, koska Walleen oli hänen isäpuolensa. Hänen oma eversti-isänsä kuoli jo 50-vuotiaana ollessaan Viipurin maaherrana. Rouva Stjernwall, jäätyään leskeksi usean lap-

Auroran puiston pääsilta, josta myös Kuninkaantie on ylittänyt joen. Tammi on yli 300 vuotta vanha, ympärysmitta on 352 cm. Puiston nurmialueet tammipuiden katveineen tarjoavat miellyttävän paikan kesäisille eväretkille

sen kanssa, avioitui uudelleen miehensä vakanssia hoitamaan tulleen Walleenin kanssa. Kun perhe myöhemmin muutti Helsinkiin Walleenin tultua nimitetyksi senaattiin, alettiin etsiskellä isolle perheelle kesänviettopaikkaa. Se löytyi täältä Espoosta ja Träskändan kartano ostettiin. Onneksi meille nykyaikaisille, sillä saammehan nauttia runsaammasta luonnosta ympärillämme, koska puiston aluetta ei ole rakennettu eikä rakenneta täyteen taloja.

Walleen rakennutti uuden empiretyylisen kartanon entisiä rakennuksia ylemmäksi, nykyisen kartanon paikalle. Hän halusi saada laajemman ja näyttävämmän kartanon puiston alueen, joka suunniteltiin barokkityyliseksi muotopuutarhaksi, jonka esikuvana voitaneen pitää 1600-luvun ranskalaisia puutarhoja. Lehtipuiden reunustamat kävelytiet lähtivät säteittäin päärakennuksesta, viuhkamainen sommitelma oli tarkoin geometrisesti laskelmoitu. Tällöin rakennettiin yhden tien päähän uusgoottilainen viljamakasiini, jonka piirsi C.L. Engel. Nykyisin se toimii kappelina, kauniin vaaleanpunaiseksi maalattuna. Akselitiet johtivat myös lännessä oleville kasvihuoneille ja idässä olevaan keittiöpuutarhaan, jotka säilytettiin entisillä paikoillaan.

Kartanon pohjoispuolella oli selkeästi erillinen talouspiha, jonka ympärille rakennettiin erilaisia talusrakennuksia.

Walleen siirrätti yleisen tien kulkemaan kartanon pohjois- ja itäpuolitse, laajensi puiston myös joen eteläpuolelle ja rakennutti sen ympärille puolentoista kilometrin mittaisen kiviaidan, joka tänä päivänä maastoon

kauniisti juurtuneena eristää puistoaluetta. Puiston kooksi tuli tällöin nykyinen kaksikymmentäkaksi hehtaaria. Vanhan alueen läpi kulkenut Kunninkaan tie muodostui puistosommitelman pääväyläksi ja on sitä myös tänä päivänä. Walleenin aikana rakennettiin myös alueemme arvokas maamerkki, Dianalle pyhitetty tempelimäinen huvimaja, jonka piirsi myös C.L. Engel. Puistoon rakennettiin myös kaksi muuta huvimajaa, joista toinen oli joen varressa, toinen puiston eteläreunalla.

Kartanossa vieraili Walleenin aikana kuuluisia ja vaikutusvaltaisia vieraita, olihan hänellä hyvin näkyvä asema Helsingin seurapiireissä. Me saamme autenttisen kuvan puutarhahuhlista 3.8.1827, jolloin vietettiin Auroran 19-vuotissyntymäpäivää, sillä jälkipolville löytyi paroni Jean Boijen arkistosta kirje, josta Ingrid Qvarnström kertoo kirjassaan: Aurora Karamzin - Tarunhohtoinen elämä. Kirjeessä kuvaillaan, kuinka päivällisen jälkeen tehtiin retki temppelille. Sen jälkeen palattiin kartanoon juomaan teetä ja illan pimennyttyä vieraille oli järjestetty suurenmoinen yllätys: "Koko puisto oli noin kolmensadan lampun loistavasti valaisema ja se tarjosi jumalallisen näyn. Parit hajaantuivat ihastuksissaan lumoavaan satumetsään - joutuakseen arvaamatta penkein varustettuun lehtimajaan, jonka taustana oli kukista muodosteltu ja lamppujen valaisema A-kirjain". Juhlissa nuoret esittivät myös näytelmän ja tietysti huvimajaan oli katettu mahtavat herkkupöydät.

Aurora rakasti Träskändaa ja se tulikin tarjoamaan hänelle rauhaa ja virkistystä koko hänen loistavan, mutta yksityiselämässä hyvinkin surullisen elämänsä ajan. Aurora oli jo nuorena rakastunut adjutantti Muhanoviin, jonka sodat veivät pois hänen luotaan. Sotien jälkeen uudelleen tavattuaan nuoret päättivät avioitua ja Träskändan kartano valmistautui viettämään suurellisia häitä. Mutta sulhasen sotaretkillä heikentynyt terveys ei kestänyt, vaan hän kuoli ennen vihkimistä. Aurora oli tutustunut keisarilliseen hoviin jo lapsena ollessaan tätinsä luona Pietarissa ja hänet kiinnitettiin hovineidoksi 1836. Aurora onnistui pääsemään kaikkien suosioon keisariparia myöten. Häntä ihailtiin ja juhlittiin, hän oli tanssiaisten kuningatar. Ehkä hän oli liiankin suosittu, sillä huhutaan itse keisarin järjestäneen Auroran avioliittoon Venäjän rikkaimpiin kuuluvan Paul Demidovin kanssa. Tästä liitosta syntyi poika Paul. Alueellamme on liikkunut huhu, että Paulin hevonen oli kadottanut kultaisen kenkensä ja vielä 1940-luvulla lapset etsivät sitä.

Glinsä virtaa puiston lävitse. Erämaantuntuista luontoa ei tarvitse kaukaa hakea.

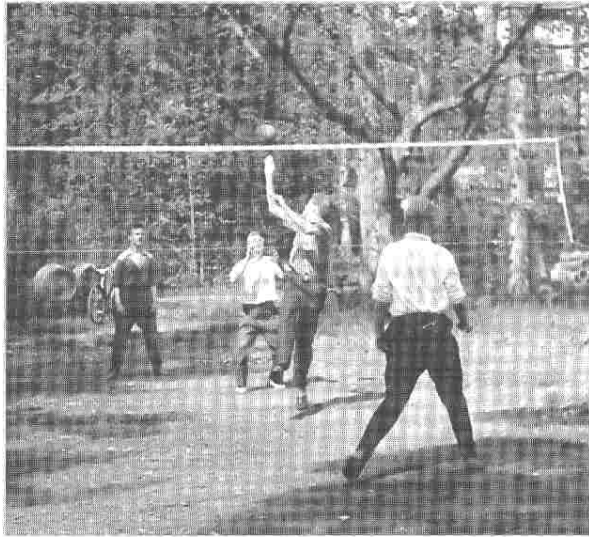

Aurora Karamzin aikana puisto sai nykyisen asunsa ja keisari vieraili

Walleen vetäytyi viettämään eläkepäiviään Helsinkiin rakennuttamaansa Hakasalmen Huvilaan, joka on nykyisin museona. Siksi hän vuonna 1940 myi kartanon tytärpuolelleen Auroralle, joka omisti sitten kartanon vuoteen 1895. Tänä aikana kartanosta ja puistosta kehittyi yksi maamme tunnetuimpia. Demidovin kuoltua Aurora avioitui uudelleen kaartin kapteeni Andrei Karamzinin kanssa, kirjeiden ja puheiden mukaan tämän avioliiton todetaan olleen onnellinen rakkausavioliitto. Onni ei kestänyt taaskaan kauan, vaan puoliso kuoli jo 1854. Suuren surun jälkeen kohdattua, Aurora keskittyi koko tarmollaan hoitamaan ja luomaan Träskändan kartanoa.

Aurora Karamzin muokkautti muotopuutarhan ranskalaisten, saksalaisten ja venäläisten puutarhamestarien avulla englantilaisytylliseksi maisemapuistoksi ja kukkatarhoiksi. Päärakennukselta avautui pitkiä näkymälinjoja puiston eteläosaan, joitakin vanhoja teitä säilytettiin, mutta lisäksi suunniteltiin vapaamuotoisia istutuksia. Varakkuutta kuvastaa, että puutarhurit olivat alansa huippuja, Aurorahan kuului jopa eurooppaiseen kermaan. Puistoon istutettiin tänä aikana runsaasti harvinaisia puu- ja kasvilajeja, jotka tuotettiin Demidovien omistamilta mailta Siperiasta ja myös muualta Euroopasta. Päärakennuksen molemmin puolin oli pensasmasat, jotka kehystivät kauniisti paviljonkimaista puista kartanorakennusta. Vanhaa puukartanoa myös ehostettiin lisäämällä parvekkeita ja terasseja, etelä puolella oli nykyistä näyttävämpi leveä portaikkorakennelma puutarhaan ja tien puoleisessa päädyssä kiveyksiin ja patsain koristeltu sommitelma, joka nykyisin on kunnostettu ja palautettu alkuperäiseen asuunsa. Onpa lammikkokin ja muutama patsaan jalusta vielä jäljellä.

Tänä aikana rakennettiin paljon uusia rakennuksia, muunmuassa ranskalainen arkkitehti Chiewitz suunnitteli pesutuvan ja keisarin vierailua varten käymälän. Kaikkia suunniteltuja rakennuksia ei tosin toteutettu. Tilaa hoidettiin hyvin ja alaisista huolehdittiin. Aurora perusti koulun, meijerikoulun, lastenko-

50-luvun alkupuolella pelattiin lento- ja jalkapalloa niityllä, joka on temppelin alapuolella vasemmalla Träskändan Puistotien puoleisesta portista puistoon mentäessä.

din ja järjesti monia asioita myös valtakunnallisesti. Ulkomaanmatkoillaan Aurora Karamzin oli tutustunut hyväntekeväisyysjärjestöihin ja perusti Suomeen 1867 Diakonissalaitoksen, josta hänet nykypäivänä parhaiten tunnetaan.

Auroran maisemapuisto ja puutarhat tunnettiin laajalti ja sieltä moni puutarhuri sai oppinsa. Kasvihuoneissa kasvatettiin etelän hedelmiäkin ja siellä oli myös kuuluisa palmuhuone.

Puiston läpi virtaavaan jokeen perustettiin sillan kahta puolta myös tekosaaria, joista vieläkin on muutama puu jäljellä. Pitkäjärven päässä oli venepoukama, josta lähdettiin sukuloimaan Laaksolahteen Dalsvikin kartanoon.

Kartanossa pidettiin juhlia ja kuuluisuudet ympäri Eurooppaa vierailivat siellä. Tärkein vieras oli tietenkin keisari Aleksanteri II, jolle järjestettiin ainutkertainen metsästysretki ja juhla, hänen tultuaan Suomeen valtiopäiviä avaamaan vuonna 1963. Tästä juhlasta on paljon kertomuksia, sillä ne olivat niin loistavat, ettei niille juurikaan löydy vertaa. Kokkeja ja ruokaa tuotettiin Pietarista, Pariisista, riistaa Saksasta ja Baltiasta. Puistossa aseet paukkuivat ja riistaa kaadettiin, tästä muistoksi istutettiin tammi paikkaan, jossa keisari itse ampui hirven. Juhlailloissa oli koko senaatti, kenraalikunta, maamarsalkka ja valtiopäivien jäseniä muista puhumattakaan. Tanssiaiset pidettiin kynttilöin valaistussa peilisalissa ja yöllä huipennuksena nähtiin loistava iltotulitus.

Tämä loisto kuitenkin loppui aikanaan, vanha kartano paloi 1888 ja 1890 myrsky kaatoi suuren osan joen eteläpuolen kuusimetsiköstä. Jäljellä olevat kuuset saivat sitten kasvaa rauhassa melkein 2000-luvulle asti, kunnes uusi myrsky muutama vuosi sitten kaatoi jälleen voimalla puiston puita. Sattuneiden onnettomuuksien jälkeen Aurora ei enää jaksanut ryhtyä uuden kartanon rakennuspuuhiin vaan myi kartanon sukulaisilleen ja vietti Träskändassa vain kesäänsä asuen silloin nykyisen meijerimiljööän keskimmaisessa talossa, joka on Dalsvikistä siirretty entinen tilanhoitajan asunto. Auroran Karamzinin hautajaiset 1902 olivat suuret ja arvokkaat. Meijerimiljööän kunnostus on aloitettu syksyllä 2001.

Puisto ja kartano 1895-1923

Auroran kartanon ostivat seuraavaksi hänen sisarensa tyttärentytär Marie Törngren (s. Linder) ja hänen miehensä lääketieteen- ja kirurgian tohtori, professori, senaattori Adolf Törngren. He rakennuttivat uuden kartanon, jonka suunnittelijat olivat Gesellius-Lindgren-Saarinen, mutta tämä korvattiin näyttävämmällä vuonna 1921 valmistuneella nykyisellä päärakennuksella, jonka piirsi I.G.Clason Ruotsista ja se on ns. riikinruotsalaista tyyliä. Vuonna 1922 tilattiin puutarha-arkkitehti Paul Olssonilta piirustukset päärakennuksen edustan terrassipuutarhaan. Se melkein toteutettiin, vain portaat jäivät uupumaan. Espoon kaupunki saattoi suunnitelman valmiiksi 1980-90 ja saamme nyt sitä ihailta.

Kartanon loisto oli turvattu Auroran mittavan omaisuuden turvin, mutta vanhoilla päivillään hän käytti varojaan hyväntekeväisyyteen ja joutui huolehtimaan monista sukulaisistaan, niinpä rahat alkoivatkin loppua. Nyt tilaa alettiin hoitaa hyötypuutarhana ja -viljelminä. Kauniiden kukkaistutusten rappiotala alkoi heti Auroran kuoltua ja pergola hävitettiin. Metsään tosin istutettiin uusia puita myrskyn jälkeen, mutta isoa maisemapuistoa ei enää kyetty hoitamaan vaan se viljentyi ja pensastot kasvoivat ryteiköiksi.

Kartano ja puisto 1923-2002 ja tulevia suunnitelmia

Marie Törngrenin kuoltua Adolf Törngren ei enää pitkään pystynyt pitämään tilaa, vaan myi kartanon ja puiston Espoon kaupungille vanhainkodiksi 1923 ja kasvihuonealueen kartanon viimeiselle ylipuutarhurille Emil Hallgrenille. Kasvihuoneista kehittyi kauppuutarha ja Emilin jälkeläiset hoitavat tänä päivänäkin tätä Träskändan Puutarhaa, jonka tuotteet ovat tunnettuja Träskända-nimestään.

Kartanopuistosta ei seuraavilta vuosikymmeniltä ole juurikaan tietoa. Untamo Utrio kirjoittaa Heiniemen historiassa tämän puiston olleen täysin aution ja rämetyneen. Puiston perusilme on kuitenkin säi-

lynnyt ja kun sitä viime vuosikymmeninä on alettu uudelleen kunnostaa, ollaan pitäydytty vanhaan aluejakoon.

Kartanopuisto on jaettu kolmeen eri osaa: maisemapuisto, puistometsä ja niityt sekä metsä, joita hoidetaan omina kokonaisuuksinaan.

Alueen eteläistä metsää tullaan hoitamaan luonnontilaisempaan ja osa siitä kehitetään aarnimetsäksi, jolloin turvataan myös sieltä löytyneen erittäin uhanalaisen kovakuoriaisen, aarnisevän, säilyminen. Puiston reittejä tullaan myös parantamaan eteläosassa, joki tuodaan paremmin esille harventamalla puustoa ja pensastoa, Tammahaantien risteyksessä olevat portaat kunnostetaan, Träskändan puistotien puoleista porttia vastapäätä kunnostetaan pysäköintitilaa, Tempelin ympäristöä harvennetaan ja se valaistaan. Pääväylän valaistusta lisätään. Joen yli rakennetaan uusi silta.

Träskändan puistossa on kaksi kilometriä pitkä luontopolku, joka kiertelee puisto- ja metsämaisemassa joen molemmin puolin. Reitin varrella on 36 luontokohdetta, jotka on merkitty tammenlehtimerkein ja opastetauluin. Kesäisin järjestetään opastettuja puistokävelyjä, joilla voi tutustua moni-ilmeiseen, maamme merkittävimpiin kuuluvaan historialliseen puistoon. Kartanopuisto on rauhoitettu lailla vuonna 1961, koska se on luonnonsuojelullisesti hyvin huomattava. Sieltä löytyy monia vanhojen puutarhojen kasveja ja myös kaikki kotimaiset jalot lehtipuut ulkomaisista puhumattakaan. Alueella on säilynyt monia lehtokasveja, jotka yleensä ovat luonnosta vähentyneet. Vuonna 2000 tehdyssä kasvillisuusinventoinnissa puu- ja pensaslajeja tai -lajikkeita löytyi lähes 100. Suomen pisin lehtolehmu kasvaa puistossa ja euroopanlehtikuusikin on 360 cm paksu.

Puistossa pesii noin 30 lintulajia. mm. naakkoja, pikkutikkoja, lehtopöllöjä, kirjosiippoja ja harvinaisempiakin, kuten nokkavarpuunen, pähkinähäkki ja pikkusieppo. Joessa uiskentelee piisamia ja saukkoja ja tietenkin sorsaparvet tarjoavat katseltavaa varsinkin talviaikaan, kun ne kokoontuivat joen sulaan. Sorsien syöttö onkin hauska talvinen retken kohde.

ALUEEN MUUT PUISTOT JA SUUNNITELMAT

Koska Lippajärvellä luonto on kaikkialla ympärillä, ei aina välttämättä tule ajatelleeksi erillisiä puistoja. Alueellamme on kuitenkin Auroran puiston lisäksi useita muitakin kaupungin puistoina hoitamia alueita. Rantapuisto Vilniemessä on suurin alue ja sitä tullaan tulevaisuudessa vielä parantamaan ja sen toimintoja lisäämään. Sen nurmi pidetään luonnonvaraisena, vain kerran kesäisin se leikataan. Alue muistuttaakin luonnonvaraista niityä, jota pensaat reunustavat. Puistossa kulkee kevyen liikenteen väylä penkkeineen ja koirankakka-astioineen.

Vilniemessä kerrostalojen keskellä on myös toinen puisto, jossa lasten on hauskaa pelata palloa ja juoksennella. Se tarjoaa myös avaran näkymän Vilniemen päiväkotiin ja sitä reunustaa harvinainen aita länsipuolella, nimittäin entisen Riislan kartanon kuusiaita, joka on kasvanut kor-

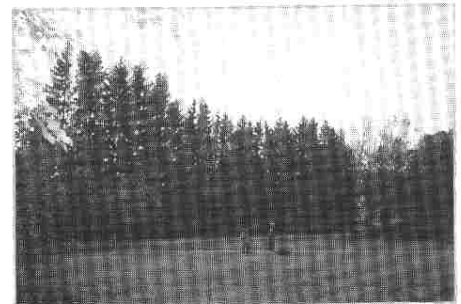
Vilniemen rantapuistoa hoidetaan niittynä, sen reunassa kulkee kevyen liikenteen väylä.

keaksi. Muutama vuosi sitten puisto sai penkkejä ja hiekkalaatikon. Viputien leikkikenttää voitaneen sanoa myös pieneksi puistoksi. Sen kaupunki kunnosti alueen asukkaiden kanssa yhteistyössä.

Rusakkopuistoa on jo alettu toteuttaa uudelle Kappalaisen alueelle. Se katkaisee Jäniksientien ja Kappalaisen tien ja jatkuu Ingaksenkujalle päin. Näin turvataan eri alueiden omaa rauhaa ja se tarjoaa ulkoilutilaa lapsille ja kotieläimille.

Aivan uutta puistoaluetta aletaan ensi keväänä kunnostamaan Heiniemen päiväkodin ja parkkipaikan väli- ja takamaastoon. Tämän puistoalueen länsikulmassa Heiniemenpolun alkupäässä on rauhoitettu suuri tammi ja kaunis kalliorinne monine kauniine kalliokasveineen. Nämä pyritään säilyttämään ja lisäksi kunnostamaan kallion alapuolinen ryteikkö. Tähän väylään rakennetaan kevyenliikenteen tie. Tämän tien vieressä oleva kosteikko siistitään ja sitä täydennetään uusilla vesikasveilla.

Vilniemen puistoa reunustaa Riislan kartanon vanha kuusiaita.

Lähteet:

Hautamäki Ranja: Kartanopuiston historiallinen selvitys ja kunnostuksen yleissuunnitelma, Espoon tekninen keskus 2002
Träskändan luontopolku, Espoon Ympäristölautakunta, julkaisu 4/1998
Ingrid Qvarnström: Aurora Karamzin - Tarunhohtainen elämä
Aapeli Saarisalo: Aurora Karamzin
Hoastattelu suunnitteluarkkitehti Annikki Nieminen

VANHAA JA UUTTA RAKENNUSKULTTUURIA

AURORAN PUISTON HUVIMAJA

Lippajärven ainoa historiallinen muistomerkki on Auroran puiston kaakoiskulmassa, Lippajärventien ja Träskändan puistotien risteyksessä, seurakuntataloa vastapäätä mäellä seisova huvimaja, jota yleisesti kutsutaan temppeleksi. Temppeleltä se näyttääkin kauniin klassisine paksuine pylväineen ja kupolikattoineen. Sen suunnitteli Carl Ludvig Engel 1820-luvulla Träskändan kartanon toisen omistajan, senaattori Walleenin tilauksesta. Huvimaja todella jäljittelee antiikinaikaista temppeleä, se on ikäänkuin pyhitetty metsästyksen jumalattarelle Dianalle, ja usein sitä kutsutaan myös "rakkauden temppeleksi".

Rakkauden temppele sopineekin sen nimeksi, sillä voitaneen kuvitella tämän huvimajan tarjonneen olemassaolonsa aikana kauniin ja herkän paikan juuri rakkauden tunnustuksiin. Aikoinaan se toimi myös näköalapaikkana, sillä mäeltä oli avarat näkymät sekä Pitkäjärven että Lippajärven suuntiin. Täällä Magnus von Wright maalaili kauniita akvarellejaan viettäessään aikaansa Aurora Karamzinin vieraana. Tähän tehtiin myös kävely- ja piknikretkiä Aurora Karamzinin aikana. Silloisissa puutarhajuhlissa huvimaja ja puisto oli valaistu sadoin lampuin, nyt se aiotaan myös valaista maahan asetuista spottivalaisimista.

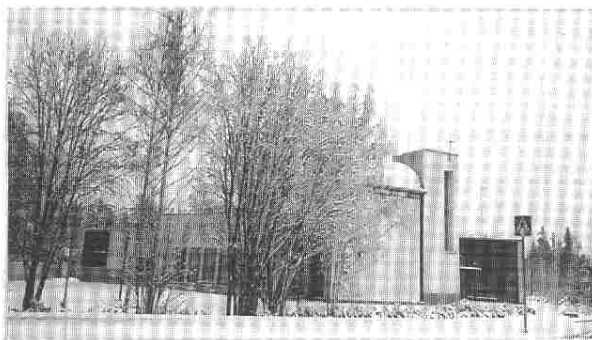
Temppele on kohta siis 200 vuoden ikäinen, ja se on säilynyt toistaiseksi hyvin paikallaan. Nykyisin ilkeältä on kuitenkin huomattavasti lisää-

tynyt ja vasta joitakin vuosia sitten täysin kunnostettu temppele on töhritty ja pylväiden juuret jopa hakattu hajalle. Tämän vuoksi suunnitelmassa on tarkoitus avartaa temppelein ympäristöä, jotta se olisi kokonaan näkyvillä ja erottuisi ympäristöön todella maamerkkinä kaikkina vuoden aikoina. Toivottavasti myös ilkeältä siten pysyisi kurissa.

AURORAN SEURAKUNTATALO

Alueemme ilme muuttui, kun kolmen ison tien risteykseen Lippajärvelle saatiin uusi näyttävä julkinen rakennus keväällä 2000. Silloin Kanta-Espoon seurakunnalle valmistui uusi kirkko- ja monitoimitalo, Auroran seurakuntatalo. Tämän seurakuntatalon suunnitteli arkkitehti Kirsti Sivén. Hänen suunnitelmissaan valolla on ollut tärkeä merkitys ja hän on käyttänyt sitä arkkitehtoonisena elementtinä tässä avarassa ja rauhallisessa rakennuksessa. Kirkkosaliin valo tulvii sivuseinien korkeista ikkunoista ja lasisesta

Auroran seurakuntatalo on Lippajärven alueen "monitoimikeskus".

takaseinistä, joka kesäisin avattuna suurentaa tilan jatkumaan myös pihamaalle.

Talo oli kauan odotettu, sillä lippajärveläisillä ei juurikaan ole kokoontumistiloja. Nyt talo kuhisee elämää, sagraalitoimintojen; messujen, häiden, kasteiden, hautajaisten lisäksi talo tarjoaa monenlaista muutakin toimintaa. Kerhoissa löytyy kokkikerhosta kuvis- ja kitarakerhoon, erilaisia piirejä on kaikenikäisille ja musiikin harrastamiseen löytyy jopa bänditilat alakerrasta. Nuoret ovatkin löytäneet talon omakseen, sillä perjantai-iltaisilla siellä toimii nuorisokahvila. Kaupungilla on käytössään osa talosta ja siinä toimii lasten päiväkotit, Auroranniitty.

TRÄSKÄNDAN KARTANON PESUTUVAN MIELENKIINTOISIA VAIHEITA JA ASUKKAITA

ärvenperän mäeltä avautuu laaja näkymä etelään viettävään rinteeseen. Auton vauhti pyrkii kiihtymään Lippajärvelle päin Träskändan puistotietä laskiessa. Vaikka katse seuraa tietä ja nopeusmittaria, silmä ei voi olla havaitsematta jokea ylitettäessä maisemassa oudon näköistä rakennusta.

Muistuttiko se raja-Karjalan pitsikoristeista suurta sukutaloa, vai onko se nyt niitä nykyarkkitehtien svetsiläistyylisiä käkikelloja? Paikkakuntalaisille talo on toki tuttu, sehän on "Auroran pesutupa"!

Ulkonäkö on todellakin normaalista omakotitalosta poikkeava. Talo on kaksikerroksinen, oikeastaan kolmekerroksinen, koska jyrkkä harjakatto kätkee alleen asumiskäyttöön muutetun tilan. Koko fasaadin pituiset molempien kerrosten parvekerakennelmat tuovat eittämättä mieleen Keski-Euroopan alppimaiseman talot. Katon pitkät räystäslappeet taas koristeineen ovat sukua karjalaiselle rakennustyyliille. Talon kaksiosainen väritys lisää eksoottisuuden leimaa.

Talon rakennusvuotta ei aivan varmuudella tiedetä, mutta Träskändan kartanon pesutuvaksi se on 1800-luvun puolenvälin jälkeen, siis Aurora Karamzinin aikakaudella paikalleen noussut.

Kartano eli silloin kiihkeää rakentamisen kautta. Everstinna Aurora oli menettänyt miehensä, suuresti rakastamansa ruhtinas Karamzinin Krimin sotatantereelle 1854, ja saattaa olla, että surulle oli lievitystä paneutua koko tarmolla Träskändan rakentamiseen ja kukkapuutarhan luomiseen.

Ranskalainen arkkitehti suunnitteli pesulan toiminnan ja työvälineet

Kartanossa kävi paljon vieraita ja vuodevaatteita ja muita tekstiilejä varmaan oli valtavia määriä. Niiden puhtaana pitämisestä ja muusta huollosta ei enää muutamalla pesijättärellä ja pyykkimuijalla selvitty.

Kirjoittaja Aapo Kirvesniemi

Lippajärven kaupunginosan erikoinen rakennus muistona kartanon historiasta. Kuva vuodelta 1935.

Joen törmä on ollut ihanteellinen paikka pesulalle. Paikka on valittu hieman kauempaa joen suistosta, varmaankin aivan sen vuoksi, että siellä on ollut syvempää ja kirkkaampaa vettä. Joen törmää on mahdollisesti korotettu jonkin verran ennen talon rakentamista ja joen reuna on vahvistettu kivetyksellä. Joitain muitakin tukirakennelmia on aavisteltavissa erästä 1880 otetusta valokuvasta.

Pesulan ranskankieliset suunnittelupiirustukset ovat säilyneet vuodelta 1859. Piirustukset ovat tosin vain pohjapiirrokset 2-kerroksiseen rakennukseen. Mielenkiintoisia ovat pesulaitteistojen asemointikuvat. Julkisivu- tai muita arkkitehtipiirustuksia ei ole löytynyt. Talon suunnittelijaa ei myöskään tunneta, mutta hän saattaisi olla arkkitehti Chiewich, joka on suunnitellut muita talusrakennuksia alueelle. (Chiewich'in kuuluisin työ Suomessa on Helsingin Ritarihuone).

Talon toteutus ei ole aivan löytyneiden piirustusten mukainen. Piirustukset antavat käsityksen kokonaan puurakenteisesta talosta, mutta nythän talon ensimmäinen kerros on kivistä, ja kovin massiivinen. Seinien paksuus lähentelee paikoin metriä!

Koska ensimmäiset pyykkit on pesty ei siis tiedetä ainakaan vielä. Toistaiseksi ei historiantutkimus ole tällaiseen varsin pieneen yksityiskohtaan tarttunut. Onko rakennuspiirustuksissa varsin tarkasti kuvattu koneisto todella ollut paikallaan ei ole varmaa, toisaalta ei ole mitään syytä tätä epäillä.

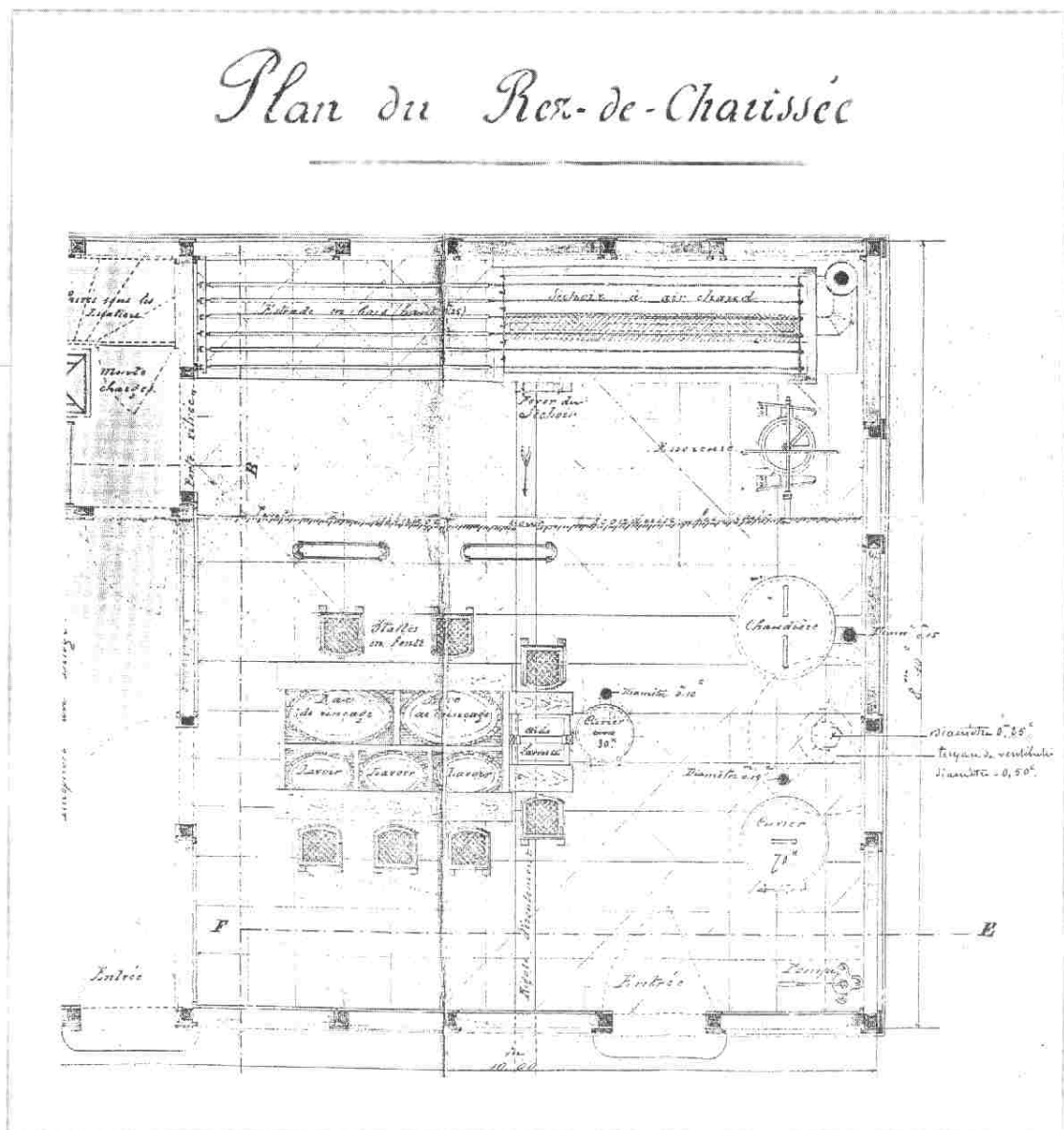
Pyykinpesun prosessi

Pyykinpesun prosessikaavio eli pesemisen kulku on siis voinut olla seuraavan tapainen:

Pyykkikuorma on aluksi tuotu vastaanottohuoneeseen (reception du linge), jossa on suurella pöydällä tehty tarkastus ja lajittelu. Alakerrassa on sijainnut suuri ilmeisesti puilla lämmitettävä pyykkipata ja sen vieressä lähes samankokoinen saavi, jossa on luultavasti tehty esiliuotus. Kunnollisen saippuakeiton jälkeen vaatteet ovat joutuneet välipaljun kautta teloille, saippuavesi on varmaan tässä puristettu pois. Keskellä alakerran työtilaa on kaksi isoa huuhteluallasta (bac de rincade) ja kolme pienempää pesuallasta (lavoir) vastakkain. Kunkin altaan edessä on jonkinlainen

työtasoritilä, tämän merkitys jää epäselväksi. Se voi olla kätevä estämään saippuaisella lattialla liukastelua. Suuria koreja märän pyykin valutukseen on ollut useita. Edelleen on huoneessa luultavasti pyykin ilmastukseen ja kuohkeuttamiseen tarkoitettu vekotin, joka voisi olla eräänlainen pyörivä rumpu, kuivauslingon kaltainen laite.

Varsin modernilta vaikuttaa suuri kuumailmakuivain. Sen edellä on puuritiläkonstruktio ilmeisesti pyykin ripustamista ja oikoutumista varten. Koska piirustukset kuvaavat laitteita vain yhdestä projektistosta ei niistä pysty ehdottomia johtopäätöksiä tekemään, mutta voisi kuvitella että tämä koko ritilärakennelma on voitu työntää sitten mainitun kuu-

Pesulan ranskankieliset suunnittelupiirustukset osoittavat pesulalaitteistojen sijainnit.

Vuosina 1930-1960 talo yksityisten ja yhteisöjen omistuksessa - monia uusia mukavuuksia kehiteltiin

mailmakuivaimen päälle. Veden saamista varten nurkassa seisoo komean kokoinen käsikäyttöinen pumppu.

Kuivunut pyykki vietiin sitten nosturilla toiseen kerrokseen, jossa oli silytys ja mankelointi.

Mankeli on komea iso käsikäyttöinen tukkimankeli, kaksi metriä pitkä ja metrin leveä. Muuta koneistoa on käsikäyttöinen pystypuristin, ilmeisesti pienempien liinavaatteiden kuten pyyheliinojen yms. oikomiseen. Edelleen on uuni silytysrautojen lämmittämistä varten. Uunista johtaa savupiipuksi tulkittavissa oleva putki, joten lämmönlähteenä on ollut halot. Muuten tilat ovat avarat ja silytyspöytien kokonaispituus on yli 10 metriä.

Mitä näistä laitteista on todellisuudessa ollut paikalla ei siis varmuudella tiedetä. Perimätietona kerrotaan, että jossakin vaiheessa pyykin virutusaltaat olisivat olleet talon lattian alla. Ilmeisesti joen vesi on täytyntä olla kaivannolla johdettu näihin altaisiin. Ajattellessa talviaikaa se tuntuu kerrassaan näppärältä tekniikalta. Tätä ei kuitenkaan ole pystytty oikeaksi osoittamaan.

Nykyinen talo on ollut siis paikallaan ehkä aikaisintaan vuodesta 1860 ja palvellut pesulana. Kartanon kukoistusaikaa jatkuu sen jälkeen ainakin päärakennuksen tulipalloon vuoteen 1888 asti.

Pian palon jälkeen Aurora Karamzin myi koko kartanon sisarensa tyttärentytärille Marie Törngrenille (os. Linder) ja kartano muutti olemustaan, siitä tuli tai ainakin yritettiin tehdä maatila, joka olisi taloudellisesti kannattava. Pesulatoimintoja varmasti edelleen tarvittiin, mutta varmaankin pienemmässä mittakaavassa.

Rakennuksen käytöstä ei ole tietoja kaivettu julkisuuteen oikeastaan ajalta 1890-1930. Oletettavasti sitä on pidetty asuttavana tai muuten käytetty, koska se ei päässyt rappioitumaan.

Liikemies, tuomari Eriksson osti nykyisen Heiniemen alueen Träskändan kartanolta, sen jouduttua taloudellisiin vaikeuksiin, palstoitti sen ja myi huvilatonteiksi. Ensimmäinen myyty tontti oli pesulan alue. Sen osti opetusneuvos Yrjö Kallinen vuonna 1930 ja siitä lähtien pesularakennuksessa on asuttu.

Yrjö Kallinen hankki paikan kesänviettoasunnoksi ja hyvin hän Länsirinteeksi nimetyssä paikassaan viihtyi. Tämä myöhemmin Suomen puolustusministeriksikin monien muiden toimiensa ohella ylennyt mies ehti rakentaa sekä taloa että ympäristöä viehättäväksi kesäparatiisiksi. Kallinen vaikutti oleellisesti Heiniemen kyläyhteisön sosiaaliseen kasvuun ja yhteishengen luomiseen. Kallisen lisääntyvät työt osuustoimintaliikkeen työveturina pakottivat hänet luopumaan kesäpaikastaan vuonna 1936.

Seuraava asukas oli tehtailija, ekonomi Kaino Saario. Olga-vaimonsa ja silloin kolmelapsisen perheensä kanssa. Tässäkin oli aluksi kysymys kesänviettopaikasta, mutta 1939 syttynyt talvisota pakotti perheen sotaa pakoon tänne Lippajärven rauhaan ja niin pesularakennus remontoitiin talviasumiskuntoon. Rakennukseen tehtiin alakertaan ulkoparveke I. veranta. Yläkertaan vinttikerrokseen tehtiin isännänhuone ja alakertaan tietysti sauna. Vaikka isännän peruskoulutus oli kaupallinen, hänellä oli paljon teknillistä tietoa ja niinpä palstalle syntyi mm. automaattinen kastelujärjestelmä. Sähköpumppu painoi vettä valtavaan, palstan korkeimmalla kohdalla sijaitsevaan vesitorniin. Maanalaisen verkoston avulla vesi voitiin sitten kätevästi omalla paineellaan johtaa tarvittaviin paikkoihin.

Vettä tarvittiinkin, sillä palstan maat olivat tehokkaassa käytössä. Sota-aikana jokainen omassa pellossa viljelty porkkana, lanttu ja kaikki muut tuotteet olivat arvossaan. Kotieläimiäkin tietysti hankittiin. Lemmikkinä palvelleen Reku-koiran lisäksi oli 100 kania, kanoja, hanhia, possu joulukinkuksi ja tietysti lehmä. Koko tämä Noakin arkkki tarvitsi tietysti ison liiterin ja navetan. Kanoille ladottiin tiilistä oma sievä talonsa, kanit saivat tyytyä puusta tehtyihin häkkeihin.

Lapsilla, joita oli lopulta viisi: Pekka, Sirpa, Oili, Sakari ja Seppo oli leikkimökki. Täältä tytöt lopulta karkotettiin, kun Pekka perusti leikkimökkiin lennokkikerhon. Pekka oli muutenkin koko seutukunnan poikajoukon ehdoton "kunkku". Sota-aika sävytti lasten leikkejä. Puusta oli rakennettu valtavat pienoislennokkiläivueet, joilla käytiin kovia ilmataisteluja. Puiiston metsään rakennettiin korsuja ja majoja, joissa laadittiin suunnitelmia vastustajan nujertamiseksi "Pum"-sodassa. Todellista sotaa, joka täälläkin pommitusten muodossa varsin lähellä oli, kyllä pelättiin mutta ei se lasten päivittäistä elämää pahemmin häirinnyt. Saarion kausi päättyi haikeasti suuren ystäväjoukon lähtöön, mikä ei onneksi lopullista eroa ole merkinnyt.

Pesulan elämä jatkui. Uusi omistaja oli Suomen Valokuvaajain Oy, ja paikka oli hankittu kesänviettopaikaksi yrityksen virkailijoille ja työntekijöille. Ulkopuolinen vakituissasuja oli jo aikaisemmin paikkakunnalle

muuttanut sähköasentaja Hirvimäki perheineen. Iso talo tarvitsi aina huoltoa ja kunnostusta ja tähän työhön kaikkien alojen tuhat-turi Hirvimäen Erkki oli mies paikallaan.

”Valonarot” niin kuin me muut heinienläiset silloin pesutuvan omistajia nimitimme käyttivät rakennusta varsin vähän. Neiti Savio, sen ajan ehdottomiin muutokuvavalkuvauksen mestarijoukkoon kuuluva oli vakituinen vieras. Toinen muistikuva on erityisesti armeijan tk-kuvaajana mainetta saanut Viitasalo rasavilleine tyttäreineen. Ilmeisesti käytön puutteen takia yhtiö myi palstan viisikymmenluvun alkuvuosina.

Seuraava omistaja oli taas eräänlainen yhteisö, vaikka omistaja olikin yksi mies. Talousneuvos O. Turunen perheineen, johon nyt piti laskea vävyt ja miniät myöskin lapsineen. Taas oli talossa vilskettä. Meille naapureille tuotti alussa vaikeuksia ymmärtää kuka oli kukin. Meinasivat sisarukset ja sukuun tulleet

mennä sekaisin. Kuka oli kunkin lapsi ei kai koskaan oikein tullut selville. Hauskaa väkeä kaikki tyynni, aina tarjottiin kyytiä kun he autoillaan kaupunkiin ajelivat. Talon vieressä talvella sulana pysyvä joki innostutti heikkäläisiä silloin vielä harvinaisena pidettyyn urheilumuotoon, avantouintiin. Tätä mahdollisuutta ei kukaan aikaisemmista asukkaista ollut harrastanut, vaikka kesäisin varsin syväksi ruopattu uimapaikka olikin ahkerassa käytössä.

Kansallis-Osake-Pankilta Espoon kaupungille

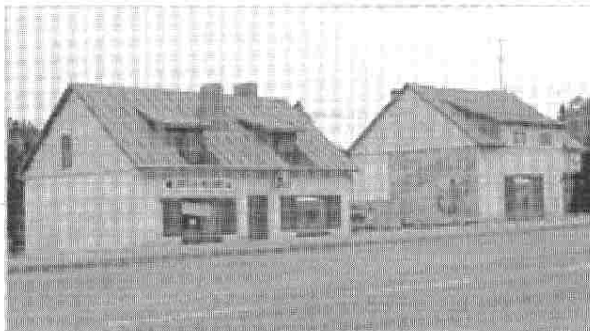
Turuset luopuivat talosta joskus 1960-luvulla. Kiinteistö oli sitten jonkun vuoden Kansallis-Osake-Pankin hallussa kunnes joutui Espoon kaupungille. Tässä vaiheessa talon kohtalo oli vaakalaudalla ja todella vaarassa. Omistajapankki oli jo tehnyt päätöksen talon purkamiseksi, mutta Espoon palopäällikkö Harald Svenskberg, kulttuuriarvoja kunnioittavana ja ymmärtävänä puuttui asiaan. Hän kutsui paikalle Espoon kotiseutusihteerin Eeva Ahtisaaren (presidentti Martti Ahtisaaren puoliso). Kotiseutusihteerin oli syvästi perehtynyt Träskändan alueen historiaan ja näki heti, että oli tapahtumassa suuri vahinko. Talolle haettiin suojelupäätöstä, joka myöskin sitten saatiin.

Viimeiset parikymmentä vuotta on talosta pitänyt hyvää huolta nyt jo aikoja eläkkeellä ollut palopäällikkö Svenskberg vaimoineen. Hän on pietteillä korjannut ja kunnostanut vanhaa kiinteistöä, istuttanut monia erilaisia lehtipuita ja pensaita. Taloon on myös tietysti asennettu kaikki nykyajan mukavuudet, mutta mitään talon erikoislaatuista olemuksesta ei ole muutettu. Espoon kaupungilla on ollut useitakin ajatuksia talon tulevaisuudeksi. On puhuttu retkeilytuvasta, kahvilasta, saunasta uimapaikoineen jne. Mikä tahansa rakennuksen kohtalo lieneekin, se toivottavasti säilytetään paikakuntamme entisestä loistokkaasta historiasta kertovana rakennuksena.

Entistä Auroran pesutupaa koristaa kauniit räystäslapheet.

KADONNEITA JA NYKYISIÄ RAKENNUKSIA

Tämä nykyinen U. Suomalaisen radioliikkeen ja Petas-baarin kiinteistö rakennettiin vuosina 1936-38. Näissä rakennuksissa toimi kuuluisa Wahlstedtin kauppa ja bensapumput. Petas-baarin talossa toimi seutukunnan yhteinen manke-litila. Seinässä oleva suuri "Figaro" oli mainos, joka on nykyään peitetty. Petas-baaria ovat Kau-rismäen veljekset käyttäneet useissa filmeissään kuvauspaikkana.

Alueellamme on tietenkin rakennuskulttuuri mennyt eteenpäin. Talot ovat nykyään ehkä isompia, niitä on rakennettu elementeistä ja niihin on käytetty enemmän erilaisia materiaaleja. Yksittäisten omakotitalojen lisäksi alueellamme on pari-, rivi-, ketju- ja pienkerrostaloja. Niitä on sovitettu ryppäiksi vanhojen rakennuksien paikoille ja lomiin. Puut ja vehmaat piha-alueet kaunistavat kokonaisuuden, siksi Lippajärvi on puutarhakaupunginosa.

Monet vanhat alueet ovat saaneet uudisrakennuksia entisten tilalle, mutta myös vanhempia taloja löytyy, tähän päivään kunnostettuina ja peruskorjattuina. Aivan uutta tyyliä on rakennettu nyt Linnustajan alueelle, kun Lippajärven Amfin isot rivitalot ovat valmistuneet. Tammimäestä löytyy uutta vanhanajan kartanotyyliä ja Lippajärventien ilme K-kauppaa vastapäätä on täysin muuttunut uusien tiilitalojen ilmestyttyä.

Tässä muutamia kuvia Lippajärveltä.

Tämä talo sijaitsi Kolkekannaksen tiellä, joen varressa Aurinkoniityllä. Tätä paikkaa sanotaan myös sumujen laaksoksi.

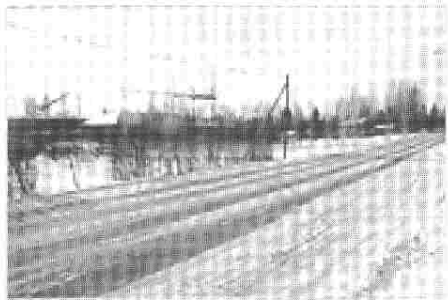

Tämä talo Lippajärventiellä on ollut lastenkotina ja nykyään seurakunnan kerhotilana.

Vanhempi omakotitalo Kolkekannaksentiellä.

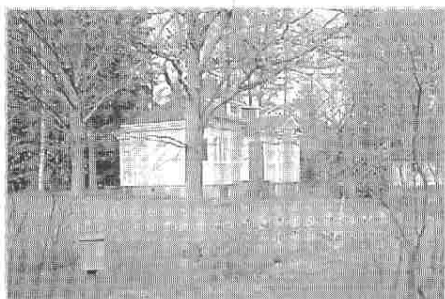
Tässä kuvassa näkyy Matmejeffin talo, jota voitaneen pitää Lippajärven ensimmäisenä "rivitalona". Asukkaat asuivat toisessa päässä ja kulkuneuvona käytettävä hevonen toisessa. Takana nosturit Linnustajantien kerrostalojen rakennustyömaalla.

Vilniemen kerrostaloalue on rakennettu viihtyisästi Riislan kartanon maille.

Tässä tyyppinen rintamamies-talo, jossa asui maalarimestari Wirlander.

Harmsin talo Ajojahdintiellä.

Nousevan auringon talo. Kuva vuodelta 1986.

Talo Lippajärventiellä. Kuva vuodelta 1982.

Vasemmalla Kolkekannksentien ketjutaloja. Keskimmaisessä Heinemenpolun taloja ja oikealla uusia taloja K-markettia vastapäätä.

TEISTÄ, KULKUVÄLINEISTÄ JA LIIKENTEESTÄ

Kirjoittaja Riitta Sinkkonen

Lippajärvi-kyltti Kolkekannaksen tiellä.

Lippajärven kaupunginosa on pinta-alaltaan pieni, jos sitä vertaa moniin muihin Espoon kaupunginosiin. Koska se sijoittuu kahden järven, Lippajärven ja Pitkäjärven väliin, ei siitä ole muodostunut suurta solmukohtaa ja alue on pysynyt rauhallisena omakoti-, rivi- ja pienkerrostalojen alueena.

Alueen läpi kulkee etelä-itäsuunnassa yksi pääväylä. Eteläpäässä väylä alkaa Turuntieltä Petaksen risteyksestä Lippajärventienä ja jatkuu Auroran seurakuntatalon risteyksestä Kolkekannaksentienä Lähderantaan, jossa nimi muuttuu Pitkäjärventieksi ja edelleen Vantaan puolella Rajatorpantieksi jatkuen Myyrmäkeen saakka.

Pohjoisesta päin Lippajärvelle tullaan III Kehältä Auroranportista Kuninkaantien yli Träskändan puistotietä pitkin Lippajärventien ja Kolkejärventien risteykseen.

Muut tiet Lippajärvellä päättyvätkin järviin ja luontoon. Riistatie, Ansatie, Tammihaantie voidaan mainita muita pidempinä, muut tiet ovat pisto- ja väliteitä ja osa on nimettykin kujiksi ja poluiksi.

Kuninkaantie kulkee alueen halki vielä tänäkin päivänä

Alueellamme on jo keskiajalta asti kulkenut tie, Suomen tärkein reitti Turusta Viipuriin ns. Kuninkaantie, jota kutsuttiin myös nimillä Suuri Rantatie, Venäjätie, Valtakunnantie, Suuri Armeijatie, Turun-Viipurin postitie. Tiestä on merkintöjä jo 1300-luvulta.

Tiellä on nähty vuosisatojen saatossa varmasti monenlaista kulkijaa. Sitä pitkin kulkivat niin kuninkalliset kuin virkamiehetkin hallinnon palvelijoista kirkon miehiin, aateliset, säätyläiset, ammatinharjoittajat ja kerjä-

läiset. Kuninkaantie oli myös tärkeä postireitti ja kuriirit karauttelivat tärkeitä viestejä vieden varmaan hyvinkin usein järviemme kannasta pitkin. Monet katovuodet ja kulkutaudit saivat liikkeelle ruokaa ja apua etsivät. Suuri käyttäjäryhmä oli tietenkin armeija, monet eri sotajoukot lienevät marssineet alueemme läpi ja upseerit liikkuneet edestakaisilla matkoillaan hoveihin.

Alueemme kaunis luonto lienee vaikuttanut voimakkaimmin Suomenlinnan päälliköön kenraali af Klerckeriin, joka Kuninkaantietä matkatessaan ilmeisesti ihastui kauniiseen jokeen laskeutuvaan mäkirinteeseen Pitkäjärven päässä, osti 1787 paikalla olleen Storträskin tilan ja rakennutti siihen Träskändan kartanon. Kartanoon rakennettiin tilat

Kartanopylväs Vanhan Turuntien risteyksessä Petaksessa. 1920-30-luvuilla kartanonomistajat kustansivat tilojaan osoittavat graniittipylväät eri puolille Espoota. Muualla Suomessa ei vastaavaa ilmiötä tavata. Pylväiden suojeluhanke on vireillä. (Kuva: Juhani Hämeri 2000)

myös sotilaille, jotka sotatoimien ja Suomenlinnan rakentamisen välissä saivat nauttia levosta luonnon keskellä.

Taiteilijoiden ja ulkomaisten matkailijoiden reitit ovat myös kulkeet Lippajärven kautta, varsinkin kun Träskändan kartanoa hallitsi 1840-luvulta yksi Suomen vaikutusvaltaisimmista naisista, Aurora Karamzin. Hänen isäpuolensa senaattori, vapaaherra Walleen oli ostanut tilan perheelleen 1820.

Kuninkaantie on joutunut olemassaolonsa aikana monien muutosten kouriin. Taajamat ovat kasvaneet, tien kulkua on jouduttu muuttamaan ja osin se kulkee nykyisin hyvinkin leveänä liikeneruuhkineen. Koska tie on vanhimpia teitä Suomessa, on sen säilyttämistä herätty useammankin kerran puolustamaan. Vuonna 1975 Espoon kotiseutulautakunta ehdotti sen suojelua ja museoimista ja 1982 kaupungin sivistystoimen taholta asetettu työryhmä aloitti Kuninkaantie-perinteen keräämisen. Tältä pohjalta Espoon tiestö luokiteltiin kolmeen suojeluryhmään.

Alueellamme on vanhaa tietä vielä nähtävissä kahdessa kohdassa. Ensimmäiseen suojeluryhmään kuuluu Träskändan puiston polku, joka kulkee puiston halki Kuninkaantieltä Träskändan Puistotielle. Tällä osuudella vanha Kuninkaantie on säilyttänyt ilmeensä parhaiten. Toiseen ryhmään kuuluu yksi alueemme nykyteistä, Heiniemen polku, jonka varrella on vielä nähtävissä alkuperäisen tien varren kuusia. Nämä tieosuudet on merkitty kuriirin kuvin varustetuin opastein. Tulevaisuus varmaan tulee vaatimaan vielä uhrauksia vanhalle Kuninkaantielle, mutta nykyisin virinnyt voimakas historian säilyttäminen tekee parhaansa ainakin sen osien säilyttämiseksi.

Turuntie - tärkeä reitti Lippajärven vieritse

Toinen tärkeä tie oli Helsingistä Pitäjänmäen kautta Bembölessä Kuninkaantiehen yhtyvä yleinen tie.

Alunperin tie kulki mutkitellen ja oli mäkisempi. Lippajärven kohdalla tien reitti meni Kuusiniemen kautta ylös Kauniaisiin päin ja jälleen laskeutuen Jorvin suuntaan. Tämä pätkä tiestä on nykyisin kadun nimenä Vanha Turuntie. Vuosina 1930-34 rakennettiin sitten työllisyystöinä uusi Turuntie, mikä antoi pula-aikoina töitä työttömille ja helpotti kulkemista, koska se myös vähitellen kestopäällystettiin ja myöhemmin asfaltoitiin.

1950-luvulla tämä Turuntie kunnostettiin perusteellisesti, mutta se ei riittänyt enää tyydyttämään lisääntyneen liikenteen paineita vaan tarvittiin nopeampi ja suuremman autovolyymin vetävä reitti ja siksi 1956-63 rakennettiin Tarvon moottoritie Gumböleen asti ja 70-luvun lopulla sitä jatkettiin. Turuntietä on tietenkin tämän jälkeen useammankin kerran paranneltu ja rakennettu kevyen liikenteen väylät. Nyt tehdään jälleen uutta parannussuunnitelmaa välille Leppävaara-Bemböle. Tarkoitus on tehdä tiestä ns. alhaisen läpiajoliikenteen väylä ja kaikki tienristeykset on suunniteltu muutettavaksi kiertoliittymiksi, joiden on todettu säätelevän liikennettä parhaiten. Tällainen kiertoliittymä tulee myös Lippajärven risteykseen ja risteysalue siirtyy hieman länteen päin. Kevyelle liikenteelle rakennetaan alikulkukäytävät. Kun nämä viimeiset suunnitelmat on toteutettu, on Lippajärven portti Petaksessa saanut aivan uuden ilmeen.

Lippajärventien ja Turuntien risteys Petaksessa 1975.
(Kuva: Jouko Lindgren)

Lippajärventie

Lippajärventien entinen nimi oli Kolkejärventie, mutta Lippajärveläiset ry:n aloitteesta sen nimi muutettiin 1996 kaupunginosaamme vastaavaksi. Tien ilme on hiljalleen muuttunut erilaiseksi, kun "Petaksen pelto" on kasvanut täyteen taloja ja vanhat talot saavat väistyä uusien rakennusten tieltä.

Liikenne tiellä on kasvanut viime vuosina huomattavasti ja II Kehän valmistumisen jälkeen on tie muuttunut varsinkin pienille koululaisille vaaralliseksi. Lippajärveläiset ry ja alueen asukkaat ovat moneen kertaan tehneet aloitteita tien turvallisuuden parantamiseksi. Yksi näkyvä kannanotto oli joitakin vuosia sitten, kun vanhemmat olivat ohjaamassa lapsia suojatien yli enkeliksi pukeutuneina yhden oppilaan jäätyä auton alle. Koulun kohdalle onkin jo saatu liikennevalot ja nyt toimenpiteitä on aloitettu tehdä lisää mm. jatkamalla kevyen liikenteen väyliä ja rakentamalla kiertoliittymä seurakuntatalon kohdalle kolmen päätien risteykseen. Suun-

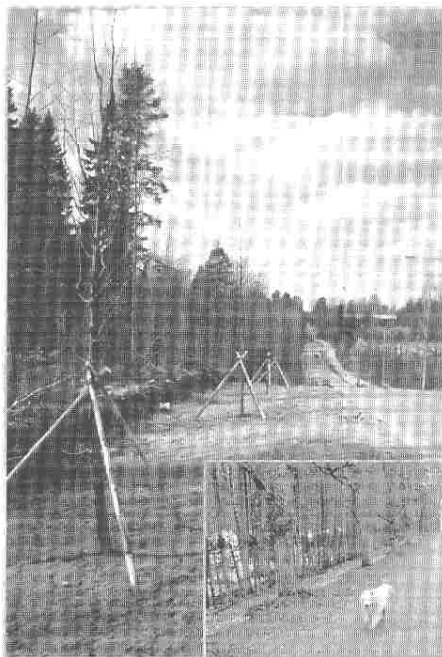
Agda, Irja ja Niilo Jäälinnä kävelyllä 1936 uudella rakenteilla olevalla Turuntielle.

1970-luvulla Jahtimestarintiekin suunniteltiin levennettäväksi. Ehkä sitten ei olisi käynyt näin...

Träskändan puistotie sai uudet lehmukset lahonneiden tilalle 1999. Takana näkyy Träskändan kartanon meijerirakennuksia, joita kesällä 2002 on alettu peruskorjata. Alemmassa kuvassa kaunis vanha lehmuskuja ja kuusiaita vuodelta 1977. (Kuva: Jouko Lindgren)

nitelmissä on korokkeet koulun kohdalle ja kiertoliittymä myös Lippajärventien ja Riistatien risteykseen.

Träskändan puistotie

Träskändan puistotie on myös kokenut olemassaolonsa aikana monia muutoksia. Nykyisen suuntansa se sai 1830-luvulla, kun Träskändan omistaja Walleen siirretti yleisen kulkureitin kulkemaan kartanonsa ja puistonsa ympäri. Vanha tie kulki puiston halki ja se tietienkin häiritsi kartanon väen rauhaa ja puistosuunnitelmia. Kerrotaan, että jopa vouti oli sakottamassa puiston läpi oikaisijoita. Walleen myös rakennutti tien vieressä kulkevan kiviaidan.

Tie oli alunperin jyrkempi, mutta 1930-luvulla tien pohjoispää madallettiin räjäyttämällä kallio, joka vieläkin on nähtävissä. Myös lehmukset kaadettiin tien tältä osalta ja vanha puusilta korvattiin kivisillalla, joka rakennettiin jostakin syystä vinoon.

Myös tämän hetkinen vuonna 1999 rakennettu silta on vinoissa. Uusi silta sai koristukseksi jyhkeät mennyttä historiaa vaalivat kivipylväät. Kaunis eteläpäähän lehmuskuja sai

myös tällöin kaatotuomion, koska vanhoista puista katkeili myrskyllä isoja oksia ja sen todettiin olevan hengenvaarallinen. Tien varteeseen istutettiin uudet lehmukset kasvamaan tulevien polvien iloksi ja kevyen liikenteen kaista levennettiin. Nyt tien eteläpää on myllerryksen kourissa, kun uutta kiertoliittymää bussipyssäkkineen rakennetaan. Koska tien liikenne on lisääntynyt huomattavasti, on siinä vaarapaikkana Heiniemeen kääntyvän tien risteys, joka jää sillalta päin porhaltavilta autoilta huomaamatta.

Helsingistä tultiin linja-autolla 1950-luvulla kesämökkijalstalle tyylikkäästi puku päällä kapsäkin kanssa. (Kuva: Soile Nyholmin albumi)

Teiden kunnossapidosta ja liikenteestä

Menneinä vuosisatoina teiden kunnossapito kuului maata omistaville talonpojille ja se hoidettiin päivätöinä, jotka jyvitettiin maanomistuksen mukaan. Näin jatkettiin aina maamme itsenäistymisvaiheeseen saakka, jolloin Suomessa säädettiin 1918 Uusi Tielaki, joka ensimmäisenä maailmassa jakoi tiet maanteihin ja paikallisteihin. Maanteiden hoito kuului valtiolle, joka vastasi myös tärkeimmistä paikallisteistä yhdessä erityisesti perustettujen tielautakuntien kanssa. Muista teistä joutui-

Lippajärventien parannussuunnitelmiin saivat asukkaat tutustua jo 1998. Alueinsinööri Reijo Rossi selostaa piirustuksia. Nyt tietä toteutetaan. (Kuva Martti Peltola)

vat käyttäjät itse vastaamaan ja siksi meidänkin alueellemme perustettiin myöhemmin useitakin yksityisiä tienhoitokuntia.

Espoon tultua 1972 kaupungiksi, tiehoitokunnista voitiin luopua, koska kaupunki otti tienhoidon vastuulleen. Silloin tehtiin meidänkin alueellemme uusia suunnitelmia ja teitä haluttiin leventää, mm. Jahtimestarintiestä piti tulla 12 m ja Jahtitiestä 10 m levyinen. Mitään ei kuitenkaan kolmeenkymmeneen vuoteen ole tapahtunut. Valtion puolesta tiestöä hoiti Tie- ja Vesirakennushallitus (1925), joka nimettiin uudelleen Tie- ja vesirakennuslaitokseksi (1964) ja sitten vain Tielaitokseksi (1990), kunnes 2000 Tielaitos muutettiin liikelaitokseksi. Saa nähdä mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Talvisin tien aukipito oli tietenkin vaikeaa, mutta 1930-luvulta alkoi yleistyä teiden auraukset. Autojen lukumäärähän ylitti vasta 1920-luvun lopulla 10 000 rajan. Linja-autot alkoivat ajaa Espoossa 20-luvulla, 1931 aloitti Kaarlo E. Kallio vuoron Kauniaisista Viherlaakson kautta Helsinkiin, Otto Nyberg eli Otto-Fiiu ajoi myös samaa reittiä, Eino Helminen ajoi linjaa Helsinki-Hämeenkylä-Laaksolahti, Wickströmin linjat ajoivat ympäri Espoota.

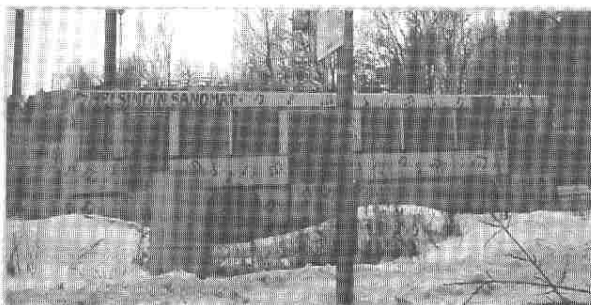
Sota-aikana linja-autot olivat harvassa. Oli vain puukaasutinautoja, joita myös häikäpöntöiksi kutsuttiin. Silloin lippajärveläiset kävelivät Kauniaisien asemalle ja jatkoivat sieltä junalla Helsinkiin. Sotien jälkeen sotakorvausteollisuus tarvitsi paljon työntekijöitä ja heitä tuli ympäri Suomea, myös siirtolaisia oli muuttanut Espooseen. Tästä johtuen linja-autoliikenne oli hyvin tiheää, Turuntietä kulki jatkuvasti paljon vuoroja Espoon eri alueil-

le ja kun pitkän matkan liikenne myös ohitti alueemme, ei busseja tarvinnut pitkään odotella.

Vuosien varrella yleinen liikenne on tietenkin kehittynyt ja Espooseenkin kulkevat sähköiset lähijunat. Näille junille Kauniaisien monet alueemme työmatkalaiset ajavat aamuisin välttääkseen liikennemuuhkia. Lisäantyneestä yksityisautoilusta johtuen nykyisin joitakin bussilinjoja ja vuoroja on vähennetty ja kun tänä vuonna valmistui Leppävaaraan asti ns. kaupunkirata, muuttuivat useat Helsinkiin alueeltamme ajavat bussilinjat yhdysliikennelinjoiksi tälle asemalle. Monet asukkaat ovat olleet tästä hyvin harmissaan ja YTV:lle on lähtenyt aiheesta kirjelmää.

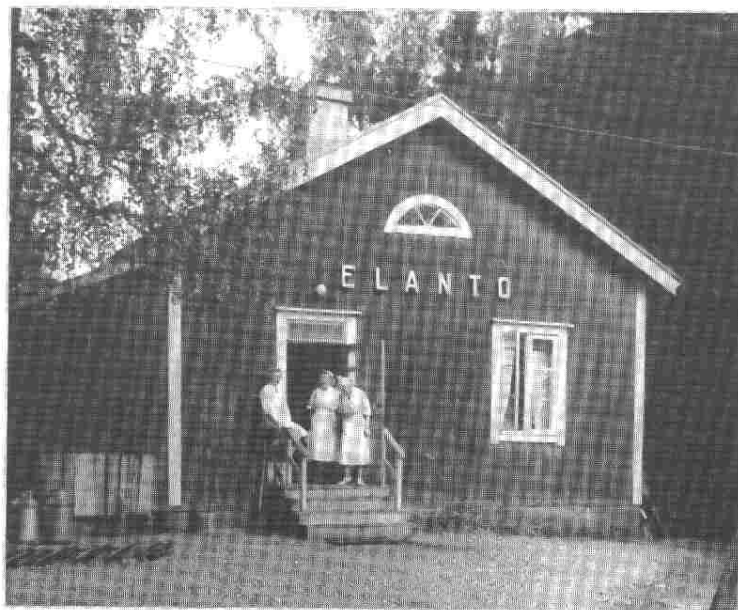
1930-luvulla olivat autot vielä harvassa. Petaksen kartanossa auto kuitenkin jo oli. (Kuva: Juhani Hämerin albumi)

Linja-autot ovat muuttuneet. Tässä nuotein koristeltu Helsingin Sanomien liikkuva mainos. HS:llä oli henkilökunnan kesäpaikka Lippajärven rannalla.

PALVELUT LIPPAJÄRVELLÄ

Kirjoittaja Riitta Sinkkonen

*Elannon myymälä aloitti toiminnan Heiniemessä vuonna 1948 entisessä Auro-
ran puistonvartijan talossa ja toimi siinä
60-luvun alkuun asti, jolloin paikalle ra-
kennettiin uusi myymälärakennus.*

*Elanto rakennutti 60-luvun alussa uuden
myymälärakennuksen ja toimi siinä yli 30
vuotta. Nyt talossa on kirjapaino.*

Posti- ja pankkipalvelut

Lippajärvellä posti on kulkenut jo monia, monia satoja vuosia. Kuninkaan-
tiehän kulki kaupunginosamme läpi ja sitä pitkin posti kulki Ruotsista
Venäjälle ja Venäjältä Ruotsiin ja tärkeisiin virastoihin Turkuun, Helsinkiin
ja Viipuriin. Lippajärven ensimmäinen asukas Morten i Kärr lienee saanut
postit kotiovelleen nykyisen Heiniityn kohdalle jo 1500-luvun puolivälissä.
Hänellähän oli arvostettu asema Espoossa, käräjien lautamiehenäkin hän
toimi.

Suomessa postilaitos perustettiin virallisesti 1630 ja kun suomalaiset
ovat tunnetusti rehtiä ja velvollisuuden tuntoista kansaa, on postipal-
veluista pyritty aina huolehtimaan hyvin. Tuntuu, että aivan vasta viime
aikoina, kun postikin on muuttunut liikelaitokseksi, palveluita pyritään
supistamaan ja postikonttoreita lakkautetaan.

Viime vuosisadalla Lippajärven lähin posti toimi ensin Kauniaisissa.
1930-luvulla Heiniemen asukkaat halusivat saada muutoksen asiaan ja
lähettivätkin asian johdosta kirjeen Helsingin postipiiriin "Herra Tarkas-
tajalle", jossa ehdottivat alueensa ohi kulkevan postiauton pysähtymistä
Träskändan puistotiellä omassa risteyksessään, jotta he saisivat postit
melkein perille. Näin tapahtuikin, lupa myönnettiin ja Heiniemi sai oman
postinsa tien varteen sijoitettuun postilaatikkoon.

Sodan jälkeen Lippajärven lähialueelle sijoitettiin aivan oikea posti-
toimisto. Träskändan mäellä puistotien vasemmalla puolella olevassa vaa-
leassa rakennuksessa, joka vieläkin on suojeltuna olemassa, oli toiminut
aiemmin Petterssonin kauppa ja kun se lopetti toimintansa, tiloissa aloit-
ti posti. Postipalveluita sai tästä toimistosta aina 1970-luvun puoliväliin
saakka, jonka jälkeen postitoimisto toimi Pihlajarinteessä jalasmökissä
siihen saakka kunnes 80-luvulla rakennettiin lippajärveläisten omalle
alueelle liikekiinteistö, johon sijoittui K-kaupan lisäksi postitoimisto.

Nyt alueemme asukkaat pystyivät hoitamaan
posti- ja postipankkiasiansa kaupassa käydes-
sään. Tästä lähipalvelusta alueella ei kuiten-
kaan saatu nauttia kahtakymmentä vuot-
ta, kun Suomen Posti alkoi saneerauksensa ja
postitoimisto lakkautettiin. Koska alueeltam-
me ei löytynyt yksityistä postiyrittäjää, me-
netimme postimme jälleen naapurikaupun-
ginosaamme, Järvenperään. Siellä aloitti 2001
yrittäjäposti kaupan yhteydessä.

*Posti toimi Auroran mäellä vanhas-
sa suojellussa rakennuksessa yli
20 vuotta. Talossa toimi ennen
sitä neiti Petterssonin kauppa.
(Kuva: Jouko Lindgren 1974)*

Tällä hetkellä lähin pankki löytyy Lähderannasta, mutta monet joutuvat menemään omaan pankkiinsa Leppävaaraan ja aina Tapiolaan saakka. Alueellemme ei ole saatu edes pankkiautomaattia monista pyynnöistä ja aloitteista huolimatta.

Hallinto-, sosiaali- ja terveystalvet

Lippajärveläisillä ei ole ollut eikä ole nytkään juurikaan yleisiä palveluita omalla alueellaan. Hallintovirastot ovat Espoon keskuksessa, sosiaaliasioiden hoidetaan Leppävaarassa ja osittain Espoon keskuksessa, Kansaneläkelaitos on Leppävaarassa, mutta työnvälitys Espoon keskuksessa. Veroasiat hoiduvat Tapiolassa.

Terveyskeskus- ja omalääkäripalvelut löytyvät Viherlaakson terveysasemalta, mutta röntgenissä täytyy käydä Leppävaarassa. Päivystyslouenteisen avun saa Jorvin ja Puolarmetsän sairaaloista.

Kirjasto ja kirjastoautot

Omalla alueellamme ei ole kirjastoa, lähimmät löytyvät Viherlaaksosta ja Laaksoalahdesta. Kun tarvitsee laajempia tietopalveluita ja lähdekirjoja, Leppävaarassa Vanhan Maantien varressa sijaitsee Espoon pääkirjasto ja Espoon keskuksessa Espoontorin tornitalossa maakuntakirjasto. Vuoden päästä varmasti monen lippajärveläisenkin kirjastomatka suuntautuu uuteen Leppävaaran keskukseseen, johon syksyllä 2003 avautuu aivan uusi pääkirjasto monine nykyaikaisine palveluineen. Päätetitkin yleisön käyttöön tulee löytymään yli sata.

Kuka ei halua lähteä kirjastopalveluita hakemaan alueemme ulkopuolelta, löytää luettavaa, kuunneltavaa ja katsottavaa Lippajärvelle tulevasta kirjastoautosta. Espoo sai ensimmäisen kirjastoautonsa jo vuonna 1964 ja Espoossa aloitti myös Suomen ensimmäinen vain lapsille tarkoitettu kirjastoauto, "Peikon-poika" 1997. Tänä vuonna saimme jälleen aivan uuden

Takana Stoltin talo. Tällä paikalla oli 50-luvun alusta Stoltin kioskki, jolla sen ajan nuorisokokoukset. Rouva Stoltin jälkeen kioskkiä piti Raimo Hänninen. Rouva Stolt perusti tähän taloon päivittäistavaramyymälän. Siihen rakennettiin myöhemmin laajennusosa, jossa nyt toimii Maran urheiluväesteliike.

Tässä talossa toimi Koti-Elanto 30 vuotta ja sen jälkeen Säästäri viisi vuotta. Nyt talo on asukkaiden harrastuskäytössä.

auton. Kirjastoautosta löytyy kirjojen lisäksi myös lehtiä, videoita, musiikkia ja äänikirjoja. Kirjastoautot pysähtyvät Lippajärvellä K-kaupan edessä, koululla, Vilniemen päiväkodilla ja Heiniemessä.

Kaupat

Ensimmäiset kaupat olivat Auroran mäellä, neiti Petterssonin kauppa ja Petaksessa 1938 avattu Wahlstedtin kauppa. 1948 Elanto tuli Lippajärvelle ja avasi myymälän Heiniemessä ja toisen 50-luvulla Petaksessa. Molemmat on jo lopettu.

Lippajärveläisiä tällä hetkellä palvelee K-market Kake, josta löytyy hyvin laajat valikoimat päivittäistavaroita ja erikoistavara-kauppana Maran urheiluväesteliike.

Kauppa tulee pihalle, kun myymäläauto kiertää useita kertoja viikossa.

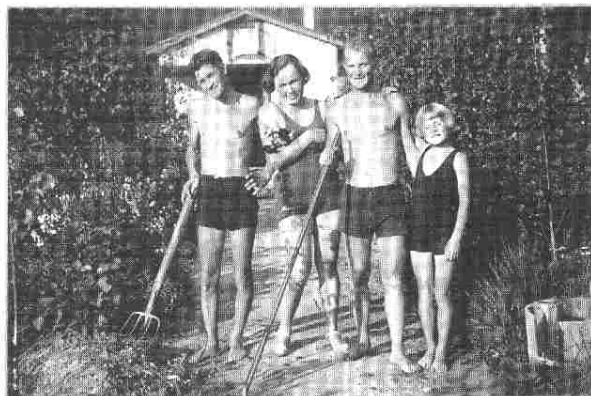
Täältä lippajärveläiset ostavat päivittäistavaraansa. Talossa on K-market Kake ja Postin jakelupalvelut.

PETAKSEN PELLON "RANTAIHMISIÄ"

Riislan ja Petaksen kartanot alkoivat myydä pellojaan 30-luvun loppupuolella kesäpaikoiksi helsinkiläisille.

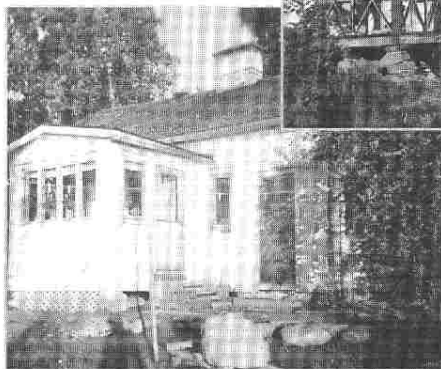
Kauniilla järvellä soudettiin ja järvestä pyydettiin kalaa.

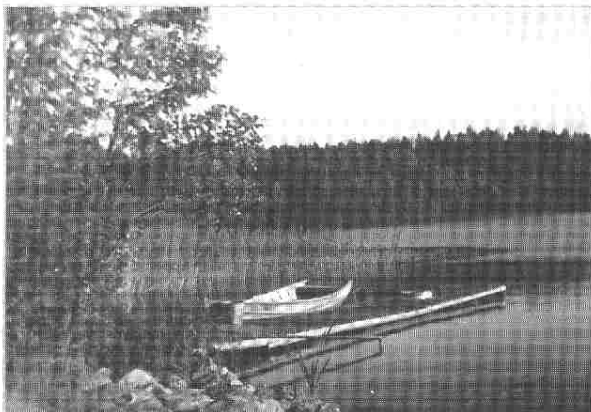
Lippajärven huvilapalstalaiset nauttivat kesästä ja viljelivät kasveja ja kasvattivat hedelmäpuita. Tässä Nyholmin perhettä palstallaan.

Jokainen rakensi omanlaisensa kesähuvilan. Toisissa oltiin vain kesällä, toiset muutettiin talviasuttaviksi

40-luvun idylliä.

Puutarhatouhujen lomassa oli hauska pulahtaa uimaan.

LIPPAJÄRVELLÄ ON HYVÄ KASVAA

Kirjoittaja | Juhani Hämeri

Koulua käytiin 1949-1959 Petaksen kartanon sivurakennuksessa. Tässä koulukuvassa 1956 kaikki oppilaat ja opettajat. Opettajat vasemmalta Sakari Vilonen, Maija Jalava, Aino Hämeri ja Inkeri Soiniitty. (Kuva: Annu Kankaanpään albumi)

KOULU 1914-1960

Viherlaaksoon perustettiin koulu 1914

Koulu ja koulutus on ollut suomalaisen kulttuurin ja hyvinvoinnin perustan pohja. Näinollen Petaksen koulun tausta on paikallaan selvittää. Viherlaakson koulun perustivat yksityishenkilöt 7.9.1914. Vaikka kunta (maalaiskunta, nykyinen Kauniainen vuoteen 1920 saakka) oli pääosiltaan ruotsinkielinen, havaittiin tarve myös suomenkielisen opetuksen alkamisesta.

Koulu toimi vuoteen 1922 yksityisin varoin. Pöytäkirjassa vuodelta 1922 todetaan koulun siirtyneen kunnan haltuun. "Palkka hieman pieneäni", todetaan pöytäkirjassa. Viherlaakson koulu sai, toimittuaan aikansa vuokrakiinteistössä, oman kiinteistönsä vuonna 1923 ja samana vuonna perustettiin alakoulun opettajan virka. Vuoteen 1930 mennessä ei oppivelvollisuutta oltu vielä täysmääräisenä toimeenpantu Viherlaakson koulun piirissä. Koulu sijaitsi suurinpiirtein samalla paikalla kuin missä Viherkallion koulu nyt on. Osoite oli Grankulla (lähin postipaikka), Viherlaakso. Mainittakoon, että Espoon ensimmäinen kansakoulu, Lagstadin koulu, perustettiin jo vuonna 1868. Sitä ennen Aurora Karamzin oli järjestänyt opetusta alaistensa lapsille. Mikä kaukonäköinen nainen tässäkin asiassa!

Koulua käytiin useassa eri koulussa

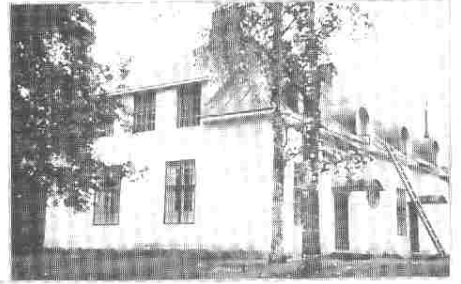
Asukasmäärä kasvoi ja sota-aika ajoi perheitä lapsineen Helsingistä Espooseen. Tästä oli seurauksena oppilastilanteen kasvu Espoon alueella. Tilanne oli vaikea. Myöskin Viherlaakson koulun toimintaa tuli laajentaa

vuokraamalla muita tiloja ja sijoittamalla oppilaita muihin kouluihin. Pahimmillaan Viherlaakson koulun oppilaita kävi neljässä paikassa. Eräs niistä oli Bembölen ruotsinkielinen koulu (rak. 1923), jossa toimivat vv. 1943-1949 Viherlaakson koulun luokat 1-2 koulun yhdessä luokkahuoneessa ja veistosalissa. Oppilaat tähän kouluun tulivat pääasiassa Petaksen alueelta. Mainittakoon, että Viherlaakson koulun silloinen koulupiiri oli sikäli vino, että pääkoulu sijaitsi aivan piirin itärajalla ja kaukaisimmat oppilaat tulivat Boddominjärven länsipuolelta.

Petaksen kartanon sivurakennus koulun käyttöön

Petaksen kartanolla meni huonosti. Kantatila palstoitettiin jatkuvasti ja perinteisen kartanon puitteet alkoivat rapistua 1940-luvun puolivälistä lähtien. Alunperin päärakennuksessa, sittemmin sivurakennuksessa aloitet-

Viherlaakson koulu, Myllykylän (nykyisin Auroran) koulun kantakoulun päärakennus purettiin 1959 ja tilalle rakennettiin Viherkallion koulu. Talo oli entisen saippuatehtaan konttori, kaunis ja rakennustaiteellisesti merkittävä. Yläkerrassa oli kolme opettaja-asuntoa. Talon purku on kulttuuriskandaali, nykyisen mittapuun mukaan se olisi ehdottomasti säilytetty jälkipolville. Kirjoittaja Juhani Hämeri syntyi tässä talossa 1937. (Kuva: Aino Oras 1935)

tiin sotien jälkeen lastenkotitoiminta. Toimintaa johti Tyyne Hämäläinen, joka oli vuokrannut Petaksen kartanorakennuksen toimintaansa varten.

Bembölen koulun käyttö Viherlaakson koulun sivukouluna päätettiin vuonna 1949, josta lähtien vuoteen 1959 Viherlaakson koulun sivukouluna toimi Petaksen kartanon sivurakennus. Koulussa toimi täysimittainen kansakoulu.

Uuteen omaan kouluun 1959

Vuonna 1959 aloitti toimintansa Myllykylän (Auroran koulu), jolla oli oma koulupiirinsä eli se otti oppilaansa omalta toiminta-alueeltansa. Rakennuksen sijaintipaikka aiheutti vilkkaan keskustelun. Sijainti sinänsä ei ollut ongelma, koulun rakentaminen Auroran puistoalueelle oli.

Koulu sai aikaan toiminnallisen painopisteen muutoksen ainakin nuorten keskuudessa. Sensijaan, että olisi hortoitlu Turuntien tuntumassa, koulu tarjosi paljon aktiviteettia; sisäurheilua, elokuvia ja erilaista muuta toimintaa. Televisio ei ollut vielä tullakseen. Muutoin kuin muistaakseni Aapo Kirvesniemen ja Jacobsonin poikien yhdessä rakentaman laitteen kautta, josta näkyi jotain ja jota me muutkin kävimme katsomassa.

Petaksen asukkaille uusi koulu oli merkittävä. Päästiin irti viherlaak-solaissidonnaisuudesta ja samalla saatiin oma ”kulttuurikeskus”. 1920-luvulta lähtenyt hanke täydentyi kylän keskelle. Koulun toiminta on sittemmin saanut vakiintuneet uomansa ja kukaan ei periaatteessa muista minkälaisia taisteluja aikoinaan käytiin. Taistelu käytiin mm. koulun raken-

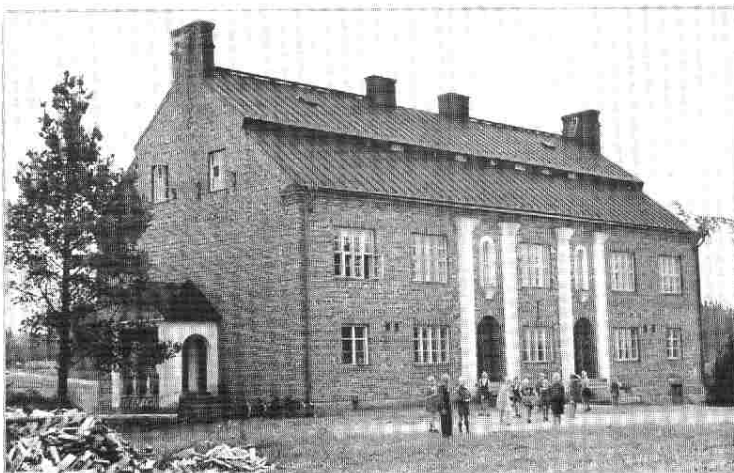
nuspaikasta. Se, että se rakennettiin Auroran puiston alueelle, herätti kotiseutu- ja kulttuuriväen vastustuksen, turhaan.

Edelläkäypää englanninkielen opetusta koulussamme

Eräs asia, joka liittyy Myllykylän koulun historiaan tulee mainita. Sillä on (mahdollisesti) myös kansallista merkitystä. 1950-luvulla kansakoululaki tai sen sovellukset antoivat mahdollisuuden kielten opiskeluun myös niiden osalta, jotka eivät menneet senaikaiseen oppikouluun Viherlaaksuun, Kauniaisiin tai peräti Helsinkiin.

Peruskouluahan ei ollut olemassa vasta kuin vuonna 1972 Espoossa. Opettaja Maija Jalava alkoi, ensimmäisenä Espoossa, toteuttaa englanninkielen opetusta espoolaisessa kansakoulussa V-VI-luokkalaisten keskuudessa. Aika oli 1950/1960-lukujen taite.

Opettaja Jalavan aloitteesta lähtenyt kieltenopetus jo hyvissä ajoin ennen yhtenäiskoulua pani Espoossa prosessin liikkeelle. Silloinen koulun autakunnan sihteeri Pentti Oirila perusti pedagogeista koostuneen työryhmän ja pian opettaja Jalavan rakentama kieltenopetus omaksuttiin koko kunnassa. Espoossa ja eritoten Myllykylän koulussa voitiin olla ylpeitä edelläkävijöitä opetuksellisessa merkityksessä.

Petaksen lapset kävivät koulua myös Bembölen koulussa. Talo on rakennettu 1923. (Kuva: Kuvaus Oy, Hki 1948)

TARINAA UUDESTA KOULURAKENNUKSESTA

Uusi Auroran kivikoulu eli Myllykylän kansakoulu jäi kuitenkin heti ahtaaksi. Oppilaita oli jälleen hajasijoitettava toisiin kouluihin muun muassa Träskändaan, Bemböleen, Karhusuolle, Viherkallioon, Rastaalaan ja Karakallioon. Johtokuntien ja kouluneuvostojen sitkeän ponnistelun ansiosta kunta saatiin rakentamaan koululle 1980-luvun alussa ensin lisäsiipi ja heti perään kaksi ”tilapäistä” parakkia. Mutta koulupiirin oppilasmäärä vain kasvoi. Luokkia oli edelleen sijoitettava toisiin kouluihin. Parhaimmillaan Auroran oppilasvahvuus oli 453 oppilaista. Koulua käytiin kaikissa mahdollisissa tiloissa muun muassa näyttämöllä ja kahdessa vuorossa. Olot paranasivat selvästi vasta 1980-luvun lopulla, kun Järvenperään saatiin oma piiri.

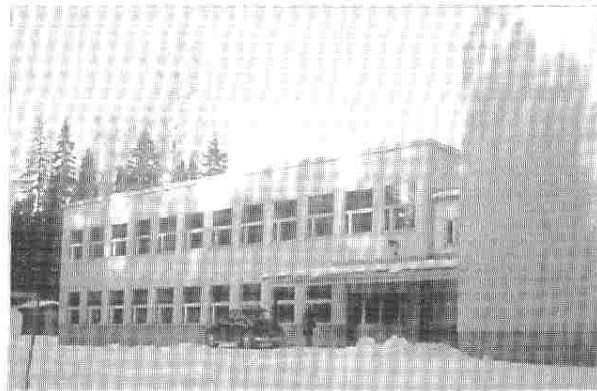
Peruskoulu ja uusia opetustapoja

Nämä vuodet olivat kasvun aikaa myös muussa mielessä. Koulutoimi kehittyi Espoossa ripeästi. Myllykylän kansakoulusta tuli vuonna 1977 Auroran peruskoulun ala-aste. Opetuksen alalla edistyi lyhyitä, esimerkiksi öljyriisin aiheuttamia taantumia lukuun ottamatta. Kaikki oppilaat saivat opetella vierasta kieltä. Ongelmia helpottamaan keksittiin tukiovetus. Opetusvälineet ja menetelmät monipuolistuivat. Monet luokat lähtivät leirikouluihin. Luokkakokoa voitiin pienentää 1-2 luokilla 25:een oppilaaseen.

Auroran koulun pihalla vietetään myös vapaa-aikaa.

Kirjoittajat Martti Hellström ja Jorma Lehto

Myllykylän koulu, nykyisin Auroran koulu
(Kuva: Juhani Hämeri 1962)

*Keväisin koululla viete-
tään Aurora-päivää. Kou-
lun käytävät täyttyvät lip-
pajarveläisistä, jotka tule-
vat katsomaan ja kuu-
lemaan oppilaiden esittä-
mää ohjelmaa.
(Kuva: Jorma Lehto)*

Koulun opettajia ja rehtoria pyydettiin viranomaistyöryhmiin ja eri puolille Suomea kertomaan ideoistaan. Oppilastoimitus voitti Iltalehden koululaisreportterikisan. Keväällä 1992 Peppi-projekti edusti opetushallituksen pyynnöstä Suomea menestyksellä kansainvä-
lisessä lastenpäivän tapahtumassa New Yor-
kissa. Koulun ja kodin yhteistyö tiivistyi, Au-
roran Uutisissa, luokkatoimikuntien hankki-
missa tietokoneissa ja Auroran päivän tempa-
uksissa.

Lama aiheutti supistuksia

Laman alettua vuonna 1993 Auroran koulu joutui supistamaan viisi prosenttia tuntike-
hyksestä. Oppilaiden viikoittaista työaikaa laskettiin ja käyttöön otettiin suuryhmittä.
Ruokakustannuksia jouduttiin vähentämään raskaalla kädellä.

Myös osasta tukipetusta jouduttiin luopumaan. Koulun opetusväli-
neisiin, kirjoihin jne. varatut määrärahat putosivat lähes viidenneksellä ja
Espoon kaupunki päätti panna kaikki työntekijänsä pakkolomalle kolmeksi
viikoksi. Koulussa oli pakko keskittyä kaikkein tärkeimpään; esimerkiksi
pakkolomat sijoitettiin siten, että mieluummin luovuttiin kevätkuuhlistasta kuin
perusoppiaineiden opetuksen tason laskusta. Vielä vuosikymmenen puo-
livälissä Auroran koulussa elettiin säästöjen aikaa mutta ennen uuden
vuosituhannen alkua tunneliin päästä alkoi jo näkyä valoa. Muun muassa
koulurakennuksen laajennuksen luvattiin toteutuvan muutaman vuoden
kuluessa.

Ilmaisu, taideaineita ja esitelmää

Viime vuosina koulun toimintaa on edelleen leimannut ilmaisu- ja taide-
aineiden painottaminen. Auroran koululla on myös järjestetty useita Stu-
dia Aurora-esitelmätilaisuuksia. Koti- ja koulu yhdistyksen, Seurakunnan ja
Mannerheimin lastensuojeluliiton tilaisuuksissa ovat esitelmöineet muun
muassa lastenpsykiatri Jari Sinkkonen, näyttelijä Kari Väänänen, arkkiaatri
Risto Pelkonen, elokuvakriitikko Jukka Kajava ja psykiatri Ben Fuhrman,
jonka Muksuoppi-nimistä menetelmää edelleen sovelletaan Auroran kou-
lussa. Jokakeväiset retket Luunjaan Tarton lähelle ovat myös olleet arvok-
kaana lisänä yhteishengen luomisessa.

Tänä syksynä Espoon koulutointa varjosti uhka uusista rajuista sääs-
töistä, joita oppilaiden vanhemmat kiivaasti vastustivat. Kansanliike vas-
tusti muun muassa kaavailuja nostaa oppilasryhmien kokoja. Samalla oltiin
valmiita jopa kunnallisen veroäyrin nostoon, jotta säästöiltä vältyttäisiin.
Lippajarveläisten kouluhuolet olivat näyttävästi esillä tiedotusvälineissä;
muun muassa Helsingin Sanomat raportoi laajasti asiasta samoin kuin Ylen
radiouutiset ja Länsiväylä-lehti.

*Vuonna 1999 Aurora-päivänä esiin-
tyi paikallinen "Spice Girls".
(Kuva: Jorma Lehto)*

PÄIVÄKODIT

Alueellamme toimii tällä hetkellä kolme kunnallista ja yksi yksityinen isompi päiväkotikoti. Lippajärven asukasluvun kasvaessa on tietenkin myös lasten päivähoiton tarve lisääntynyt ja parina viime vuonna olemmekin saaneet peräti kolme uutta lasten päivähoitotilaa.

Vilniemen päiväkotikoti on vanhin, se perustettiin jo vuonna 1984 Vilniemen korkeimmalle kohdalle. Sieltä on jo monet ikäpolvet startanneet elämänteille. Päiväkodista löytyy monenlaisia tiloja eri ikäisille lapsille. 6-vuotiaille on kolme esikouluryhmää eli eskaria, joista kaksi on puolipäiväistä ja yksi kokopäiväinen. Jokaisessa eskariyhmässä on 15 lasta. Lapsista 21 on 3-5 -vuotiaita, seimi-ikäisiä 12 ja ryhmäpäiväkodissa 8 lasta.

Päiväkotikoti Oravanpoika toimii Vilniemen päiväkodin viereen vuonna 2000 valmistuneessa uudisrakennuksessa. Alunperin sen piti myös olla kunnallinen, mutta kaupungin määrärahojen puutteessa se toimii yksityisenä ostopalvelupäiväkotina.

Heiniemen päiväkotikoti on viimeisimmäksi valmistunut. Sinne lapset pääsivät vuonna 2001 aivan uusiin mittatilaustyönä tehtyihin tiloihin, jotka suunnitteli lippajärveläinen arkkitehti Päivi Savio. Hän on suunnitellut Espooseen monia päiväkotiteja, mm. Auroranportin uuden päiväkodin. Heiniemessä on tilat 40 lapselle, pienten lasten ryhmän koko on 12 lasta ja isompien 21 lasta.

Auroranniityn päiväkotikoti toimii Auroran seurakuntatalon yhteydessä. Siellä leikkii päivittäin 21 lasta, jotka ovat 3-5 -vuotiaita.

Päiväkodeissa panostetaan luonnolliseen liikuntaan ja leikkiin, opetetaan hyviä tapoja ja vuorovaikutussuhteita ja huolehditaan kaikin puolin lasten viihtymisestä. Ulkoleikkeihin on jokaisella päiväkodilla omat pihalueet monine leikki- ja urheiluvälineineen. Talvisin lasketaan liukumäkeä, koska jokaisella pihalla on mahdollisuus luisuun.

LASTENKODIT

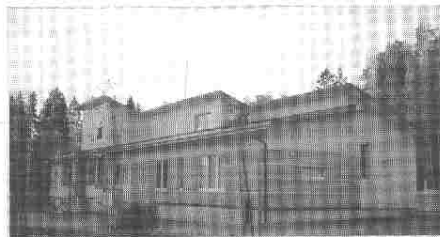
Lippajärven ympäristössä on jo 1920-luvulta asti ollut lastenkotitoimintaa. Alue on katsottu rauhalliseksi ja turvalliseksi lasten oleskeluun. Alkuvuosina Lippajärvelle lähetettiin lapsia jopa tervehtymään. Kun ei vielä ollut antibiootteja, lapsia vaivaavien kuumeiden ja keuhkosairauksien toivottiin parantuvan helpommin leppeämmässä sisämaan ilmassa Helsingin raakojen tuulien sijaan. Lastenkotiin joutui myös sittemmin sotaorpoja ja kun perheet saattoivat olla hyvinkin isoja, ei vanhemmilla aina riittänyt ruokaa ja voimia kaikkien lasten hoitoon. Useammatkin julkisuuden henkilöt ovat maininneet olleensa Lippajärvellä lastenkodissa.

Lapsilla on hauskaa esiintyessään juhlassa vanhemmilleen.
(Kuva: Arja Mikkonen)

1940-luvulla lastenkotina toimi myös Petaksen kartano, jossa Tyyne Hämäläinen johti toimintaa. Lastenkotina 50-60 -luvulla oli myös koulua vastapäätä oleva harmaalevyinen omakotitalo. Se oli ollut opetusneuvos Pekkarisen talo, jonka hän oli testamennut Pelastakaa Lapset ry:lle. Johtajattarena lastenkodissa toimi Taimi Talikainen, joka kertoi lasten olleen ilahtuneita päästyään tällaiseen pieneen kodinomaiseen taloon, jossa oli puutarha omena- ja päärynäpuineen ja järvi lähellä. Talo on toiminut sittemmin seurakunnan kerhotilana. Nykyään siellä toimii myös koululaisten iltapäiväkerho. Lastenkodin toiminta jatkuu edelleen alueemme Myllykylän lastenkodissa, joka tekee äärettömän tärkeää työtä ja toimii tiiviissä yhteistyössä Auroran koulun kanssa.

1960-luvulla Lippajärvellä sijaitsi myös poikakoti nykyisen Heiniityn ja Heiniemen välimaastossa. Alueella sitä kutsuttiin "poikien kaupungiksi". Sen nurkilla nuorisokokoukset, varsinkin tytöt kävivät ahkerasti tekemässä tuttavuutta poikien kanssa. Poikakodissa oli myös nuorten oleskelutila, jossa sai pelata coronaa ja juoda teetä. Myös siellä paikalliset nuoret vierailivat ahkerasti. 60-luvulla Auroran vanhoissa meijerirakennuksissa oli myös kesäsiirtolatoimintaa.

Vasemmassa kuvassa Vilniemen päiväkodin vanhempi osa.

Oikeassa kuvassa Heiniityn vuonna 2001 rakennettu uusi päiväkotikoti. Tällä paikalla sijaitsi Lippajärven ensimmäinen talo jo 1500-luvulla.

LIPPAJÄRVEN ASUKKAIDEN HAASTATTELUJA JA MIELENKIINTOISTA HISTORIAA

OLOF HULTMAN - LIPPAJÄRVEN IKÄPRESIDENTTI

Olof Hultman oli hoidattamassa sairaalassa jalkaansa, mutta se ei estänyt vanhojen asioiden muistelemista.

Haastattelija Aapo Kirvesniemi

Eräs tunnetuimpia Lippajärven kanta-asukkaita on 95 vuotias Olof Hultman. Me jo eläkeiässä olevat muistamme Hultmanin pariskunnan elävästi. Komea suoraryhtinen miehekäs suomalainen mies ja hänen vaimonsa samaa sorttia, vaalea, sorja, ripeäliikkeinen. Kylällä heitä nähtiin milloin missäkin askareessa. Eikä polvi pojasta pahentunut, varsinkin esikoinen -33 syntynyt Pentti tunnettiin rehtinä lupaavana urheilijanuorukaisena.

Eräänä kauniina iltapäivänä tarjoutui meille tilaisuus Lippajärven asioiden muisteluun Olof Hultmanin ja hänen poikiensa Pentin ja Paulin kanssa. Vanhaisäntä Hultman tavattiin tosin hieman lepäilemässä Puolarmetsän sairaalassa, koska jaloissa oli jotain pientä "kremppeä". Yksinään hän on elellyt talossaan tullen vielä omin voimin toimeen, senjälkeen kun emäntä jo poistui hänen viereltään. Pojantytär on auttanut milloin apua on tarvittu. Kuulo on hieman heikentynyt, mutta oman pojan Pentin ääni tuntui menevän vaivatta perille ja Pentille kiitos "tulkkina" olemisesta. Muistelut tulivatkin sitten reippaasti ja elävästi. Hyvin olivat monenlaiset pikkuseikatkin kylän entisestä elämästä ja eläjästä muistissa.

Riuska työmies ja kartanon hevuskuski

Hultmann on jo toisessa polvessa espoolaisia. Olofin isä Janne oli renkinä Snettansin tilalla pohjois-Espoossa, jossa myös hänen tuleva vaimonsa Hanna Sivonen oli työssä. Nuoret menivät naimisiin ja muuttivat toiseen espoolaiseen kartanoon Hovin kartanoon. Sieltä vaikeisiin työaikoihin kyllästynyt Janne Hannansa kanssa muutti Vihtiin, jossa Olof syntyi 1907. Lapsia tuli perheeseen sitten useampia ja perhe muutti takaisin Espooseen Pakankylään. Pakankylän kartano eli Backby oli eräs Espoon mahtavimmista kartanoista kautta aikojen ja siellä oli myös siihen ai-

kaan harvinainen kansakoulu, jota Olofkin kävi. Perhe muutti vielä kerran palaten vanhaan tuttuun Hovin kartanoon. Olofin haave oli päästä kansakoulun jälkeen poliisikouluun, tämä haave ei hänelle toteutunut. Hänen toverinsa Nikander onnistui tässä pyrkimyksessä ja vaikutti sitten vuosikymmeniä tunnettuna virkavallan edustajana.

Olof Hultman avioiduttuaan muutti sitten Petakseen nykyisen pujottelumäen läheisyyteen Sundberg`ien taloon. Perhe kasvoi ja esikoispoika Pentti syntyi vuonna 1933. Hultmannit ehtivät asua myös Träskändan puolella Auroran meijerikoulua vastapäätä olevassa rakennuksessa ja vähän myöhemmin vielä nykyisen Träskändan Puistotien mäenpäällä olevassa vaaleassa rakennuksessa, jossa silloin oli kuuluisa neiti Petterssonin kauppa ja myöhemmin 1960-luvulla posti.

Olof oli riuska ja monenlaisia töitä osaanuori perheensä ja aluksi teki etupäässä maatöitä. Vakituinen hyvä työpaikka löytyi 1938 Kauniaisten koulun oppilaskodin talonmiehenä.

Vuonna 1943 Olofista tuli lopullisesti petaslainen kuten silloin seutua nimitettiin, kun hän hankki oman maapaikan ja rakensi talonsa. Tila lohkottiin Petaksen kartanon maista.

Olof oli aluksi töissä keikkahommissa myös Riislan kartanossa. Riisla työllisti muitakin Petaksen miehiä, mm. Eklundin, joka teki kirvesmies töitä Riislalle. Vuorineuvos Riisla oli kuulemma hyvinkin tarkka ja jämpä mies, mutta sovitun mukaisesta työstä hän maksoi sovitun ja yleensä hyvän palkan.

Olof oli myös hevoskuskina kun Hovin kartanon rouvaa piti ajeluttaa katetuilla rattailta. Joskus käytiin jopa Kilon kartanossa asti, jossa rouvalla oli sukulaisia.

Sodassa Hultman oli huoltojoukoissa ja kertoi ajaneensa menokuormissa ruokaa ja tulokuormissa ruumiita. Pikkupojan muisteluksia hänellä oli myös vuoden 1918 vaiheilta. Saksalaiset joukot olivat joutuneet Kauniaisen mäessä tulitaisteluun, jossa kolme punaisten puolella taistellutta oli

kaatunut. Joukot olivat sen jälkeen menneet luultavasti tarkastusmatkalle ja hevosia vaatimaan Bodomiin ja siitä edelleen Röylään. Ilmeisesti Pakankylän tienoilla Olof oli istunut saksalaisen sotilaan polvella ja saanut karamellin.

Hultmaneilla oli yksi Petaksen harvoista saunoista, jota edes kirvesmies Eklundilla ei ollut. Monet naapurit kävivät siksi Hultmaneilla saunassa, naiset kävivät yhdessä lasten kanssa ja miehet keskenään, perhekohtaista saunakäytäntöä ei silloin ollut.

BIRGER HEMMING - KIVIMIEHESTÄ HEINIEMEN OLTERMANNIKSI

Haastattelija | Aapo Kirvesniemi

Heiniemen kyläyhteisössä Birger Hemming nauttii Oltermannin eli kylänvanhimman arvonimeä. Titteliin kuuluu näkyvänä symbolina kylänvanhimman sauva, joka on ollut Heiniemen kaikilla oltermanneilla vuodesta -35 lähtien. Sauva ojennettiin hänelle asiaan kuuluvien seremonioiden täyttäessään 80 vuotta. Juhlat pidettiin upouudessa seurakuntatalossa ja suuri sukulaisten, ystävien ja naapurien joukko oli nuorekasta, arvostettua lippajärveläistä onnittelemassa. Birger Hemming kuvassa oikealla. Vasemmalla Aapo Kirvesniemi.

Birger Hmming, s. 1920, on vanhoja espoolaisia. Hänen isänsä oli ollut poliisina nuoruudessaan, mutta siirtyi kivimiehen ammattiin jo 10-luvulla ennen itsenäistymisen aikaa. Espoossa oli tuolloin toiminnassa olevia kivilouhimoita, jotka hyödynsivät Pitkäjärven pohjoispuolella olevaa laajaa graniittialuetta. Kivi tunnetaan Bodomin graniittina.

Hemming tutustui kivitöihin jo aivan nuorena poikana, koska lähin louhos oli tuskin kivenheiton päässä kodista, Niipperissä. Hän muistaa Träskändan maatiesillan muutos- ja korjaustyöt vuodelta -30, jolloin paikalla ollut puusilta purettiin ja sillan tukikivetykset rakennettiin. Hyvin ne tulivatkin tehdyksi, koska kestivät seuraavaan korjaukseen eli melkein 70 vuotta. Varmasti ne olisivat kestäneet pidempäänkin, mutta koska siltaa viime korjauksessa levennettiin, piti kivetyksetkin korjata.

Samana vuonna 1930 sillalta ylös johtavan nykyisen Träskändan puistotien pohjoispäätä madallettiin räjäyttämällä. Mäen viimeinen nypylä oli jyrkkä ja silloisille autoille tuotti suuria vaikeuksia päästä siitä ylös.

Samanlainen korjaus muuten tehtiin viimeksikin sillan levennyksen yhteydessä muutama vuosi sitten. Joen etelän puoleinen mäki, siis Pekan Pikapainolta alkava oli myös nykyistä jyrkempi. Espooseen Lindholmin sahalle menevät tukkikuormat kulkivat mieluummin puiston läpi menevää vanhaa Kunninkaantietä välttääkseen Träskändan hankalan mäen.

Työntekoa opeteltiin Hemmingin perheessä jo pikkupojasta lähtien. Birger Hemming kertoi varsinaisessa ansiotyössä olleensa Thomenin tilalla, joka sijaitsi Brännbergassa. Hän oli paimentamassa karjaa ja sai työstä tietysti mieluisan korvauksen.

Kivimiehen vaativassa ja raskaassa ammatissa

Voimien karttuessa rupesi isän esimerkki kiivihommista kiinnostamaan. Suomen Kiviteollisuus Oy oli vuokrannut hyvät tasalaatuis-kiviset kalliit paikalliselta maanomistajalta ja kivitöitä riitti. Louhos työllisti parhaillaan kymmeniä kivimiehiä ja heidän apupoikiaan.

Rakennuskivien louhinta oli rankkaa työtä. Kallioon porattavat reiät hakattiin teräsporalla ja vain suurempien paasien irroituksessa käytettiin ruutia. Dynamiittia ei yleensä käytetty, koska se oli liian tehokasta. Suuret paadet täytyi vain saada irti, ne eivät saaneet särkyä räjähdysken voimasta liian pieniksi pirstaleiksi. Irroitettu paasi kaadettiin kankien ja taljojen avulla alemmas. Sopivaan paikkaan kangettuna paadesta alettiin kiilausmenetelmällä irroittaa pienempiä tilat- tuja kappaleita. Kiilojen varteen piti jälleen tehdä porareikiä. Reiän saattoi tehdä yksinään, kivimiehen vasaralla eli moskalla hakaten ja toisella kädellä talttateräistä poraa ohjaten ja samalla poraa pyörittäen. Suurempi teho aikaansaatiin, jos toinen mies vain löi moukarilla ja toinen ohjasi poraa ja pyöritti sitä. Tehoa voitiin edelleen nostaa lisäämällä toinen moukarin heiluttaja. Useampia ei siten enää mahtunutkaan. Reikää pystyttiin työpäivän kuluessa tekemään yleensä korkeinta kymmenisen metriä. Nykyisin paineilma- tai sähköporakoneella kovametalliporalla voidaan hyvissä olosuhteissa porata pari metriä minuutissa!

Porareissä piti olla vettä, veden paine purskutti irronneen kivimurskan eli soijan ylös reiästä. Jotta soijan roiskunta ei häiritsisi toimintaa oli poran ympärille tehty kuusen- havuista narulla tai rautalangalla yhteensidot- tu pieni ikään kuin havuseppele. Se päästi veden ja soijan läpi, mutta esti suuremmat rois- kaukset. Kiven louhinnan kaikki niksit Birger Hemming oppi käytännön töissä. Onpa hänellä vieläkin kotinsa liiterissä täydellinen ko- koelma kivimiehen työkaluja. Nykyisen Hei- niemi 5:n kodin portaat ja kivijalka kertovat alan mestarin korkeasta ammattitaidosta.

Lippajärven alueella on monia graniittisia portinpylväitä muistona lähitöillä olleista kivilouhoksista ja kivimiehiä ammatista. (Kuva: Jouko Lindgren)

Harrastuksena puutarhan hoitoa ja kalastusta

Sodan aikana Hemming palveli mm. Kokkolan sotilassairaalassa ja tältä reissulta hän löysi itselleen vaimon. Kun sodat oli sodittu, oli mukava ryhtyä omaa kotia rakentamaan. Birger Hemmingin täti Aina Hemming oli jo vuodesta -38 asunut omassa pienessä talviasuttavassa talossaan Heiniemessä, jossa Birger oli tottunut käymään jo siitä lähtien monenlaisissa asioissa tätiään katsomassa ja auttamassa. Tädin kanssa päästiin kauppoihin ja -47 alkoi Birgerille ja hänen vaimolleen Sirkalle työntäyteinen aika, kun oma koti oli rakennettava. Kätevältä mieheltä se sitten joutuisasti syntyi, ja perhekin laajeni melko pian kahdella pojalla ja tyttärellä.

Työpaikka oli myös vaihtunut, kivipöly ja raskaat moukarit olivat vaihtuneet paljon fiinimpään ja teknillisempään työhön, Birger Hemming työskenteli Aga Oy:ssä kaasuosastolla, ensin Helsingissä ja yhtiön siirtyessä myöhemmin Kiloon meni Birger sinne ja oli yhtiössä eläkeikään saakka.

Aina-täti oli innokas kasvimaan hoitaja, mutta vielä huikeampiin saavutuksiin on Birger tässä mieliharrastuksessaan päässyt. Tuskin on ensimmäinen päivi keväällä paljastunut, kun jo jotain siementä siihen ollaan istuttamassa. Pellot on raivattu palstan eteläreunalle ja hyvin tuntuu joka neliö maan anteja taitavan puutarhurin hoivissa antavan. Raparperin varret ovat kuin pesäpallomailat, ja kunkin vuoden suurin; olkoon se sitten milloin tomaatti, lanttu tai milloin mikäkin juures tuntuu pellostä irtoavan. Länsiväylän syysuutisista niistä olemme kuvien kanssa saaneet tietoa.

Toinen nyt jo vähemmälle jäänyt harrastus on ollut kalastus. Träskända Fiskelag eli Järvenperän kalastuskunta on saanut nauttia Birger Hemmingin puheenjohtajuudesta kymmeniä vuosia, ja hänen keväiselle ennätysmaille ei kukaan ole vertaa löytänyt. Auliisti on hän naapureille kalapaikkoja neuvonut, mutta tarvitaan kalastuksessa menestymiseen jotain muutakin kuin kalapaikka.

li kevät tuloillaan, kun lääkäri Arvo Ylppö v. 1929 esitti vanhemmilleni minun muuttoa merellisestä Helsingistä, sen raa'asta ilmasta, terveydelleni paremmin soveltuvaan sisämaan ilmastoon. Olin juuri sairastanut elämäni kolmannen keuhkokuumeen neljän ikäisenä. Arvo Ylppö (myöhemmin arkkiaatri) tiesi hyvän yksityisen lasten täysihoidolan Viherlaaksossa, Lippajärven rannalla, Kuusiniemessä. Ylppö oli lastenkodin lääkäri ja valvoi sen toimintaa. Lastenkodin omisti neiti Tyyne Hämäläinen ja hän otti eri ikäisiä lapsia hoitoon näiden vanhempien ollessa matkoilla tai kun muusta syystä vanhemmat tarvitsivat apua.

Vanhempani "laittoivat" ensin tähän täysihoidolaan minut ja kolmen ikäisen Eino-veljeni, samana vuonna tuli myös sisaremmeni Anita ja kolmen vuoden kuluttua Sinikka-sisaremmeni. Tämä ilmaston vaihdosretki muuttui pitkäksi. Se muuttui viideksitoistavuodeksi.

Kansa- ja oppikouluvaiheemme kävimme Viherlaaksossa ja sieltä käsin Helsingissä. Erityisellä lämmöllä muistelen alakansakolun Aino Orasta (myöhemmin rouva Hämeri). Hän opetti oppilaitaan suurella lämmöllä ja kyynelsilmin hän toivotti onnea elämän taipaleelle oppilailleen, joista hän joutui luopumaan, kun he siirtyivät yläkansakouluun syksyllä.

Urheilua harrastettiin kesällä ja talvella

1934 oli avattu Bad Grankullan kylpylän yhteyteen suuri mäki. Kävin sen katsomassa potkukelkalla. Samoin veljeni. Totesimme: ISO ON ! Tuolloin merkitsi meille mäki oikolaskua. Pujotteluhidastus oli silloin vieras asia. Petrelius/Pertamon kiinteistön, jossa täysihoidola toimi, töyräät olivat jyrkät ja riittivät tuossa elämän vaiheessa vielä. 14.1.1934 vihittiin sittemmin pujottelurinteenä tutuksi tullut Bad Grankullan rinne laskettelijoiden käyttöön. Se oli Suomen ensimmäinen vartavasten tähän urheiluun raivattu. Laskettelua oli Suomessa kyllä harrastettu Lapissa ja Pohjois-Karjalassa paikoilla, jotka olivat luonnostaan puista vapaita.

Hiihto oli talvinen harrastus ja kesäisin yleisurheiltiin lajeja laidasta laitaan. Elokuisin oli sitten Olympialaset Artmanneilla. Eero ja Veikko Artman, Eino ja minä mittailimme sitten lukuisissa lajeissa paremmuuden. Kun kisa oli kisailtu, tarjosi poikien äiti raikkaan mehun kera pullaviipaleen.

Kalansaalis ja halonhakkuuta

Kesäiltoina 1930-luvulla lipui pitkin Lippajärven tyyntä pintaa veneet uistimia vetäen. Hauen saanti oli mielessä soutajilla. Kyllä he niitä saivatkin. Oma suursaaliini oli ongella nostamani lahna. Se taisi olla 15 cm pitkä. Fanny Moisio, lasten kokki, paistoi sen minulle. Kyllä se maistui. Siitä ei kuitenkaan syntynyt kimmoketta kalastusharrastukselle.

1936 muutti täysihoidola Kuusiniemestä Lippajärven länsipäähän, Petaksen kartanon päärakennukseen. Tämä oli oiva paikka asua, urheilla, tehdä

Suomen laskettelun uranuurtaja Osmo Kalpala vietti lapsuus- ja nuoruusvuosiensa järvemme rannalla ja näki Kauniaisissa ensimmäisen kerran kuvassa olevan Grankullan pujottelurinteen. Myöhemmin hän asui rinteen läheisyydessä ja osallistui rinteen ylläpitoon. Suuremmat rinteet löytyvät Kalpalinnan laskettelukuksesta.

puutöitä ja lukea kirjallisuutta. Halonhakkuu siellä ei ollut työtä. Se oli urheilua. Yleensä kaikessa tekemisessä oli urheilun maku. Kun Toivo Mantila rakensi vaimolleen ja itselleen omakotitalaan, niin oli hänen apurinsa. Auttaminen ja tekeminen oli hauskaa. "Topilta" luisti juttu, jota oli hauska kuunnella ja tekemisen taidot karttuivat. Eräässä sotavuosien vaiheessa hakkasin pystystä 100 mottia. Kun Toivo Mantila sai käskyn hakata 25 mottia, niin teimme sen urakan yhdessä Aurora Karamzinin puistossa justeerilla sahaten ja lekoja ja kiiloja halkaisuun käyttäen. Ensimmäinen puusta syntyi 5,5 mottia eli 1x1x1,10 mottia halkoja. Runko oli 93 cm halkaisijaltaan. Kaikista tekemisistä on jäänyt hyvä muisto ja taitoja vuosien varrelle. Paikkakunnalta sitten Helsinkiin 1944 muutettuani olen vierailut tuttuja tapailmassa. Lippajärven seutu oli maalaiselämää yhdistettynä kaupunkilaisen taitoihin, Helsinki kun oli niin lähellä.

SOILE LOIKKANEN - MUISTOJA LIPPAJÄRVEN RANNALTA

Nyholmin perheellä oli kesähuvila Lippajärven rannalla vuodesta 1936. Huvilan paikka oli silloisessa Petaksessa, Tamminiemen juurella, Kauniaisten rajalla, Riislan kartanon mailla. Paikan omisti aikanaan Halla-niminen henkilö, joka möi tontin ja lähti Amerikkaan. Tämän amerikkalaisen omistama talo lienee vieläkin Lippajärven rannalla. Soile o.s. Nyholm miettii lähinaapuriensa vaiheita:

Viereiset Lehmuskosket ostivat tonttinsa jo 20-luvulla. Lehmuskosken tontille on nyt rakennettu uutta.

Kirjailija Juhani Ahon pojanpoika omisti laajalti Tamminiemeä, jossa vieläkin asunee hänen perillisiänsä. Soile muistaa hyvin, että Ahon omistaman järviolueen pohja oli hyvin vetinen, mutta siinä oli erittäin hyvä kaivo. Lieneekö jäljellä?

Tonttinsa pienemmällä puolella olleen talon Aho myi kukka-kauppias Syväselle, jonka tytär oli perinteikkään Runebergin Kukan omistaja.

Vielä on mielessä saksalainen perhe, jonka pihassa oli tynnyri-sauna ja jonka isäntä soitti huilua kesäillan istujaisissa.

Huvilarivistö jatkui rakennusmestari Reunasan huvilana ja sen jälkeen tuli suuren huonekaluliikkeen omistajan kesäpaikka.

Kaikki alueen asukkaat olivat 30-luvulla kesäasukkaita, jotka olivat tulleet paikkakunnalle lähes samanaikaisesti, kun kartano ilmoitti lehdessä palstat myytäväksi. Niinpä asukkaat tunsivat toisensa, viettivät paljon aikaa yhdessä ja perustivat mm. yksityisen tiekunnan, jota voisi pitää asukastoiminnan alkuna.

Sen ajan yleinen uimaranta, tiuhaan käytetty, sijaitsi Kolkeranankujan päässä. Sinne johti yksi tie. Järven toiselle puolelle piti soutaa pienen polun päähän, josta sitten taivallettiin, etupäässä "Helsingin herrojen" seurueena mäen päälle, Siestan ravintolaan juhlimaan. Yöllä palattiin Lippajärven rantaan, josta soudettiin kotihuvilalle.

Lippajärven etelärannalle valmistui sittemmin Kodinhoitajaopisto, joka omaleimaisine rakennustyylineen on paikalla vieläkin, sekä Kansaneläkelaitoksen omistama huvila ja sauna "herroille".

Kun Vilniemeä vastapäätä oli Karhumäen veljesten huvila ja Nuuniityssä Helsingin Sanomien mökkialue, jonka palstat on vieläkin nähtävissä, riitti silloisen Soile Nyholmin korvillekin makoisia kesätarinoita.

Kun Petaksen kartano myytiin ja samalla myytiin myös kaikki omistajan metsät palstoiksi, haastatettava muistelee. Riislan kartanon alue oli rakentamaton Petaksen riihelle asti ja sen pellot levittyivät Vilniemen alueelle. Ansatie alapuolella oli 40-50-luvulla iso kauppa-putarha tomaattiviljelmiseen.

Huvila-asukkaita kutsuttiin "rantaihmisiksi"

Vakituisia asukkaita alueelle tuli vasta, kun tontteja ruvettiin pilkkomaan 40-50-luvulla. Rantatontit puolitettiin ja aluksi rakennettiin yläpuolet. Lippajärvellä 70-luvulla vieraillessaan Soile Loikkanen havaitsi

siellä olevan vielä samoja rakennuksia kuin nuoruudessaan. "Rantaihmisiksi" nimitetyillä asukkaila oli etenkin sota-aikana kaikilla viljelyspalstoja ja kotieläimiäkin. Nyholmin perheessäkin kuusi kanaa ja sika. Omenat, marjat, mansikat, kriikunat ja kirsikat kasvatettiin ja jopa vietiin aamuisin myytäväksi Kauppatorille. Myös kalaa tuli Lippajärvestä paljon. Nyholmin perhekin sai viiden kilon haulen.

Huvila-asukkaat viettivät aikaa yhdessä ja hoitivat yhteisiä intressejään. Tiesiat olivat tärkeitä. Huviloitten välistä tietä jouduttiin nostamaan ja kiveämään ajamalla sinne viisikymmentä kuormaa täytettä ja mukulakiviä

Yleistä liikennettä voitiin käyttää soutamalla yli järven Dalkullaan, josta meni polku Turuntielle, jota pitkin kulki linja-auto Kauniaiisiin ja Espooseen. Näillä kyydeillä kuljettiin myös pitkälle syksyn kouluun ja työhön. Autoja oli pari kolme.

Sunnuntaisin vierailulle tulevat huusivat vastarannalta etunimellä isäntäänsä ja jokainen tiesi kenen luokse vieraisille oltiin menossa.

Kun Turuntie valmistui 30-luvun lopulla ja sitä pitkin alkoi kulkea säännöllinen linja-autoliikenne Helsinkiin, kulkeminen helpottui huomattavasti.

Jotain noitten aikojen muistoista leijuu vieläkin Lippajärven yllä Soile Loikkasen kertoessa tarinaansa.

Naiskauneutta. Kuvassa Soile Nyholm, Lempi Nyholm, neiti Virtanen, Jenny Rautiainen, Sylvia Kankaanniemi, Laila Artama ja neiti Salminen.

MÄRTHA GRANDELL JA IRMELIN LUNDSTRÖM - MUISTELMIA ASUMISESTA LIPPAJÄRVELLÄ JA ASUKASTOIMINNASTA

Haastattelija Riitta Sinkkonen

Märtha Grandell ja Irmelin Lundström muistelevat lapsuuttaan ja tutkivat vanhoja papereita.

Oli mielenkiintoista saada tavata ystävykset Märtha Grandell ja Irmelin Lundström, herkullisen kahvipöydän ääressä Jäniksentien vanhassa talossa. Syksyn ensilumen valaistessa ulkona maisemaa, polveili juttu runsaana, muistot tulvivat mieleen, henkilöitä ja tapahtumia kertailtiin. 50-luku Petakessa alkoi tuntua hyvin elävältä.

Lundströmin perhe muutti Petakseen vuonna 1947 Irmelin-tyttären ollessa vain yhden vuoden vanha. Isänisä oli syntynyt Kiskossa, mutta perhe oli muuttanut jo 20-luvulla Bodom-järven rannalle Bodbackaan. Irmelinillä on kolme veljeä, joista Karl asuu myös vielä Espoossa.

Märtha Grandell oli Lippajärvelle tai oikeastaan siihen aikaan sanottiin Petakseen, muuttaessaan jo 14-vuotias teinityttö. Perhe muutti vuonna 1948 Helsingistä tänne ja se tuntui hänestä aluksi kauhealta, koska alueemme oli siihen aikaan aivan maaseutua. Märtha oli ollut jo 6-vuotiaana ensimmäisen kerran Ruotsissa sotalapsena ja yhteys ruotsalaiseen sota-ajan perheeseen on jatkunut tänne asti.

Talot rakennettiin hartiapankkivoimin ja talkoilla - lapset harrastivat yhdessä

Molempien perheet, kuten myös monet muut perheet, rakensivat yhtä aikaa hartiapankkivoimin ns.rintamamiestalojaan. Tontit oli lohkottu Ingaksen papilan maista ja ne oli saatu ostaa edullisesti. Rakennustöitä tehtiin talkoilla, jokainen auttoi pyytämättäkin toistaan. Eräällä asukkaalla oli käytössään kuorma-auto, jolla

ASUKKAAT TOIMIVAT YHDESSÄ JA ASUKASYHDISTYSTOIMINTA SAI ALKUNSA

Märtha Grandell ja Irmelin Lundström kertoivat myös paljon lisätietoa alueemme asukasyhdistyksen perustamiseen johtaneista seikoista ja toiminnasta vuosien varrella. Yksi iso sykäys asukkaiden yhdistykselle oli kiista Tamminiemen rantalaiturista. Heillä oli Helsingin Hovioikeuden päätös, 11.2.1954, jossa rakennusmestari Elmeri Niemelä tuomittiin vahingonteosta ja omankädenoikeudesta maksamaan sakkoa satakaksikymmentätuhatta silloista markkaa tai vangittavaksi kuudeksikymmeneksi päiväksi. Tuomioon johtanut tapahtuma oli sattunut jo kesällä 1952, jolloin kyseinen Niemelä oli ostanut tilan Tamminiemestä ja sulkenut toisten tilojen yhteisessä käytössä olevan tien ja ranta-alueen piikkilanka-aitauksella ja rautaportilla ja purattanut heidän rakentamansa laiturin. Tilojen kaupakirjoissa oli erikseen mainittuna käyttöoikeus rantaan ja tiehen ja niin laiturin omavaltaiselle purkamiselle ja tien sulkemiselle asukkaat lähtivätkin hakemaan oikeudellista päätöstä. Kihlakunnan ratkaisemattoman päätöksen jälkeen asia vietiin siis Hovioikeuteen, joka antoi sitten tuomionsa. Valituksen oli allekirjoittanut yhteensä 62 alueen asukasta ja palstanomistajaa. Heidän joukossaan oli varatuomari, Metsähallituksen asessori Toivo J. Komi, joka ajoi tätä yhteistä asiaa.

Asukkailla oli jo ollut paljon yhteistä toimintaa, mutta tästä laituririidasta todennäköisesti alkoi varsinainen halu saada virallinen yhdistys toimimaan asukkaiden puolesta. Niinpä jo elokuun 10. päivänä 1952 päätettiin perustaa Petaksen asukkaiden yhdistys ja sille sovittiin säännöt, joissa erikseen mainitaan kunnolliset uimarantaolot. Säännöt allekirjoitti varatuomari Komi, kirvesmies Toivo Mantila ja rouva Aune Oksanen. Marraskuussa yhdistys hyväksyttiin rekisteriin ja siitä hetkestä katsotaan yhdistyksemme syntyneeksi.

Märtha Grandell kertoi, että yhdistyksen toiminta sitten vähän hiipui, mutta 70-luvun lopulla sitä heräteltiin uudestaan. Yhdistys teki retkiä, koululta varattiin oma lentopallovuoro ja kerran järjestettiin jopa koulun pihalta helikopterilennätystä. Jäällä pidettiin laskiaistapahtumia ja lasten hiihtokilpailuja. Hän kertoi myös eräästä kevätajasta, jolloin porukalla kerättiin risuja ja oksia ja tehtiin sitten lautta, joka oli tarkoitus juhannuksena hinata järvelle ja sytyttää risut palamaan kokkona. Kokko ei kuitenkaan säilynyt sinne asti, vaan joku muu poltti yhteisen kokon omaksi huvikseen.

Märtha oli pitkään yhdistyksen rahastonhoitaja ja oli sitä vielä 90-luvun alussakin, kun hänen aloitteestaan yhdistyksen toimintaa lähdettiin taas kehittämään. Hänet oli jo aiemmin pyydetty Ekyliin (Espoon Kotiseutuyhdistysten Liiton) rahastonhoitajaksi ja hän toimi sielläkin 10 vuotta.

hän ajoi kaikki rakennustarvikkeet ja muut tavarat. Maalarimestari Sulo Wirlanderin he muistivat erityisen hauskana miehenä. Muita perheitä olivat mm. Kyllöset, Kilvet, Jäälinnat, Avellanit, Harmsit, Eklundit, Mantilat ja Pätärit. Näitä sen ajan ihmisiä ja heidän lapsiaan ja lastenlapsiaan asuu yhä joitakin Lippajärvellä. Asukkaista osa oli ruotsinkielisiä, mutta myös suomenkielisten kanssa oltiin tekemisissä, sillä kyläyhteisö oli hyvin tiivis. Syntymä- ja nimipäiviä ja muita juhlia vietettiin myös yhdessä.

Tuona aikana ei ollut vielä ympäristöongelmista tietoa, vaan vedet olivat niin puhtaita, että talousvesi otettiin Turuntien ojasta, jossa joskus vesi nousi hyvinkin korkealle. Lähellä oli myös lähde ja myöhemmin kaivettiin kaivoja. Tuolloin ei ollut vielä katuvalojakaan Petaksessa, valot loppuivat Kauniaisten mäessä. Märtha kävi Kauniaisissa oppikoulua, johon käveltiin porukalla. Irmelin kävi Petaksen kartanon koulua, mutta hänen vanhin veljensä oli Bembölen koulussa. Kesäisin käytiin porukalla uimassa, Petaksen rannalla moni lapsi oppi uimaan, Tammimäen rannalla oli isompi laituri, ja joskus käveltiin peräti Laaksolahteen asti, koska siellä oli uimahyppytelineetkin. Silloin uimaretkelle otettiin eväätkin mukaan, koska siinä helposti meni aivan koko päivä. Talvisin luisteltiin "nurmareilla" järven jäällä, lumen tultua rata aurattiin itse, mitään valmista ei edes odotettu. Hiihtoa myös harrastettiin ja tehtiin latuja, Irmelin muisteli hiihtäneensä isompana peräti nykyisen III Kehän taakse "linjoille" ja Bodbackaan.

Asuttiin maaseudulla ja Helsinkiä käytiin ihmettelemässä

Koska Märtha oli jo vanhempi, hän otti vastuuta pienemmistä ja vei heitä jopa Korkeasaareen. Tämän retken muisteleminen varsinkin tuntui näistä naisista hyvin hauskalta. Tietysti joskus käytiin Helsingissä, varsinkin Märtha halusi sinne kovasti, koska oli asunutkin siellä. Irmelinin isoäiti asui myös siellä ja hän vei lapset katsomaan Stockmannin jouluikkunaa ja liukuportaita. Ensimmäisellä itsenäisellä Helsingin matkallaan Irmelin oli mennyt Petaksen risteyksestä Otto-Fiiun linja-autossa linja-autoasemal-

Kuvassa vasemmalta oikealle: Irmelin Lundström, Ole ja Synnöve Lundström, Marjatta Kyllönen, Marjut Kilpi, TuulaKyllönen ja Pauli Lundström.

le, mutta ei ollut oikein osannut lähteäkään minnekään kaupungilla vaan palannut samalla kyydillä takaisin.

Ostokset tehtiin ensin Wahlstedtin kaupasta, joka oli U.Suomalaisen paikalla, 50-luvun loppupuolella valmistui myös Elannon myymälä. Elannolle tontin myi Irmelinin Hans-setä, jonka talo vielä on vanhan Elannon rakennuksen takana. Nyt sitä asuu nuori puutarhuri, joka jatkaa alueen perinnettä ja auttaa naapuriaan tarvittaessa. Petas-baarin paikalla oli yleinen mankeli ja kaupan edessä kesäisin jäätelökioski. Iris Wahlstedt piti kukkakioskia kaupan vastapäisellä pellolla ja jonkin ajan kuluksua rakennettiin Vanhan Turuntien varteen HOK:n myymälä. Se ei kuitenkaan oikein menestynyt. Pätäreille tuli Lippajärvellä ensimmäisenä televisio, siitä käytiin joukolla katsomassa mm. Tohtori Kildarea. Kylässä käytiin toisten luona paljon, TV:n katselu oli yksi syy kunnes televisiot pikkuhiljaa levisivät kaikkiin perheisiin. Märtha kertoi myöhemmin tyttärensä oppineen suomenkieltä televisiomainoksista. 50-luvulla pidettiin ompeluseuroja, leikattiin matonkuteita ja kerättiin monenlaisia eri juttuja, kuten kahvipaketista auton kuvia. Irmelin sai peräti ensimmäisen kellonsa paperia keraamalla, Coca Cola-pullon korkeilla sai jotain myös. Polkupyörätkin säästettiin omista taskurahoista.

Märthan tie vei v. 58 Kanadaan, mutta hän palasi sieltä takaisin Lippajärvelle, nyt hän asuu Viherlaaksossa. Irmelin on myös ollut välillä poissa, tosin vain muualla Espoossa ja Munkkiniemessä, nyt hän asuu vanhassa kotitalossaan. Elämä Lippajärvellä on alkanut muuttua vasta viime vuosina, kun entisiä asukkaita on muuttanut pois ja taloja on purettu uusien tieltä. Uusi Kappalaisen alue on laajentunut Turuntien varresta Ingakseen päin. Irmelin Lundström sanoi aluksi katso-neensa hieman arvellen, kun kaikki muuttuu, mutta pikkuhiljaa tottuneensa ja huomaneensa muutoksen olleen myönteistä. Jälleen on alueella uusia perheitä, lapsia ja koiria, mitään häiriöitä ei ole ilmennyt. Nykyään vain ei tunne ja tutustu ihmisiin samalla tavoin kuin ennen.

Yli 40 vuotta Lippajärven rannalla asunut kirjallisuuden tutkija, professori Ritva Haavikko arvostaa suuresti Lippajärven suojelutöitä. Pähkinäpensaiden ja tervaleppien ympäröimässä upeassa talossa asuva Haavikko on vuosien varrella havainnut, miten haavoittuva alueen luonto on. Viranomaisten, päättäjien ja kansalaisjärjestöjen hän toivoo jatkavan pontistelujaan Lippajärven kunnostamiseksi.

Saapuessani Haavikoiden pihaan minut kohtasi aitauksessa liikuskelevan ison mustavalkoisen koiran haukunta. Rouva Haavikko oli puhelimesta luvannut pistää mastiffinsa aitaukseen pois häiritsemästä haastattelua. Koira olikin kiltisti aitauksessaan, jossa se enimäkseen lepäili varjossa ja silloin tällöin loi uteliaita katseita jutun kirjoittajaan. Myöhemmin Emmi-koira paljastui mitä upeimmaksi rotunsa edustajaksi - parhaimmasta päästä olevaksi vahtikoiraaksi ja ymmärsin, miksi syrjässä oleva talo sitä kipeästi tarvitsee.

Tammimäen rehevimmässä osassa, jyrkällä järven rinteellä sijaitsevan Haavikon talon nurmikolle oli katettu pieni kahvipöytä, jonka ääressä oli mukava kuunnella taloan ja alueen luontoa rakastavan Ritva Haavikon värikästä muistelua. Juuri läpikäydyistä suuresta lonkkaleikkauksesta muistuttivat kyynärsauvat. Ritva Haavikko asuu Tammimäen talosaan suurimman osan vuotta poikansa perheen kanssa mutta hänellä on myös kaupunkiasunto.

- Etsimme 60-luvun alussa taloa meren tai järven rannalta ja päädyimme pitkän etsinnän jälkeen tähän rakennusurakoitsija Elmeri Niemelän omistamaan huvilaan. Se on rakennettu 50-luvun alussa osista, jotka olivat kuuluneet Stockmannin tavarataloa vastapäätä olleeseen Jugend-rakennukseen. Se oli Niemelän aikana ollut kesäasuntona. Niemelä oli kertonut talon ostajille, että useita merkkihenkilöitä oli käynyt kylässä muun muassa aikakauden häikäisevimpiin seurapiirikauntariin kuulunut Tabe Slioor. Niemelä oli jyrän miehen maineessa ja menestynyt hyvin sodassa. Sotaan mennessään hän oli ollut alikersantti, mutta sodan loputtua jo kapteeni. Myöhemmin kyseinen Niemelä oli loukkaantunut vakavasti auto-onnettomuudessa ja ol-

Ritva Haavikko kehuu Pyreneiden mastiffi Emmiä mitä parhaimmaksi ja palveluaitteimmaksi koiraksi. Haavikoiden talo on rakennettu 50-luvulla vanhaan jugend-rakennukseen kuuluneista osista.

lut kuusi viikkoa tajuttomuuden tilassa, mikä lienee ollut silloinen Suomen ennätys.

Lippajärvi antaa voimaa

Haavikko ei säästele sanojaan kuvaillaessaan perheensä tapahtumakylläisiä alkuvaiheita Lippajärvellä.

- Emme olleet käytännöllisiä ihmisiä ja talon pitäminen tuotti vaikeuksia. Vesijohtovettä ei aluksi ollut ja eristys oli puutteellinen, joten talvet olivat aluksi hankalia. Yleistä auraustoimintaa ei ollut ja teitä ei hiekoitettu. Katuvaloja ei myöskään ollut. Kun katuvalot tulivat 60-luvun puolivälissä, Auroran peruskoulun ala-astetta käyneet poikani sanoivat, että maaseudun rauha tuhoutui. Joskus tie oli niin liukas, että minun oli ryömittävä ojaa pitkin tänne ylös. Naapurin rouva katkaisi kätensä mäessä kahtena talvena peräjälkeen. Kaatuminen kuuluu vieläkin tällä elämisen arkipäivään, mäenrinne kun on niin jyrkkä.

- Kaikesta huolimatta pidimme kovasti asumisesta täällä luonnon keskellä, rauhassa. Vaikka asukkaita oli vähän, yhteisöllisyys oli kunniaasaan. Talvisaikaan järven ranta-asukkaat järjestivät vuorotellen luistelukutsuja, jotka olivat hauskoja tilaisuuksia. Vastapäätä sijaitsevalla rannalla tuotiin samovaari, syötävää ja uusiin ihmisiin tutustui näin helposti. Oli myös hiihtokutsuja, joiden järjestäminen onnistui mainiosti, sillä talvet olivat lumisia ja aurinkoisia.

- Lippajärvi tulvi keväisin niin voimakkaasti, että Tammimäki oli joskus joka puolelta veden ympäröimä. Poikani rakensivat lautan ja kuljettivat ihmisiä veden yli 50 pennin korvausta vastaan.

Ritva Haavikko silmin nähden innostuu kun hän puhuu rakkaasta järvestään.

- Olin ylioppilasaineiden tarkastaja ja minulla oli tapana lukea aineita järven rannalla. Jos kutsuttiin puhelimeen, oli jyrkkä mäki juostava ylös, mutta se ei tuntunut missään. Vesi järvestä oli ennen puhdasta. Tosin Haavikko muistaa tapauksen, jolloin se pahoin saastui. Kun järven toisella

puolella sijaitsevat kerrostalot oli rakennettu, valuivat niiden jätevedet suoraan järveen, sillä puhdistuslaitoksen kapasiteetti oli puutteellinen. Vedessä kellui ulosteita, kaloja kuoli suuria määriä ja niitä näkyi joka puolella.

- Olen oppinut tuntemaan lintuja ja niihin törmää mitä ihmellisimmissä paikoissa. Kahtena keväänä talomme uima-altaaseen ilmestyi telkkä. Kävi ilmi, että ne olivat päässeet taloon sisälle piipun kautta. Telkällähän on tapana lentää kovalla vauhdilla pesäkolonsa. Ne olivat ilmeisesti luulleet piipun suuaukkoa pesäksi ja lentäneet vahingossa siitä sisälle. Linnut päästettiin vahingoittumattomina takaisin luontoon.

Hän moittii virkavaltaisuutta ja sanoo yksilön olevan voimaton kaavoitusbyrokratian edessä. Haavikko kuului niihin harvoihin ihmisiin, jotka uskalsivat vastustaa Lippajärven suojelualueen lakkauttamista.

Kirjallisuuden tutkija korostaa koulun merkitystä

Ritva Haavikko on nykyään eläkkeellä oleva kirjallisuuden tutkija. Tunnustuksena mittavasta urasta kirjallisuuden parissa hänelle on

myönnetty professorin arvonimi. Haavikko aloitti äidinkielen opettajana, mutta siirtyi myöhemmin kirjallisuuden pariin opettajaksi ja tutkijaksi. Hän on opettanut muun muassa Helsingin ja Joensuun yliopistoissa. Hän esitelmöi ja kirjoittaa edelleen kirjallisuudesta ja tulossa on suuri teos, jonka sisällöstä hän ei toistaiseksi halua lähemmin kertoa. Yhtenä rakkaimmista töistään hän mainitsee Mika Waltarista kertovan ”Kirjailijan muistelmat”-teoksen. Siihen liittyy tärkeä muisto. Kun Waltari oli nähnyt Haavikon tekemän laajan tutkimushaastattelun, oli hän sanonut: Kun olen kuollut, tee tästä kirja.

Toisena merkittävänä työnään hän mainitsee Helvi Hämäläisen elämäkerran ja päiväkirjojen toimittamisen. Lisäksi hän kertoo neljänä vuosikymmenenä järjestäneensä ja toimittaneensa esitelmäsarjan, joka kertoo miten kirjailijoiden teokset syntyvät. Osia siinä on neljä, vuosilta 1969-2000.

Ritva Haavikko pitää Aurora Karamzinin muiston vaalimista tärkeänä asiana Lippajärvelle. Hänen mielestään se antaa lippajärveläisille merkittävää historiallista ulottuvuutta.

Peruskoulua hän pitää erityisessä arvossa. Vinkkinä kaupunginosayhdistykselle hän ehdottaa, että Auroran koulun kanssa voisi olla aktiivisessa yhteistyössä.

- Annan hyvän arvosanan alueen kouluille niin Auroran ala-asteelle kuin muille kouluille eikä Lippajärven päiväkotiakaan pidä unohtaa.

- Tällä hetkellä näen tärkeäksi sen, että äidinkieltä harjoitettaisiin enemmän. Lapset pantaisiin kouluissa nykyistä enemmän lukemaan kirjoja ja tekemään niistä esseitä tai yhteenvetoja.

- En kuitenkaan tarkoita sitä, että äidinkielen tuntimääriä lisättäisiin. Tärkeintä on se, että luettaisiin ja kirjoitettaisiin paljon. Itse hän sanoo lukiensa kaikki talonsa valtaisassa kirjahyllyssä olevat lähes 3000 kirjaa.

SONJA JA JOUKO LINDGREN - LIPPAJÄRVEN IDYLLISTÄ NAUTTIMISTA JA VANHAN TALON ONGELMIA

Kirjoittajat | Sonja ja Jouko Lindgren

Sonja ja Jouko Lindgren pihansivouspuuhissa. Vanhassa omakotitalossa ja isossa pihassa riittää aina paljon tekemistä.

Muutimme tyttäremme Tiinan kanssa silloiselle Jokitielle, (nykyinen Jahtimestarintie), kesällä 1973. Halusimme muuttaa kerrostalokaksioista omakotitaloon. Vaimoni Sonja löysi tämän talon seuraamalla sanomalehdistä erittäin aktiivisesti myynnissä olevia omakotitaloja.

Sotavuosien jälkeen kirvesmies Rantasen rakentamaa taloa on remontoitu ja muutettu mieleiseksemme kohta 30 vuotta. Rantanen on rakentanut alueelle monta muutakin taloa. Talon rakenteet ovat tulleet tutuiksi ja joka paikka on käyty lävitse. Lahoja ulkoseiniä uusittu, kellari salaojitettu, huonejärjestystä muutettu ja paljon muuta. Asuminen vanhassa talossa on ollut suurta seikkailua. Milloin on lämmitysspannu irtisanoutunut juuri kovalla pakkasella, milloin vanhat patteriventtiilit alkaneet vuotaa, milloin tukkeutunutta viemäriä on joutunut rassaamaan auki, vain muutamia projekteja mainitaksemme.

Tontillamme on runsas puusto, jossa linnut viihtyvät ja tarjoavat runsaasti elämyksiä luonnon tarkkailijalle. Jos jaksaa keväämuaisin nousta auringonnousun aikaan ylös, on pihalla tarjolla hieno aamukonsertti vailla

vertaa. Parhaita hetkiä ovatkin kevät- ja kesäaamut pihalla patiolla teetä ja puuroa nauttien, linnunlaulua kuunnellen ja maisemaa katsellen.

Jahtimäellä olemme viihtyneet erittäin hyvin johtuen juuri useista hyvistä naapureista. Alun pitäen on löytynyt talkoohenkeä naapureitten keskuudessa ja aina pulmatilanteissa on apua saanut monitaitoiselta napurilta aidan takaa. Alueeltamme on muuttanut naapureita pois, mutta siitä huolimatta on yhteys heihin säilynyt ja vietämme yhteisiä illanistujaisia nauttimalla hyvästä seurasta, ruoasta ja viinistä, menneitä muistellen.

Suosittu kesäinen tapahtuma naapurustossa oli "Petas Swing Festival", saimme kuunnella ulkona naapurin pihamaalla elävän orkesterin esittämää leppoisaa musiikkia, ja nauttia hyviä pöydän antimia, ja seurustella juhlaväen kanssa useimmiten kauniissa kesäsäässä aina pikkutunneille asti.

Lapsemme saivat varttua turvallisessa kasvuympäristössä. Saatoimme lähettää heidät turvallisesti koulutielle. Iän karttuessa ja muutettuaan Jahtimäeltä, he muistelevat lämmöllä noita aikoja.

Nykyinen Jahtimäki on muuttunut, sillä naapureita on tullut runsaasti lisää, mutta entisen veroista yhteishenkeä ei enää ole syntynyt. Siitä huoli-

Jouko Lindgren pommituksia paossa vuonna 1941 Tauno-isän kanssa. Äidin ystävällä oli kesäpaikka nykyisen Kolkerannantie 4:n paikalla.

matta olemme edelleen tyytyväisiä punaisen mökin asukkaita. Koiramme Osku ilmoittaa mielellään ohikulkijoille reviiristään ja keskustelee ympäristön haukkujen kanssa välillä kovinkin äänekkäästi.

Veikko on harrastanut pienestä asti musiikkia ja soittaa monia instrumentteja; trumpettia, kosketinsoittimia, kitaraa ja jopa australialaista torvea. Auroran koulu on tarjonnut harrastukselle hyvää pohjaa.

VEIKKO SUTINEN - MINÄ LIPPAJÄRVELÄINEN, 21 V.

Olin 6-vuotias, kun perheemme muutti Kauniaisista Vilniemelle, Lippajärvelle. Uusi asuinpaikka tarjosi aikaisemmin vain pihapiirissä yksin liikkuvalle pikkupojalle valtavasti jänniä seikkailupaikkoja. Jo ensikosketus näille kujille ja pihoille oli unohtumaton. 30 astetta pakkasta ja metri lunta, pimeää, enkä ollut varma osaako äiti perille. Osoitteessa odotti kinos postia sekä lisäpatteri, koska sisälläkin oli sään vuoksi kylmä. Onneksi sain valita heti oman huoneeni, joka olikin majapaikkani seuraavat 13 vuotta.

Lippajärvi on aina tuntunut kodilta. Täältä käsin on vuosien varrella käyty koulussa, töissä, harrastuksissa sekä opittu elämän oppeja. Lippajärvi, toisella puolella Auroran puisto, toisella puolella Pitkäjärvi eikä laskettelurinnekaan ole kaukana. Olen aina nauttinut eniten juuri Lippajärven ympäristön luonnosta. Täällä toteutuu ns.suomalainen unelma: "Koti järven rannalla metsässä, mutta kaupungissa". K-kaupasta voi ostaa milloin mitäänkin.

Kotipaikkamme on vuosien varrella muuttunut paljon, ei ole enää autiotaloja, omenatarhoja eikä kovin paljon tyhjää tilaa. Vaikka on tietenkin paljon paikkoja, josta luonto ei tule ikinä väistymään, olisi meidän mielestäni sytä kiinnittää huomiota asutusalueiden tiheyteen. Lippajärven tonttien hinnat ovat korkealla, mutta raha ei tuo takaisin sitä näkymää, joka aamuisin aukeaa ikkunastani ulos.

Kasvettuani täysi-ikäiseksi, muutin pois Lippajärveltä Mikkelaan, Espoon keskuksen läheisyyteen. Aloin kärsimään melusta, kaupungista, matkustusongelmista ja etäisyydestä muuhun maailmaan kuin Espoon keskuksen virastohirviöihin. En kestänyt kuin kaksi vuotta. Tätä kirjoittaessani istun taas Lippajärvellä, Vilniementiellä sohvallani omassa yksinäisyydessäni. Veri veti takaisin kontikonnuille. En kadu aikoja, jotka elin muualla, koska siten opin kuinka mukava paikka Lippis on asua. Lunta on satanut jo maahan, vaikka lehdet on puissa. Minä jään odottamaan tulevia vuosia lippajärveläisenä.

KAUPUNGINOSAYHDISTYS LIPPAJÄRVELÄISET RY - ASUKASTOIMINTAA 50 VUOTTA

Kirjoittaja Arja Mikkonen

Arja Mikkonen on ollut Lippajärveläiset ry:n puheenjohtaja vuodesta 1992. Käsissä järvestämme noussut hauenvonkale.

Petaksen asukkaiden yhdistys vuonna 1952

Lippajärveläisten kaupunginosayhdistyksen tarina sai alkunsa marraskuussa 1952, jolloin Petaksen asukkaiden yhdistys hyväksyttiin merkittäväksi yhdistysrekisteriin. Yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja oli Toivo Mantila ja sen tarkoituksena oli "Edistää asumisviihtyisyyttä Espoon kunnan Kvarnbyn kylässä olevan Petaksen maakirjatalon alueella ja sen lähinaapuruuksessa..."

Asukkaita kiinnostavia asioita olivat ja ovat edelleen, vesistö-, tie- ja kaavoitusasiat, koulu ja nuorison kasvuolosuhteet sekä asuinympäristön kaikinpuolinen viihtyisyys. Yhteistyö naapuritoiminnan merkeissä on aina ollut itsestäänselvyys, jota asujaimiston kasvaessa ja monipuolistuessa on kuitenkin jouduttu raamittamaan uudelleen.

Lippajärven Pienkiinteistöyhdistys ry vuonna 1984

Järjestötoiminta Espoon Omakotiyhdistyksen jäsenenä vaati sääntömuutoksen ja samalla myös yhdistyksen nimi muutettiin. Kun Lippajärven Pienkiinteistöyhdistys ry - Klappträsk Småfastighets Förening rf aloitti toimintansa 1984 olivat intressit entiset. Samalla otettiin uutta vauhtia toimintaan lisäämällä nuorisotoimintaa ja harrastepiirejä.

Myllykylästä oli tuolla välin tullut Lippajärvi. Oma koulu oli saatu jo 1959 ja ympärillä oli paljon toimintaa, kuten on edelleenkin. Petaksen yhdistys oli lähtenyt toimimaan Turuntien suunnasta ja toisaalla Heinie-

messä oli ollut vilkasta asukastoimintaa. Kylä oli kasvanut kiivaasti näiden kahden paikan välillä ja nykyään tuskin rakentamatonta paikkaa löytyy. Alkuperäiset asukkaat ja viimeksi tulleet näkevät aivan erilaisen kylän.

Lippajärveläiset ry vuonna 1992

Vuonna 1992 asukastoiminta virittyi uudelleen, ensin nuorisotoimintana, joka johti asukastila jutun saamiseen vireästi toimivaksi yhteistilaksi. Yhdistyksen säännöt tarkistettiin ja myös nimen muutos katsottiin aiheelliseksi. Suvereeni Lippajärveläiset ry - Klappträskgillet rf sopi paremmin, sillä pientalovaltaiselle alueelle oli rakennettu paljon rivi- ja kerrostaloja.

Samanaikaisesti lujitettiin siteitä Espoon Kotiseutuyhdistysten Liittoon nykyiseen Kaupunginosayhdistysten Liittoon ja yhteistyö ja edunvalvonta muiden kaupunginosayhdistysten kanssa tuli yhä tärkeämmäksi.

Kotiseutuyhdistyksellä voi olla monta tärkeää tehtävää. Tärkeimpänä niistä Lippajärveläiset ry pyrkii eri tavoin luomaan tällä alueella kotiseutuhenkeä, niin että asukkaat tuntevat tämän paikan kodikseen, tutustuvat toisiinsa ja viihtyvät yhdessä.

Lukuisat lippajärveläiset ovat utterasti toimineet yhdistyksen aktiiveina ja kun tarpeeksi kaukaa katsotaan, työn hyvät tulokset näkyvät kyllä. Kiitos kaikille menneistä vuosista!

Arja Mikkonen

Puheenjohtaja

Auroran Kyläjuh-
lia on järjestetty
vanhoilla meijerira-
kennuksilla useana
vuonna. Tässä Lippa-
järven "oma poika"
Petteri Jakobsson
tekemässä jonglööri-
temppeja.

Lippajärveläiset ry:n johtokunta 2002
Eturivissä vas. Martti Peltola, pj Arja
Mikkonen, Maija Lehtonen, Pirjo Tuo-
minen, varapj Jorma Lehto, takarivissä
vas. Aapo Kirvesniemi, Asko Tuominen,
rah.hoit Leo Salminen, siht Mauri Julin,
kuvasta puuttuu varajäsenet Raimo
Lehmusvainio ja Harri Leinonen

Kevät- ja syyskokoukset pidetään
Auroran koululla.

YHDISTYKSEN JOHTOKUNTIA (myös varajäsenet)

1952 (ens. johtokunta)

Toivo Mantila pj
Patrik Hermansson
Paavo Klemola
Toivo Komsu
Siiri Nieminen
Aune Oksanen
Arthur Harms
Tilintarkastajina
Lehto ja Ruusu

1982

Arto Lehto pj
Jukka Laatikainen
Pentti Juntunen
Raimo Tirronen
Juha Sahla varap
Märtha Grandell rah

1983

Arto Lehto pj
Leena Aarrejärvi siht
Märtha Grandell rah
Jukka Laatikainen
Juha Sahla
Raimo Tirronen

1984

Harri Kallberg pj
Raija Palmu siht
Märtha Grandell rah
Erkki Mattila
Arto Lehto
Reijo Oksanen
Erkki Pulkki

1985

Jukka Kilpi pj
Märtha Grandell
Arto Lehto
Erkki Mattila
Veikko Palosaari
Marja-Liisa Kari
Matti Saavalainen
Salme Mattila
Erkki Penttinen

1986

Jukka Kilpi pj
Veikko Palosaari siht
Märtha Grandell rah
Markku Uitto
Martti Saavalainen
Harri Kallberg
Tapani Kiviranta

1987

Kalevi Römpötti pj
Märtha Grandell siht rah
Martti Hirmasto
Osmo Järvinen
Esa Koskinen
Harri Kallberg
Matti Saavalainen
Tapani Kiviranta
Jukka Laatikainen

1992

Arja Mikkonen pj
Maisa Nyman siht
Esa Koskinen varap
Märtha Grandell rah
Riitta Hohenthal
Jaana Erkkilä
Jouko Reijonen
Erkki Eloranta
Markku Massinen
Sinikka Soinio
Martti Laatikainen
Päivi Koivistoinen-Toivo-
nen

1998

Arja Mikkonen pj
Jorma Lehto varap
Pirjo Tuominen siht.
Anja Lehtosaari
Martti Peltola
Sinikka Soinio
Asko Tuominen
Erkki Eloranta
Kaisu Eskelinen rah
Maija-Liisa Koskinen
Leo Salminen

Riitta Sinkkonen
Kaija Sulkava-Räsänen

1999

Arja Mikkonen pj
Jorma Lehto varap
Leo Salminen rah
Anja Lehtosaari
Martti Peltola
Sinikka Soinio
Asko Tuominen
Erkki Eloranta
Kaisu Eskelinen
Maija-Liisa Koskinen
Riitta Sinkkonen siht
Kaija Sulkava-Räsänen
Pirjo Tuominen

2000

Arja Mikkonen pj
Jorma Lehto varap
Mauri Julin siht
Aapo Kirvesniemi
Juhani Nykänen
Sinikka Soinio
Erkki Eloranta
Maija-Liisa Koskinen
Kaija Sulkava-Räsänen
Riitta Sinkkonen
Asko Tuominen
Pirjo Tuominen

2001

Arja Mikkonen pj
Jorma Lehto varap
Leo Salminen rah
Mauri Julin siht
Aapo Kirvesniemi
Maija Lehtonen
Sinikka Soinio
Martti Peltola
Paula Häkkinen-Rihu
Pirjo Tuominen
Erkki Eloranta
Asko Tuominen
Harri Leinonen
Paula Lehtinen

Yhdistys järjestää erilaisia talkoita. Keväisin siivotaan ja tässä ollaan syksyllä 2000 rantaa kunnostamassa, kun romuja perattiin järven pohjasta.

Vuonna 2000 alueen nuoret järjestivät Auroran meijerikoulun pihalla Meijeri-Rock -tapahtuman, joka keräsi nuorisoa pitämästäkin matkasta.

Nuotio palaa Viinimessä laskiaistiistaisin.

Keväällä järjestetään Lippajärven ympäristön luontoon "yölaulajaretki". Tässä kuunnellaan opas Arto Nirosta.

FYSIOSPORTTIS

FYSIOTERAPIAN JA LIIKUNNAN ASIAANTUNTIJA

Viherlaakson ostoskeskus, 02710 ESPOO

Puh. 540 43 40

www.fysiosporttis.fi e-mail: fysiosporttis@fysiosporttis.fi

ESPOON KAUPUNGINOSAYHDISTYSTEN LIITON TERVEISET 2000-LUVULLE

KOTISEUTUTYÖ ON PAIKAN HENGEN VAALIMISTA

Kotiseututyö on työtä kaupunginosan hyväksi. Se on lyhyesti määritellen paikan hengen vaalimista. Ajat muuttuvat ja ajankohtaiset asiat sen myötä. Väki vanhenee ja muuttaa. Syntyy uusia sukupolvia. Vaikka väki ja aika muuttuvat, säilyy paikallisen yhdistystoiminnan peruseriaate melko samana. Kotiseutuyhdistyksiä tarvitaan yhteisten asioiden ajamiseen, luomaan viihtyvyyttä ja vaalimaan paikallisia perinteitä. Espoon kaupunkilaistumista haluttiin jossakin vaiheessa korostaa nimenmuutoksella. Kotiseutuyhdistysten sijaan alettiin käyttää nimeä kaupunginosayhdistys. Sanaa kotiseutu karsastettiin. Se miellettiin kuuluvaksi maaseudulle. Mutta ei toiminta ole koskaan ollut nimestä kiinni. Urbaani kotiseututoiminta on perusteiltaan ihan samanlaista kuin maaseudullakin.

Ennen vanhaan - kuten esimerkiksi 1950-luvulla, kun Lippajärveläiset ry:kin syntyi - paikallisia yhdistyksiä tarvittiin ajamaan paikkakunnan peruspalveluja kuten katuvalaistusta, teiden kunnossapitoa tai bussilinjojen perustamista. Hommia tehtiin paljon myös talkoilla. Kunnallisten peruspalvelujen järjestäminen on nykyisin itsestään selvästi kaupungin tehtävä ja tähän liittyy jopa laajempia lain velvoitteita toisin kuin ennen.

Paikallista aktiivisuutta tarvitaan edelleenkin alueiden edunvalvonnassa. Ajankohtaiset teemat tämän päivän Espoossa vaihtelevat alueelta toiselle. Joillakin on ongelmana kiivaan rakentamisen mukanaan tuomat kasvukivut. Toisaalla taas kärsitään palvelujen heikkenemisestä ajan yleisen keskittymiskehityksen myötä. Yhteisenä nimittäjänä on kuitenkin edelleen kaupungin hallintoon ja päätöksentekoon vaikuttaminen. Uutta on aiempaa avoimempi yhteistyö kaupungin eri hallintokuntien kanssa. Esimerkiksi uusi maankäyttö- ja rakennuslaki jopa korostaa osallisuuden käsitettä. Asukkaat ja heidän yhdistyksensä ovat suunnittelussa vakavasti huomioon otettava osapuoli. Eri asia on sitten se, kuinka hyvin tämä yhteistyö on käytännössä saatu toimimaan. Sen edistämiseksi etsitään koko ajan uusia toimintamalleja.

Jos ennen tehtiin kotiseututyötä konkreettisesti lapion varressa, niin nykyisin vaikutetaan enemmän sähköpostin voimalla. Nykyaikaiseen kotiseututyöhön kuuluu myös julkisessa sanassa ja muissakin medioissa esillä olo. Oma aluetta ja sen ongelmia tehdään tarvittaessa tunnetuksi vaikkapa mielenosoituksia järjestämällä tai adresseja keräämällä.

Oman suolansa kaupunginosayhdistysten toimintaan tuo yhteisten juhlien järjestäminen. Tässä mielessä lippajärveläisillä on oma erityinen ylpeydenaiheensa: Auroran kyläjuhlat. Se on upea esimerkki paikan hengen vaalimisesta. Myös käsillä olevan historiikin kokoaminen on hieno kotiseututyötä. Tällaisella julkaisulla ylläpidetään alueen yhteistä kansalaismuistia ja välitetään sitä uusille sukupolville.

Espoota moititaan usein kasvottomaksi ja vailla identiteettiä olevaksi paikaksi. Moitiskelijoille on varmasti yllätys se, että Espoo on varsinais-

nen kotiseututoiminnan mallikaupunki. Meilähän on kaikkiaan lähemmäs 60 toimivaa kaupunginosa- ja omakotiyhdistystä ja näistä 47 kuuluu EKYL:iin eli Espoon kaupunginosayhdistysten liittoon. Suhteessa asukaslukuun tämä on yli kaksinkertainen määrä esimerkiksi Helsinkiin verrattuna. Espoo on tietysti jo perusrakenteeltaan paljon pienipiirteisempi kuin Helsinki. Juuri siitä syntyikin espoolainen identiteetti: ollaan ensisijaisesti lippajärveläisiä, leppävaaralaisia jne. EsPOOLaisuus tulee vasta tämän jälkeen. Mutta ennen kaikkea espoolaisten kotiseutuyhdistysten suuri määrä kuvastaa tietysti asukkaiden aktiivisuutta. Meillä ollaan kiinnostuneita omien kotinurkkien vaalimisesta ja siitä voimme olla ylpeitä.

Toivotan teille hyvät Lippajärveläiset vastedeskin intoa ja voimia toimia alueenne parhaaksi. Haluan myös esittää lämpimät onnitteluni 50-vuotista taivalta juhlivalle yhdistyksellenne.

Arja Salmi

EKYL:n puheenjohtaja

TV-huolto
U. SUOMALAINEN

Turuntie 132
Puh. 505 3261

ÄSSÄ-SUUTARI OY
Lähderrannan ostoskeskus

Suutarintyöt, avaimet ja
paristojen vaihdot

Luistimien teroitus 6 euroa

Puh. 512 4954
ma-pe 9-18, la suljettu

Peilikirkkaita autoja
hellästi mutta
tehokkaasti.

Valittavanasi on kolme harjatonta
vaihtoehtoa autosi likaisuuden mukaan:
Kultapesu, Tehopesu ja Kevytpesu.

Neste Viherlaakso
Kauppias Henry Litsilä
Rajamännynahde 1,
puh. 599 626

Avoinna:
ark. klo 6.30-24
la-su klo 8-24

Riihimäki
KIOSKI

Isaksson & Lättilä Ay
Kolkekannaksentie 13
Puh. 597 019

Kahvitupa
Bemböle
Kaffestuga

Bellinmäki 1, Bemböle, Espoo. Puh. 863 2917.
Auki joka päivä ympäri vuoden. Öppet alla dagar året runt.
Soita ja kysy lisää tai katso www.bembolenkahvitupa.net.

ITSEPALVELU - PALVELUPESULA

PESUTUPA
VIHERPEIPOSSA

peset edullisesti
matot, täkit,
päiväpeitot ja
muut kodin
suuret tekstiilit.

Pesut rumpukoneissa
tai laakapesuna.

Avoinna ma-pe 9-20
la 9-15

Puh. (09) 509 3115
myös (09) 509 2956

Kavallinpelto 13, 02710 ESPOO

.....
Huom. Olemme muuttaneet kerrosta alemmaksi.
Sisäänkäynti nyt Turuntien puolelta

Onnittelemme
50 vuotiasta
Lippajärveläiset ry:tä

Puutavarat
ja rakennus-
tarvikkeet
ammattilaiselta

Puukeskus

— SE ON JÄMPTI —

Kilo, Pääskyskuja 1
0204 1 65180

Kysy ensin Lippajärveläiseltä
kiinteistönvälittäjältä huoneistosi
tai kiinteistösi arvoa.

Ilmainen arviointi

KIINTEISTÖNVÄLITYS LKV
MAURI JULIN OY

Linnustajankuja 1D, 02940 ESPOO
Puh/Fax (09) 5489 2610 / 050 563 8503
mauri.julin@lkvjulin.inet.fi

*Kanta-Espoon seurakunta
onnittelee
50-vuotiasta
Lippajärveläiset ry:tä*

www.oko.fi
- lokoisasti pankkiin!

Loppävaara
Läkkisopankuja 4
puh. 1290 9190

Fida lähetystori

Lähteranta,
Kolkekannaksentie 15
Puh. (09) 592 693

PALVELEMME
ma-pe 9.00-17.00
la 10.00-14.00

APU LÖYTYY AMMATTILIIKKEESTÄ

VÄRISILMÄ ESPOON VÄRI
Kuusiniementie 2, VIHERLAAKSO, p.597007

Lippajärveläiset liikkeelle - varusteet meiltä

MARAN URHEILU

Puh. 594 894 JA

OPAN PYÖRÄ

Puh. 050 341 6900

Lippajärventie 27

Hyvä palvelupiste lähelläsi!

Autokoulu R. Laine

Sinua lähellä Viherlaaksossa
Puh. (09) 59 59 00

- Ajokorttiluokat A, B
- II Vaihe
- Lisätreeniä ajokorttiillisille

Turvallista talviliikennettä!

ESSO Snack&Shop

Lähteranta, Pitkäjärventie 1
Espoo puh. 09-599 503

**VUOKRAAMME:
-PERÄKÄRRYT**

**MEILTÄ OLUJET JA
ELINTARVIKKEET
KAUPAN HINNOIN**

AVOINNA JOKA PÄIVÄ -24

Tilkku-Puoti

Vieraskuja 3,
02770 Espoo
Puh. 805 5588

Ark 10-18.00
Lau. 9.30-14.00

- Vaatetus-kankaita
- Verhokankaita
- Tilkkutöykankaita
- Ompelutarvikkeita

*K-market Kake onnittelee
50-vuotiasta kaupunginosayhdistystä
Lippajärveläiset ry:tä
ja
toivottaa kaikille asukkaille rauhallista
Joulunodotusta!*

**KK
MARKET**

EKS

KIEKKOKOULU

**KIINNOSTAISIKO
KIEKKOKOULU?**

Kyllä!

Espoon Kiekkoseura on yksi
Espoo Bluesin kasvattajaseuroista ja samalla harrastajamäärältään kaupungin suurin jääurheiluseura.
Meillä pojat viihtyvät. Kiekkokouluun mahtuu vielä nuoria, innokkaita joukkuepelistä kiinnostuneita,
tulevia joukkuepelaajia NHL- tyyppiseen

Kiekkokouluun

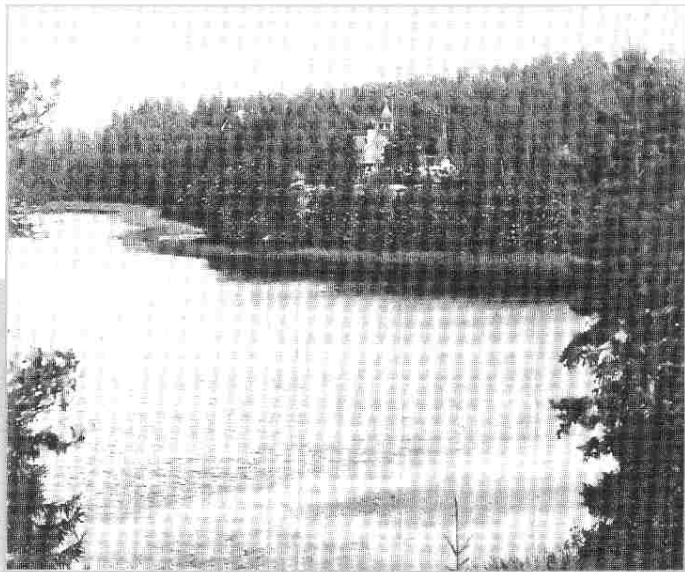
Tuo Lapsesi hyvän harrastuksen pariin -
opettelemaan luistelun sekä jääkiekon alkeet !

Lisätietoja sekä ilmoittautumiset:
e-mail: kiekkokoulu@espoonkiekkoseura.fi
tai Ari Kovanen matkapuh. 050- 389 8704

EKS myös netissä:
www.espoonkiekkoseura.fi

EKSin NHL=Nappulat Harjoittelevat Leikkien

LIPPAJÄRVI

KAUPUNGINOSA KARTANOIDEN MAILLA